

צורי מעם השם עושה שמים וארץ

סֵפֶר

תּוֹרַת הַזֹּהַר

הַזֹּהַר הַמְּתַרְגֵּם בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ

הַמְּנַקֵּד

עַל הַמִּשָּׁה הַמְּשִׁי תּוֹרָה

מִהַתְּנָא הָאֱלֹקִי רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי זִיע"א

פְּרָשַׁת מְקַיֵּץ

תְּרַגְוִם קַל וְנִחְמָד לְמַעַן יִרְוֶיךָ חֵלּוּמֵךְ בּוֹ

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"

בעיה"ק בית שמש תובב"א

אלול תש"ע לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות,

לכל החברים וידידים, ולכל אחד ואחד מישראל,

לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

לעילוי נשמת

מרת הינדע לאה, מנחם מוניש וחנה בר"ב יצחק אהרון
הרב צבי יצחק, נטע מאיר, מלכה דבורה בר"ב גבריאל הכהן

לקנות הספרים במחיר מסובסד:

אצל חנות הספרים של ר' פנחס ראובן הי"ו

ברחוב השומר 74 בני ברק

או אצל "מפעל הזוהר העולמי"

רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8

Ramat Beth Shemesh 99093, Israel

Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

פְּרִישַׁת וַיְהִי מִקֵּץ

וַיְהִי מִקֵּץ. רַבִּי חֵיָא פָּתַח וְאָמַר, (איוב כח) קֵץ שָׁם לַחֲשָׁךְ וּלְכָל תְּכֵלֶת הוּא חוֹקֵר אֲבָן אֶפֶל וְצִלְמוֹת. הַפְּסוּק הַזֶּה נִתְּפָאֵר, קֵץ שָׁם לַחֲשָׁךְ - זֶהוּ הַקֵּץ שֶׁל הַשָּׁמַיִל, שֶׁהוּא מְשׁוּמֵט בְּעוֹלָם וּמְשׁוּמֵט לְמַעְלָה, וְעוֹמֵד לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִסְטִין וּמְקַטְרֵג עַל הָעוֹלָם, וְהִירִי נִתְּפָאֵר. וּלְכָל תְּכֵלֶת הוּא חוֹקֵר - שְׁתֵּרֵי כָּל מַעֲשָׂיו אֵינָם לְטוֹב, אֲלָא תָּמִיד לְכֹלוֹת וְלַעֲשׂוֹת כְּלִיָּה בְּעוֹלָם.

אֲבָן אֶפֶל וְצִלְמוֹת - זוֹ אֲבָן נִגְרָף שֶׁפֶה נִכְשָׁלִים הֲרֻשְׁעִים, וְעוֹמְדֵת בְּזֶה שֶׁנִּקְרָאת (שם י) אֶרֶץ עֲפָתָה כְּמוֹ אֶפֶל. כֹּא רֵאָה, יֵשׁ אֶרֶץ חַיִּים לְמַעְלָה, וְזוֹ הִיא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. [וְיֵשׁ אֶרֶץ לְמַטָּה, וְנִקְרָאת] אֶפֶל וְצִלְמוֹת. אֶפֶל שֶׁיִּצְאָה מֵאֶרֶץ עֲפָתָה. מֵהוּ אֶפֶל וְצִלְמוֹת? זֶהוּ הַקֵּץ, שֶׁהוּא מִצַּד שֶׁל הַחֲשָׁךְ, וְהַמַּת הַזֶּהב, וְהֵנָּה נִתְּפָאֵר

בֹּא רֵאֵה כְּמָה יֵשׁ לְבִנֵי אָדָם לְהִתְבּוֹנֵן בְּעִבּוֹדַת
 הַקְּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא וּלְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יָמִים
 וְלֵילוֹת כִּדְרֵי שְׂיָדְעוּ וַיִּסְתַּכְּלוּ בְּעִבּוֹדָתוֹ, שְׁחֵרֵי
 הַתּוֹרָה מִכְרִיזָה בְּכָל יוֹם לְפָנֵי הָאָדָם וְאוֹמְרָת:
 (מְשַׁלֵּי ט) מִי פָתִי יָסַר הִנָּה חֲסֵר לֵב וְאוֹמְרָה לוֹ,
 וְחֵרֵי בְּאַרְנוֹ אֶת הַדְּבָרִים.

וְכִשְׂאָדָם מִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה וְנִדְבֵק בָּהּ, זוֹכֵה
 לְהִתְחַזֵּק בְּעֵץ הַחַיִּים, שְׁכַתּוֹב (שם ג)
 עֵץ חַיִּים וְגו'. וְכֹא וְרֵאֵה, כְּשִׂאָדָם מִחֲזִיק בְּעֵץ
 הַחַיִּים בְּעוֹלָם הַזֶּה, הוּא מִחֲזִיק בּוֹ לְעוֹלָם הַבָּא.
 שְׁחֵרֵי כְּמוֹ הַנְּשָׁמוֹת יוֹצְאוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, כִּדְרֵי
 מִתְקַנּוֹת לְהֵן דְּרָגוֹת לְעוֹלָם הַבָּא.

בֹּא רֵאֵה, עֵץ הַחַיִּים הוּא בְּכַמָּה דְרָגוֹת נִפְרָדִים
 זֶה מִזֶּה, וְכֵלָם אֶחָד. שְׁחֵרֵי בְּעֵץ הַחַיִּים יֵשׁ
 דְרָגוֹת אֵלּוּ עַל אֵלּוּ, עֲנָפִים וְעֵלִים, קְלָפוֹת, וְגוֹף
 הָאֵילָן, שְׂרָשִׁים, וְהַכֹּל הוּא הָאֵילָן. כְּמוֹ כֵּן כָּל
 מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, הוּא נִתְקַן וּמִתְחַזֵּק בְּעֵץ
 הַחַיִּים.

וְכָל בְּנֵי הָאָמוּנָה, יִשְׂרָאֵל, כֻּלָּם מִתְנַבְּרִים בְּעֵץ
 הַחַיִּים, כֻּלָּם אֲחוּזִים בְּעֵץ מִמָּשׁ, מֵהֶם
 בְּאוֹתוֹ הַגּוֹף שָׁבוּ, מֵהֶם אֲחוּזִים בְּעֵנָפִים, מֵהֶם
 בְּעֵלִים, מֵהֶם בְּשָׂרָשִׁים. נִמְצְאוּ שְׂכָלָם אֲחוּזִים
 בְּעֵץ הַחַיִּים. וְאוֹתָם שְׂמֵשֶׁת־דָּלִים בַּתּוֹרָה, (דף קצג ע"ב)
 כֻּלָּם אֲחוּזִים בְּגּוֹף הָאֵילָן. וּמִשׁוּם כֵּן מִי שְׂמֵשֶׁת־דָּל
 בַּתּוֹרָה, הוּא אָחוּז בְּכָל, וְחָרִי פִּרְשׁוּהָ וְנִתְבְּאֵר.

וַיְהִי מִקֵּץ, מַה יָּזָה מִקֵּץ? רַבִּי שְׂמַעוֹן אָמַר, הַמָּקוֹם
 שָׂאִין בּוֹ זְכוּרָה, וְזָהוּ קֵץ הַשְּׂמַאֲל. מַה
 הַטַּעַם? מִשׁוּם שְׂכָתוּב (בראשית מ) כִּי אִם זְכוּרָתִי
 אֶתֶּךָ כִּבְאֶשֶׁר יִיטַב לָךְ. וְכִי כֵן רָאוּי לְיוֹסֵף הַצַּדִּיק
 שֶׁהוּא אָמַר כִּי אִם זְכוּרָתִי אֶתֶּךָ? אֵלֶּא בִּיּוֹן
 שְׂתִסְתַּכַּל יוֹסֵף בְּחִלּוּמוֹ, אָמַר, וַדַּאי חִלּוּם שֶׁל
 זְכוּרָה הוּא, וְהוּא טָעָה בְּזָה, שְׂחָרִי הַכֹּל הִיָּה
 בְּקִדּוּשׁ-כְּרוֹךְ-הוּא.

וְעַל כֵּן הַמָּקוֹם שְׂחִיתָה בּוֹ שְׂכָחָה, עָמַד לְפָנָיו.
 מַה כְּתוּב? וְלֹא זָכַר שֶׁר הַמִּשְׁקִים אֶת יוֹסֵף
 וַיִּשְׂכַּחְתּוּ. בִּיּוֹן שֶׁאָמַר וְלֹא זָכַר שֶׁר הַמִּשְׁקִים, מַה

וְהַיִּשְׁכַּחְתֶּהוּ? אֵלֶּא וַיִּשְׁכַּחְתֶּהוּ, הַמָּקוֹם שִׁישׁ בּוֹ
 שְׂכַחְתָּ, וְזֶהוּ הַקֵּץ שֶׁל צַד הַחֹשֶׁךְ. שְׁנַתִּים יָמִים, מֵהַ
 וְהַשְּׁנַתִּים? שִׁשְׁבָה הַדְּרָגָה לַדְּרָגָה שִׁישׁ בָּהּ זְכִירָה.
 וּפְרָעָה חָלַם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל הַיָּאֵר. זֶה הָיָה הַחֲלוֹם
 שֶׁל יוֹסֵף, מִשּׁוֹם שֶׁכָּל נֶהָר הוּא שֶׁל יוֹסֵף
 הַצְּדִיק, וְזֶהוּ הַסּוּד שֶׁמִּי שְׂרֹאָה נֶהָר בְּחֲלוֹם רֹאֵה
 שְׁלוֹם, שְׁפָתוֹב (ישעיה סו) הִנְנִי נֹטֵה אֵלֶיךָ בְּנֶהָר
 שְׁלוֹם.

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים. רַבִּי חֵיִיא פֶּתַח וְאָמַר, (משלי כט)
 מִלֶּךְ בְּמִשְׁפַּט יַעֲמִיד אֶרֶץ וְאִישׁ תְּרוֹמֹת
 יִהְרָסְנָה. בֹּא רֵא, בְּשִׁבְרָא תִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
 הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, הַתְּקִין הַכֹּל בְּרֵאוֹי, וְהוֹצִיא אֲזוֹת
 עֲלִיּוֹנִים מְאִירִים לְכֹל הַצְּדִיקִים, וְהַכֹּל הוּא אֶחָד.
 וּבְרָא שָׁמַיִם שְׁלֹמֶעֱלָה, וְאֶרֶץ שְׁלֹמֶעֱלָה, לְתַקֵּן כָּל־
 יַחַד לְתוֹעֲלָתָם שֶׁל הַתְּחַתּוֹנִים.

בֹּא רֵא, מִלֶּךְ בְּמִשְׁפַּט יַעֲמִיד אֶרֶץ, מִי הַמֶּלֶךְ?
 זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. בְּמִשְׁפַּט - זֶה יַעֲקֹב,
 שֶׁהוּא תְּקִיָּם שֶׁל הָאֶרֶץ, וְעַל כֵּן ו' נְזוּנֵית מֵח'

הַעֲלִינָהּ, ה' הַתְּחַתּוֹנָה נְזוּנִית מִן ו', שְׁקִיּוֹם הָאָרֶץ
הוּא בְּמִשְׁפָּט, שְׁהֲרִי הַמִּשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ בְּכָל
תְּקוּנֶיהָ וְזוֹן אוֹתָהּ.

דָּבָר אַחֵר, מְלֻךְ - זֶה הַקְּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא. בְּמִשְׁפָּט
- זֶה יוֹסֵף. יַעֲמִיד אֶרֶץ - שְׁפָתוֹב (בראשית מא)
וְכָל הָאָרֶץ בָּאוּ מִצְרַיִם לְשֹׁכֵר אֶל יוֹסֵף. וּמִשׁוֹם
שֶׁהַקְּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא הַתְּרַצָּה בְּיַעֲקֹב, עָשָׂה אֶת
יוֹסֵף שְׁלִיט עַל הָאָרֶץ.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, מְלֻךְ - זֶה יוֹסֵף. בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד
אֶרֶץ - זֶה יַעֲקֹב. שְׁהֲרִי עַד שְׁלֹא בָּא יַעֲקֹב
לְמִצְרַיִם, לֹא הָיָה קִיּוֹם בְּאֶרֶץ מִתּוֹךְ הִרְעָב. כִּיּוֹן
שָׁבָא יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, בְּזִכּוֹתוֹ הִסְתַּלַּק הִרְעָב
וְהַתְּקִימָה הָאָרֶץ.

דָּבָר אַחֵר, מְלֻךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ - זֶה דָּוִד
הַמְּלֻךְ, שְׁפָתוֹב (שמואל-ב ח) וַיְהִי דָּוִד עֹשֶׂה
מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל עַמּוֹ, וְהוּא קִיּוֹם אֶת הָאָרֶץ,
וּבְזִכּוֹתוֹ עָמְדָה לְאַחֵר מִכֵּן. וְאִישׁ תְּרוּמוֹת
יְהִרְסֶנָּה - זֶה רְחֻבְעָם.

בֵּא רְאֵה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּשָׂבִיל הַצְדִּיקִים,
 אֵף עַל גַּב שְׂפָרְעָנוֹת נְגִזְרָה עַל הָעוֹלָם, הִיא
 מִתְעַכְּבֶת בְּגִלְגָּלָם וְלֹא שׁוֹלֶטֶת עַל הָעוֹלָם. כָּל
 יְמֵי דוֹד הַמֶּלֶךְ הַתְּקִימָה הָאָרֶץ בְּגִלְגָּלוֹ. לְאַחַר
 שְׁמֵת, הַתְּקִימָה בְּזִכְוֹתוֹ, שְׂפָתוֹב (מלכים-ב-כ) וְנִנְוֹתֵי
 עַל הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָה לְמַעַנִי וּלְמַעַן דָּוִד
 עַבְדִּי. כָּמוֹ כֵּן כָּל יְמֵי יַעֲקֹב וְכָל יְמֵי יוֹסֵף לֹא
 שְׁלֹטָה הַפְּרָעָנוֹת בְּעוֹלָם.

בֵּא רְאֵה, מֶלֶךְ בְּמִשְׁפַּט יַעֲמִיד אָרֶץ - זֶה יוֹסֵף.
 וְאִישׁ תְּרוֹמֹת יִהְרָסְנָה - זֶה פֶּרְעָה, שְׁחָרֵי
 מִשׁוֹם שְׁחֻקְשָׁה אֶת לְבוֹ לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 הַחֲרִיב אֶת אָרֶץ מִצְרַיִם. וּבְרֵאשׁוֹנָה עַל יְדֵי יוֹסֵף
 הַתְּקִימָה הָאָרֶץ, בְּאוֹתוֹ הַחֲלוּם שְׁחָלָם, שְׂפָתוֹב
 וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וְגו'.

וַיְהִי מִקֵּץ וְגו'. רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים יח)
 חֵי ה' וּבְרוּךְ צוּרֵי וַיְרוֹם אֱלוֹהֵי יִשְׂרָאֵל.
 אֱלוֹהֵי כְּתוֹב בְּוִי"ו. הַפְּסוּק תִּזְהַ יֵשׁ לְהַתְּכַוֵּן בּוֹ,
 חֵי ה' - זֶה חֵי, צְדִיק יְסוֹד הָעוֹלָם, שְׁנִקְרָא חֵי

הָעוֹלָמִים. וּבְרוּךְ צוּרֵי - זֶהוּ שְׂפָתוֹב (שם קמד)
 בְּרוּךְ ה' צוּרֵי, וְזֶה הָעוֹלָם שְׂמֵתָקִים עַל הַצְּדִיק
 הַזֶּה. וְיָרוֹם אֱלוֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וְיָרוֹם - זֶה הָעוֹלָם
 הָעֲלִיּוֹן. אֱלוֹהֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְזֶה שָׁמַיִם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם
 קמז) הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לְה'.

בַּא רְאֵה, [כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר] (שם סח) בְּרוּךְ אֱדֹנָי יוֹם יוֹם
 יַעֲמֵם לָנוּ. בְּרוּךְ אֱדֹנָי, בְּאֵלֶיךָ הִלְכָת נוֹ"ן
 יו"ד, וְהַפְּסוּק הַזֶּה הוּא סוּד הַחֲכָמָה. יוֹם יוֹם -
 אֵלֹהֵי שְׁנֵתִים יָמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דף קצד ע"א) וַיְהִי מִקֵּץ
 שְׁנֵתִים יָמִים. וּפְרָעָה חָלַם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל הַיָּאֵר
 - סוּד הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, זֶה יוֹסֵף, שֶׁנֶּחָר [שְׁכָל
 הַנְּחָר] הַזֶּה הוּא יוֹסֵף הַצְּדִיק.

וְהִנֵּה מִן הַיָּאֵר עֹלֵת שְׁבַע פָּרוֹת יְפוֹת מְרֵאָה
 וּבְרִיאֵת בָּשָׂר וַתִּרְעִינָה בְּאָחוּ. וְהִנֵּה מִן
 הַיָּאֵר, שְׁחָרֵי מֵהַנְּחָר הַזֶּה מֵתְּבַרְכוֹת כָּל אוֹתָן
 הַדְּרָגוֹת שְׁלֵמֶטָה, מֵשׁוֹם שְׁאוֹתוֹ נָחַר שֶׁשׁוֹפֵעַ
 וַיּוֹצֵא הוּא מֵשְׁקָה וְזֶן אֶת הַכֹּל, וַיּוֹסֵף הוּא נָחַר
 שֶׁתְּבַרְךָ כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁבְלֹו.

ובא ראה, אותו הנקה, שבע דרגות נשקות
ומתברכות ממנו, ואלו הם יפות מראה
ובריאת פשר. והרעינה באחו, בחבור ואחנה,
שאיין נמצא בהם פרוד וכלם לשבח עומדים.
שהנה כל שבע הדרגות הללו שאמרנו הוא סוד,
כמו שנאמר (אסתר ב) ואת שבע הנערות הראיות
לתת לה מבית המלך וגו'. ועל כן שבע פרות
יפות מראה, וכנגד זה כתוב שבעת הפריסים
המשרתים את פני המלך וגו'.

רבי יצחק אומר, שבע הפרות הטובות הם
דרגות עליונות על האחרות, ושבע
הפרות הרעות - הדרגות האחרות שלמטה. אלו
מצד הקדשה, ואלו מצד הטמאה.

שבע השפלים - רבי יהודה אומר, אלו
הראשונות הן טובות, משום שהן מצד
הימין שכתוב בו כי טוב, ואלו הרעים הם
למטה מהם. שבע השפלים הן מצד המהרה,
ואלו מצד הטמאה, וכל הדרגות עומדות אלו

על אלו ואלו בנגד אלו, ואת כלם ראה פרעה
בחלומו.

אמר רבי ייסא, וכי לאותו פרעה הרשע הראו
לו את כל אלה? אמר לו רבי יהודה,
במותם ראה, שפמה דרגות על דרגות אלו
בנגד אלו ואלו על אלו, והוא ראה באותו
הדרגות שלמטה.

והנה שנינו, שחרי כמו שהוא האדם, כך
מראים לו בחלומו, וכך רואה, וכך
הנשמה עולה להפיר, כל אחד ואחד פפי דרגתו
בראוי לו, ומשום כך פרעה ראה בראוי לו, ולא
יותר.

ויחי מקץ וגו'. רבי חזקיה פתח ואמר, (קהלת ג)
לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. בא
ראה, כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא למטה,
לכל שם עת וזמן קצוב. שם זמן לאור ולחשך,
שם זמן לאור של שאר העמים, שהם שולטים
עכשו על העולם, וזמן שם לחשכה, שהיא הגלות

שֶׁל יִשְׂרָאֵל תַּחַת שְׁלֹטוֹנָם. זְמַן שָׁם הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא לְכָל, וּמַשׁוּם כֶּךָ לְכָל זְמַן וְעַת לְכָל חֶפְצִים. מַה
 זֶה וְעַת לְכָל חֶפְצִים? זְמַן וְעַדָּן הוּא לְכָל, לְכָל אוֹתוֹ
 הִרְצוֹן שְׁנִמְצָא לְמַטָּה.

דָּבָר אַחֵר וְעַת לְכָל חֶפְצִים - מַה זֶה עַת? בְּכַתוּב
 (תהלים קיט) עַת לַעֲשׂוֹת לַה' הִפְרוּ תוֹרָתְךָ.
 וְכַתוּב (ויקרא י"ז) וְאֵל יָבֹא בְּכָל עַת אֵל הַקֹּדֶשׁ. וְהוּא
 הַדְרָגָה הַמְּמַנָּה, וְהֵנָּה פְּרִשׁוּתָהּ. וּמַשׁוּם כֶּךָ עַת הוּא
 הַמְּמַנָּה לְכָל חֶפְצִים תַּחַת הַשָּׁמַיִם. וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים
 יָמִים, מִהֲצַד שֶׁל אוֹתוֹ קִין הַחֹשֶׁךְ רָאָה פְּרִעָה
 בְּחִלּוּמוֹ, וּמַשָּׁם יָדַע וְהִתְנַלָּה לוֹ אוֹתוֹ הַחִלּוּם.

וַיְהִי בְּבִקְרָ וַתִּפְעֵם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת כָּל
 חַרְטָמֵי מִצְרַיִם וְאֶת כָּל חַכְמֵיהֶם וְגו'. וַתִּפְעֵם
 רוּחוֹ, מַה זֶה וַתִּפְעֵם? רַבִּי יוֹסִי אָמַר, הֵנָּה פְּרִשׁוּתָהּ
 שֶׁבְּפְרִעָה כָּתוּב וַתִּפְעֵם, וּבְנִבְכּוּדִנְצָר כָּתוּב (דניאל
 ב) וַתִּתְּפֵעֵם, וּבְאַרוּהָ שְׁהֵנָּה בְּפְרִעָה כָּתוּב וַתִּפְעֵם
 מַשׁוּם שְׁהֵנָּה יוֹדַע אֶת הַחִלּוּם, וְהִתְרַוֵּן לֹא תִּהְיֶה

יודע, אבל נבוכדנצר ראה החלום וראה הפתרון,
והכל נשכח ממנו.

אבל בא ראה, ותפעם רוחו, כמו שנאמר (שופטים
(ג) לפעמו, שהיתה הרוח באה והולכת
ובאה והולכת ולא היתה מתישבת עמו עדיו
בראיו, ועל בן פתוב (שם) ותחל רוח ה' לפעמו,
שאז היתה הראשית. אף כאן רוחו התעוררה בו,
והלך והתעורר, ולא היתה מיישבת עמו לדעת.
נבוכדנצר ותפעם רוחו, בהתעוררות הנה
מתעורר על כל אחד פעמים, שנים והולכים
ושנים. וזהו כמו שנאמר (במדבר כד) בפעם בפעם,
פעם בזה (דף קצד ע"ב) ופעם בזה, ולא מתישבת דעתו
ורוחו.

וישלח ויקרא את כל חרטימי מצרים - אלו
המכשפים. ואת כל חכמיה - אלו
חכמי המזלות. וכלם היו מסתכלים לדעת ולא
יכלו להשיג.

אמר רבי יצחק, אף על גב שפאמר שאין
 מראים לאדם אלא באותה הדרגה שלו
 - שונה אצל המלכים, שמראים להם דברים
 עליונים ומשנים מבני אדם אחרים. כמו שמלך
 ודרגתו עליונה על כל שאר האחרים, כך גם
 מראים לו בדרגה עליונה על כל שאר האחרים,
 כמו שפאמר את אשר האלהים עשה הראה את
 פרעה, אבל לשאר בני האדם אין מגלה להם
 הקדוש ברוך הוא את מה שהוא עושה, פרט
 לנביאים או לחסידים או לחכמי הדור, והנה
 פרשיות.

בא ראה, כתוב אתי השיב על בני ואתו תלה.
 מכאן שתחלום הזלך אחר הפתרון. מי
 השיב על בני? אלא זה יוסף. ואתו תלה -
 באותו הפתרון שפתר לו, וכתוב ויהי פאשר
 פתח לנו בן היתה.

וישלח פרעה ויקרא את יוסף ויריצהו מן הכור
 וגו'. רבי אבא פתח ואמר, (תהלים קמז)

רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו. כמה הקדוש ברוך הוא מתרצה בצדיקים, משום שהצדיקים הם עושים [שלום ועושים] שלום למעלה ועושים שלום למטה, ומכניסים פלה לבעלה, ומשום כך הקדוש ברוך הוא מתרצה בהם באותם שיראים ממנו ועושים את רצונו.

למיחלים לחסדו, מי הם המיחלים לחסדו? הנה אומר, אותם שמשתדלים בתורה פלילה ומשתתפים עם השכינה. וכשבא הפקר, הם מצפים לחסדו, וחרו בארונה, בזמן שאדם משתדל בתורה פלילה, חוט של חסד נמשך עליו ביום, בכתוב (שם מב) יומם יצנה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. מה הטעם יומם יצנה ה' חסדו? משום שבלילה שירה עמי. ומשום כך כתוב רוצה ה' את יראיו, ולא ביראיו. כמי שרוצה ברצונו את האחר ומתרצה לו להתפייס עמו, ומשום כך רוצה ה' את יראיו ולא ביראיו.

כְּמוֹ כִּן יוֹסֵף הָיָה עָצוּב בְּעֵצָב הָרוּחַ וּבְעֵצָב הַלֵּב, שֶׁהָיָה אֲסוּר שָׁם. כִּיּוֹן שֶׁפָּרְעָה שָׁלַח בְּשָׂבִילוֹ, מַה כָּתוּב? וַיִּרְיֶצְהוּ. הַתְּפִיסוּ לוֹ וְהַחֲזִירוּ לוֹ דְּבָרֵי שְׂמֵחָה, דְּבָרִים לְשִׂמְחָה אֶת הַלֵּב, מִשּׁוּם שֶׁהָיָה עָצוּב מִן הַבּוֹר. כֹּא רְאֵה, בְּרֵאשׁוֹנָה נִפְלָ בְּבוֹר, וּבְבוֹר הִתְעַלָּה אַחֵר כְּהֵ.

רַבִּי שְׂמֵעוֹן אָמַר, בְּטָרָם אֶרֶע לְיוֹסֵף אוֹתוֹ הַמְּעֵשֶׂה, לֹא נִקְרָא צַדִּיק. כִּיּוֹן שֶׁשָּׁמַר אוֹתָהּ בְּרִית הַמִּילָה, נִקְרָא צַדִּיק, וְאוֹתָהּ הִדְרָגָה שֶׁל בְּרִית הַקֹּדֶשׁ הִתְעַטְרָה עִמּוֹ, וְכֵן שֶׁהָיָה [עוֹשֶׂה] בְּבוֹר בְּרֵאשׁוֹנָה, הִתְעַלָּה עִמּוֹ. וְכֵן וַיִּרְיֶצְהוּ מִן הַבּוֹר. הִתְעַלָּה מִזֶּה וְהִתְעַטְרָה בְּכֹאֵר מִיָּם חַיִּים.

וַיִּשְׁלַח פָּרְעָה וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף, הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת לְקָרָא לְיוֹסֵף! אֵלֵּא, וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף - זֶה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב (שם ק"ה) עַד יָעַת כֹּא דְּבָרוֹ אִמְרַת ה' צָרְפְּתָהּ. עַד יָעַת כֹּא דְּבָרוֹ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף. כָּתוּב כֹּאן וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף,

וְכַתּוּב שָׁם וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. וַיַּגִּלַח וַיַּחֲלֵף שְׂמֹלֶתוֹ,
בְּשֵׁבִיל כְּבוֹד הַמִּלְכָּה, וְהִנֵּה פִרְשׁוּתָּהּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, ((תהלים קה)) וַיָּבֵא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם
וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ חָם. בֵּא רְאֵה שְׂתֵּהֲקִדּוּשׁ פְּרוּךְ
הוּא מִנְּלִגְל גְּלִגְלוּלִים פְּעוּלָם, וּמְקַיִם נְדָרִים
וְשִׁבוּעוֹת פְּרִי לְקַיִם שְׁבוּעָה וְגִזְרָה שֶׁהוּא גִזְרָה.

שְׁתֵּהֲרִי שְׁנִינוּ, אִם לֹא שְׁתִּכְיִבוֹת וְאַהֲבָה שְׂאֵהֵב
הַקִּדּוּשׁ פְּרוּךְ הוּא אֶת הָאֲבוֹת, הִיָּה רְאוּי
לְהוֹרִיד אֶת יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם בְּכַבָּלִים שֶׁל פְּרוֹל.
וּבְאַהֲבָתוֹ אוֹתָם הַמֶּלֶךְ לְיוֹסֵף בְּנוֹ, וְעָשָׂה אוֹתוֹ
מֶלֶךְ שִׁשׁוּלֵט עַל כָּל הָאֶרֶץ, וַיִּרְדּוּ כָּל הַשְּׂבָטִים
בְּכַבּוֹד, וַיַּעֲקֹב בְּמִלְכָּהּ.

בֵּא רְאֵה מַה פְּתוּב? (שם) וַיָּבֵא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם
וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ חָם. כִּיּוֹן שְׂפָתוֹב וַיָּבֵא
יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם, לֹא יִדְעֵנוּ שִׁיעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ חָם?
לְמַה צָרִיךְ אֶת זֶה? אֵלָּא, וַיָּבֵא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם -
זֶה הַקִּדּוּשׁ פְּרוּךְ הוּא. וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ חָם - זֶה
יַעֲקֹב. שְׁתֵּהֲרִי בְּשֵׁבִיל יַעֲקֹב וּבְנָיו בְּאֵה הַשְּׂכִינָה

לְמַצְרִים, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גִלְגַּל גִּלְגּוּלִים (דף קצה ע"א)
וְהוֹרִיד אֶת יוֹסֵף בְּרֵאשׁוֹנָה, שְׂבֻכּוֹתוֹ תִּתְקַיֵּם
הַבְּרִית עִמּוֹ, וְהַשְׁלִיט אוֹתוֹ עַל כָּל הָאָרֶץ.

מָה כְּתוּב? שְׁלַח מַלְאָךְ וַיִּתִּירָהוּ מִשָּׁל עַמִּים
וַיִּפְתַּחְהוּ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כְּתוּב (תהלים קמו)
ה' מִתִּיר אֲסוּרִים וְגו', וְכֵאן כְּתוּב שְׁלַח מַלְאָךְ
וַיִּתִּירָהוּ, לָמָּה מִשָּׁל עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ? אֵלֶּא שְׁלַח
מַלְאָךְ - זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. מִשָּׁל עַמִּים - זֶה
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׁלַח מַלְאָךְ - הַמַּלְאָךְ הָעֲלִיּוֹן שְׁלַח
וַיִּתִּירָהוּ. וּמִי הוּא שֶׁשְׁלַח לוֹ? זֶה הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל,
שֶׁהוּא מוֹשֵׁל עַמִּים, שֶׁהוּא מוֹשֵׁל עַל הַתַּחְתּוֹנִים,
וְהַכֹּל הוּא מִן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וַיִּרְיָצְהוּ - חֶסֶד וְאֱוֹ, וּמִי הוּא? זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא, מִשּׁוֹם שְׂאִין מִי שְׂאוֹסֵר וּפּוֹתֵחַ, רַק
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂכַתוּב (איוב יב) יִסְגֵר עַל אִישׁ
וְלֹא יִפְתַּח, וְכַתוּב (שם לד) וְהוּא יִשְׁקִיט וּמִי יִרְשִׁיעַ
וַיִּסְתֵּר פָּנָיו וּמִי יִשׁוּרְנוּ וְעַל גּוֹי וְעַל אָדָם יַחַד,
שְׁתֵּרֵי הַכֹּל בּוֹ, וְכַתוּב (דניאל ד) וְכִרְצוֹנוֹ עוֹשֶׂה בְּצַבָּא

הַשָּׁמַיִם וְדַרְי הָאָרֶץ, וְאִין מִי שְׂמַחָה בְּיָדוֹ וַיֹּאמֶר
 לוֹ מָה עָשִׂיתָ. וּמִשׁוֹם כָּךְ כָּתוּב וַיְרִיצֵהוּ מִן הַבּוֹר
 וְגו'.

מָה זֶה וַיְרִיצֵהוּ? כִּמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לג) יַעֲתֵר אֵל
 אֱלֹהֵי וַיְרִיצֵהוּ. כִּמּוֹ כֵּן וַיְרִיצֵהוּ מִן הַבּוֹר,
 וְאַחַר כָּךְ וַיָּבֵא אֵל פְּרַעַת. דְּבַר אַחַר וַיְרִיצֵהוּ,
 שֶׁהַמְּשִׁיךְ עָלָיו חוֹט שֶׁל חֶסֶד לָתֵת לוֹ חַן לְפָנָיו
 פְּרַעַת. אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת שְׁלוֹם פְּרַעַת, כִּדְרֵי
 לְהַקְדִּים לוֹ שְׁלוֹם וְלִפְתַּח בְּשָׁלוֹם.

רַבִּי אֲבָא אָמַר, בַּאֲרֵא, בְּאוֹתוֹ פְּרַעַת הֲרָשָׁע,
 שֶׁהוּא אָמַר (שמות ד) לֹא יִדְעֵתִי אֶת ה', וּפְרַעַת
 הָיָה חֶכֶם מְכַשְׁפֵּיו, אֵלָּא וַדַּאי הַשֵּׁם שֶׁל
 אֱלֹהִים הָיָה יוֹדֵעַ, שֶׁחֲרֵי כָּתוּב הִנְמַצָּא כּוֹה אִישׁ
 אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ. וּמִשׁוֹם שֶׁמִּתְּשָׁה לֹא בָּא אֵלָיו
 אֵלָּא בְּשֵׁם שֶׁל ה', וְלֹא בְּשֵׁם שֶׁל אֱלֹהִים, וְזֶה הָיָה
 קִשָּׁה לְפָנָיו מִן הַכֹּל, שֶׁהוּא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁחֲרֵי הַשֵּׁם
 שֶׁל אֱלֹהִים שׁוֹלֵט בְּאָרֶץ, וּבְשֵׁם שֶׁל ה' לֹא הָיָה
 יוֹדֵעַ, וְעַל כֵּן קִשָּׁה לְפָנָיו הַשֵּׁם הַזֶּה.

וְזָהוּ שְׁפָתוֹב (שם ט) וַיִּחְזַק ה' אֶת לֵב פִּרְעֹה. שְׁדָבָר
 זֶה הָיָה מְחֻזַּק אֶת לְבוֹ וּמִקְשָׁה אוֹתוֹ, וְעַל כֵּן
 מִשָּׁה לֹא הוֹדִיעַ לוֹ דָּבָר שֶׁל שֵׁם אַחֵר, אֲלֵא הַשֵּׁם
 שֶׁל ה' לְבָדוֹ, וּפְרָשׁוֹת.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קיג) מִי כֹה' אֱלֹהֵינוּ הַמְּגַבִּיחֵי
 לְשָׁבֶת וְגו'. מִי כֹה' אֱלֹהֵינוּ הַמְּגַבִּיחֵי לְשָׁבֶת
 - שְׁהִתְעַלָּה מֵעַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ, [על כִּסֵּא כְבוֹדוֹ לְמַעְלָה] וְלֹא
 הִתְנַלָּה לְמַטָּה. בְּשָׁעָה שְׂאִין נִמְצָאִים צַדִּיקִים
 בְּעוֹלָם, הֵרִי הוּא מִסְתַּלֵּק מֵהֶם וְלֹא מִתְנַלָּה לָהֶם.
 הַמְשַׁפִּילֵי לְרֵאוֹת - בְּשָׁעָה שְׁהַצַּדִּיקִים הֵם נִמְצָאִים
 בְּעוֹלָם, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹרֵד בְּדַרְגוֹתָיו כְּנֶגֶד
 הַתְּחַתּוֹנִים לְהַשְׁגִּיחַ עַל הָעוֹלָם, לְהִיטִיב לָהֶם.

שְׁהֵרִי כְּשֵׂאִין נִמְצָאִים הַצַּדִּיקִים בְּעוֹלָם, הוּא
 מִסְתַּלֵּק וּמִסְתִּיר מֵהֶם פָּנִים וְלֹא מִשְׁגִּיחַ
 עֲלֵיהֶם, מִשּׁוֹם שְׁהַצַּדִּיקִים הֵם הַיְסוּד וְהַקִּיּוּם שֶׁל
 הָעוֹלָם, שְׁפָתוֹב (משלי י) וְצַדִּיק יְסוּד עוֹלָם.

וְעַל כֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא גָלָה אֶת שְׁמוֹ
 הַקְּדוֹשׁ, רַק לְיִשְׂרָאֵל לְבָדָם, שֶׁהֵם חֵלֶק

גורלו ונחלתו, ואת העולם חלק הקדוש ברוך הוא
לממנים מגנים, והנה נתבאר, שכתוב (דברים לב)
בהנחל עליון גוים וגו', וכתוב כי חלק ה' עמו
יעקב חבל נחלתו.

רבי חייא ורבי יוסי היו תולכים בדרך. אמר רבי
יוסי לרבי חייא, תמהני על זה שאמר שלמה,
כל הדברים [המלים] סתומים ולא נודעים, שהרי
קהלת סתום [המלים] הסתומים.

פתח ואמר, (קהלת א) כל הדברים יגעים לא יוכל
איש לדבר לא תשבע עין לראות ולא
תמלא און משמע. כל הדברים יגעים, וכי כל
הדברים יגעים הם לדבור שאמר לא יוכל איש
לדבר? ולא תשבע עין לראות ולא תמלא און
משמע, מה הטעם אלו? אלא משום ששנים מהם,
והם העינים והאזנים, לא עומדים ברשותו של
האדם, והפה הוא ברשותו, וכל [מה] שלשת הללו
לא יכולים להשלים את הכל ולהשיג את הכל.

אָמַר רַבִּי תִּיַיָא, כִּדְּזֵה, שְׁדַבְּוֹר שְׁל אָדָם לֹא יִכּוֹל
 לְדַבֵּר, וְהָעֵינַיִם לְרֵאוֹת וְהָאָזְנַיִם לְשִׁמְעָ, וְאִין
 כֹּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמַשׁ. וּבֵא רֵאֵה, אֶפְלוּ בְרִיּוֹת
 וְרוּחוֹת שְׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תַּחַת הַשָּׁמַשׁ לֹא
 יִכּוֹלִים לְדַבֵּר כֹּל דְּבָרֵי הָעוֹלָם, וְהָעֵינַיִם לֹא יִכּוֹלִה ^{דף}
 לְשַׁלֵּט וְלְרֵאוֹת וְהָאָזְנַיִם לְשִׁמְעָ. וּמִשׁוּם כִּדְּ
 שְׁלֵמָה שְׁתִּיָה יוֹדֵעַ כֹּל דְּבָר הֵיָה אֹמֵר אֵת זֵה.

וּבֵא וּרֵאֵה, כֹּל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם תְּלוּיִים בְּכַמָּה
 רוּחוֹת, וְכֹל בְּנֵי הָעוֹלָם לֹא יוֹדְעִים וְלֹא
 מִשְׁגִּיחִים עַל מָה עוֹמְדִים בְּעוֹלָם, וְאֶפְלוּ שְׁלֵמָה
 הַמְּלֵךְ, שְׁתִּיָה חָכָם מְכַל בְּנֵי הָעוֹלָם, לֹא יִכּוֹל
 לְעַמֵּד בְּהֵם.

פְּתַח וְאָמַר, (קהלת א) אֵת הַכֹּל עָשָׂה יָפָה בְּעֵתוֹ גַּם
 אֵת הָעֵלָם נָתַן בְּלִבָּם מִכְּלֵי אֲשֶׁר לֹא יִמָּצֵא
 הָאָדָם אֵת הַמַּעֲשָׂה אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים וְגו'. כֵּן
 רֵאֵה, אֲשֶׁרֵי אֹתָם שְׁמִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה וְיוֹדְעִים
 לְהִסְתַּכֵּל בְּרוּחַ [בַּסּוּד] שְׁל הַחֲכָמָה.

את הכל עשה יפה בעתו - בכל המעשים שעשה
הקדוש ברוך הוא בעולם, בכל מעשה
ומעשה יש דרגה ממנה על אותו המעשה בעולם,
הן לטוב והן לרע. מהם דרגות לימין, ומהם דרגות
לשמאל. הולך האדם לימין, אותו המעשה שעשה,
אותה הדרגה הממנה [של ימין] לצד שהוא ועושה לו
סיוע, וכמה הם שמסיעים לו. הולך אדם לשמאל
ועושה מעשיו, אותו המעשה שעשה, הוא [דרגת
השמאל] הממנה לצד שהוא, ומקטרג לו ומזכיל
אותו לאותו הצד ומסטה אותו.

ומשום כך, אותו המעשה שאדם עושה כראוי,
אותו הממנה של צד הימין מסייע לו. וזה
הוא בעתו, יפה בעתו, שאותו המעשה מתקשר
בעתו כראוי לו.

גם את העלם נתן בלבם - כל העולם וכל מעשי
העולם אינם אלא ברצון הלב, בשעולה ברצון
[הלב, ובשעולה ברצון] האדם. אשרי הצדיקים שמושבים
מעשים טובים להיטיב להם ולכל העולם, והם

יודעים להתדבק בעת שלום, וכבדו הצדקה
 שעושים למטה הם מושכים אותה תדרגה
 שנקראת כל, להאיר בעתו.

אוי לרשעים שאין יודעים העת של אותו מעשה
 ולא משגיחים לעשות מעשיהם בעולם על
 התקון שצריך לעולם ולתקן המעשה באותה
 הדרגה שראויה לו. מה הטעם? משום שלא
 יודעים.

ועל כן נתן הכל בראונם של בני האדם, שכתוב
 מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה
 אשר עשה האלהים מראש ועד סוף. ומשום כך
 שאותם המעשים לא נעשו לתקן בדרגתם פראוי
 שיכלל המעשה הזה בדרגה הזו שלא כתקון, אלא
 כפי רצון האדם.

מה כתוב אחריו? ידעתי כי אין טוב כם כי אם
 לשמות ולעשות טוב בתינו. ידעתי כי אין
 טוב כם, באותם המעשים שלא נעשו פראוי. כי
 אם לשמות, בכל מה שיבא עליו ולתת הודאה

לְקַדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְלַעֲשׂוֹת טוֹב בְּחַיָּיו. שְׁהָרִי אִם
 אוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה גוֹרֵם לוֹ רַע, מִשׁוּם אוֹתָהּ תִּדְרָגָה
 שְׂמִמְנָה עָלָיו, יֵשׁ לוֹ לְשִׂמְחָה בּוֹ וּלְהוֹדוֹת עָלָיו,
 שֶׁהוּא גָרָם לְעֲצָמוֹ, וְהוּא הוֹלֵךְ בְּלִי יָדִיעָה בַּצַּפּוֹר
 תּוֹז בְּתוֹךְ מַלְכּוּדָתָהּ.

וְכָל זֶה מִנֵּיִן לָנוּ? שְׂפָתוֹב (שם ט) כִּי גַם לֹא יֵדַע
 הָאָדָם אֶת עֵתוֹ כִּדְגִים שְׂנֵאָחֳזִים בְּמַצּוּדָה
 רָעָה וּבַצַּפְרִים הָאֲחֻזוֹת בַּפֶּה כִּהֵם יוֹקְאִים כְּנִי
 הָאָדָם לְעֵת רָעָה כְּשֶׁתְּפוֹל עֲלֵיהֶם פְּתֹאוֹם. כִּי גַם
 לֹא יֵדַע הָאָדָם אֶת עֵתוֹ, מַה זֶה עֵתוֹ? עֵתוֹ שֶׁל
 אוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה שְׁעוֹשֶׂה, כְּמוֹ שְׂנֵאָמַר אֶת הַכֹּל עֲשֵׂה
 יָפֵה בְּעֵתוֹ. וּמִשׁוּם כֵּךְ הֵם בַּצַּפְרִים הָאֲחֻזוֹת בַּפֶּה.
 וּמִשׁוּם כֵּךְ אֲשֶׁרִי אוֹתָם שְׂמֵשֶׁתִּדְלִים בַּתּוֹרָה
 וַיִּדְעִים דְּרָכֵי וּשְׂבִילֵי הַתּוֹרָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן
 לְלַכֵּת בָּהּ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת.

וּבֵא רְאֵה, לְעוֹלָם אַל יִפְתַּח אָדָם אֶת פִּיו לְרָעָה,
 שֶׁהוּא לֹא יוֹדֵעַ מִי נוֹטֵל אוֹתוֹ הַדְּבָר, וּכְשֶׁלֹּא

יודע אדם, נכש'ל ב'ה. וכ'אשר הצ'דיקים פ'ותחים
את פ'יהם, כ'לם ש'לום.

כ'א ר'אה, כ'ש'יוסף ת'תחיל ל'דבר עם פ'רעה, מ'ה
כ'תוב? א'להים י'ענה את ש'לום פ'רעה. א'מר
ר'בי י'הודה, ה'נה נת'באר ש'תקד'וש כ'רוך ה'וא ח'ם
על ש'לום ה'מלכות, כ'מו ש'נא'מר ו'יצום אל כ'ני
ישראל ו'אל פ'רעה מ'לך מ'צרים, (דף קצ"ו ע"א) וכ'ארוהו.

ר'בי ת'י'א א'מר, פ'רעה ר'צה ל'נסות את י'וסף,
ו'תח'ליף לו את ה'חלום, ומ'שום ש'יוסף י'דע
את ה'דרגות, ה'סת'כל כ'כל ד'בר ו'דבר ו'א'מר כ'ך
ר'אי'ת, כ'ל ד'בר ו'דבר כ'ראוי לו.

ז'הו ש'כ'תוב: ו'יא'מר פ'רעה אל י'וסף א'חרי ה'ודיע
א'להים או'תך את כ'ל ז'את אי'ן נ'בון ו'חכם
כ'מוך. א'חרי ה'ודיע א'להים, א'חרי ה'י'ת כ'ש'עה
ה'היא ש'חל'מתי את ה'חלום, ש'ם ה'י'ת מ'צוי.
ומ'שום כ'ך א'מר [א'מת את כ'ל ז'את י'דע'ת, ו'איך י'דע'ת כ'תרו'נו] את
כ'ל ז'את, י'דע'ת את ה'חלום איך ה'יה ו'י'דע'ת
כ'תרו'נו.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם כֶּן, יוֹסֵף אָמַר הַכֹּל, הַחֲלוּם
 וּפְתָרוֹנוֹ, כָּמוֹ דְנִיָּאל שְׁאָמַר אֶת הַחֲלוּם
 וְאֶת פְּתָרוֹנוֹ! אָמַר לוֹ, לֹא זֶה כָּמוֹ זֶה. [שְׁמַרְיָ] יוֹסֵף
 הִסְתַּכֵּל מִתּוֹךְ דְּבוּרוֹ שֶׁל פִּרְעָה, שְׁחִיחַ אֹמֵר
 בְּדַרְגוֹת יְדוּעוֹת, וְרָאָה אוֹתוֹ שֹׁטְטָעָה, וְאָמַר לוֹ לֹא
 כֶּן, אֲלֵא כֶּן זֶה, מִשּׁוּם שְׁחִדְרָגוֹת פְּאוֹת כְּסִדְרָן.
 אָבֵל דְנִיָּאל לֹא הִסְתַּכֵּל מִתּוֹךְ דְּבוּרוֹ שֶׁל
 נְבוּכַדְנֶצַּר כְּלוּם, [שְׁלֵא] וְהַכֹּל אָמַר לוֹ, אֶת הַחֲלוּם
 וּפְתָרוֹנוֹ. מַה פְּתוּב בְּדְנִיָּאל? (דְנִיָּאל ב) אִזּוֹ לְדְנִיָּאל
 בְּחִזְיוֹן הַלְיָלָה סוּד גְּלָה. בְּחִזְיוֹן הַלְיָלָה, מִי חִזְיוֹן
 הַלְיָלָה? זֶה גְבַרְיָאל, שֶׁהוּא חִזְיוֹן, מְרָאָה מִן מְרָאָה.
 בֵּא רְאֵה מַה פְּתוּב, (יחזקאל מג) וְחִנָּה כְבוֹד אֱלֹהֵי
 יִשְׂרָאֵל בָּא מִדְּרָךְ הַקְּדִים וְקוּלוֹ כְּקוּל מַיִם
 רַבִּים וְהָאָרֶץ הֵאִירָה מִכְּבֹדוֹ. מַה פְּתוּב אַחֲרָיו?
 וּכְמִרְאָה הַמְרָאָה אֲשֶׁר רָאִיתִי בְּבֹאֵי לְשַׁחַת אֶת
 הָעִיר וּמְרָאוֹת כְּמִרְאָה אֲשֶׁר רָאִיתִי אֵל נֶהַר כְּבָר
 וְאֶפֶל אֵל פְּנֵי. כָּל הַמְרָאוֹת תִּלְלוּ הֵן שֵׁשׁ. שְׁאוֹתָן
 הַמְרָאוֹת, וּמְרָאָה שֶׁל חִזְיוֹן, מְרָאָה יֵשׁ לוֹ, שְׁיִרְאוּ
 בוֹ תְּנֻנִים שְׁלִמְעָלָה, וְנִרְאִים כְּמִרְאָה תְּהוּא. וַיֵּשׁ

מְרֵאָה לְמֵרֵאָה, וּמֵרֵאָה לְמֵרֵאָה זֶה עַל זֶה, וְכֻלָּם
 עוֹמְדִים בְּדַרְגוֹת יְדוּעוֹת וְשׁוֹלְטִים, וְנִקְרְאִים מֵרֵאָה
 הַלְיָלָה, וּבָהֶם מֵתְפָרְשִׁים כָּל הַחֲלוּמוֹת שֶׁל הָעוֹלָם,
 וְאֵלוֹ הֵם כְּמוֹ שְׁלֹמֶעֱלָה, עֲלֵיהֶם.

וּמִשּׁוּם כֵּן דְּנִיָּאל בְּחֻזּוֹן הַלְיָלָה גָּלָה סוּד. לֹא
 כְּתוּב הַתְּגָלָה, אֲלָא סוּד גָּלָה, אַחַת
 מֵאֵלּוֹ הַדַּרְגוֹת, גָּלָה לוֹ אוֹתוֹ חֲלוֹם וּפְתָרוֹנוֹ. אֲבָל
 יוֹסֵף מֵתוֹךְ דְּבָרֵי פִרְעָה הִסְתַּכֵּל בְּדַרְגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת
 וְאָמַר.

וּמִשּׁוּם כֵּן מָנַח אוֹתוֹ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם, מִשּׁוּם
 שֶׁהִקְדוּשׁ כְּרוֹךְ הוּא נָתַן לְיוֹסֵף מִשְׁלוֹ. עַל
 הַפֶּה שֶׁלֹּא נָשַׁק לְעַבְרָה, כְּתוּב וְעַל פִּיךָ יִשָּׁק כָּל
 עַמִּי. הֵיךְ שֶׁלֹּא קָרְבָה לְעַבְרָה, כְּתוּב וַיִּתֵּן אֶתָּה עַל
 יַד יוֹסֵף. הַצּוֹאֵר שֶׁלֹּא קָרַב לְעַבְרָה, כְּתוּב וַיִּשָּׂם
 רֶכֶב הַזֹּהָב עַל צוֹאָרוֹ. הַגּוֹף שֶׁלֹּא קָרַב לְעַבְרָה -
 וַיִּלְבַּשׂ אֹתוֹ בְּגָדֵי שֵׁשׁ. הַרְגֵל שֶׁל רֶכְבָּה לְעַבְרָה,
 כְּתוּב וַיִּרְכַּב אֹתוֹ בְּמִרְכַּבַּת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר לוֹ.
 הַמַּחְשָׁבָה שֶׁלֹּא חָשַׁב - נִקְרָא נִבּוֹן וְחָכָם. הַלֵּב

שלא תהרר - ויקראו לפניו אנרד. והכל משלו
הוא נטל.

מה כתוב? ויצא יוסף מלפני פרעה ויעבר בכל
ארץ מצרים. אמר רבי חזקיה, מה הטעם
ויעבר בכל ארץ מצרים? כדי לשלמ, שפך
מבריוזים לפניו, וכדי לבנם התבואה בכל מקום
ומקום. רבי אלעזר אמר, כנס יוסף תבואה בכל
מקום כדי שלא תרקב.

אמר רבי שמעון, כל מה שהקדוש ברוך הוא
עשה, הכל הוא לגלגל וגלגולים, משום
שרצה לקיים הנזרה. בא ראה, כשפרא הקדוש
ברוך הוא את העולם, הביא כל מה שצריך
העולם בראשונה, ואחר כך הביא את האדם
לעולם ומצא מזון.

[בא ראה] כמו כן הקדוש ברוך הוא אמר לאנרד, (בראשית טו)
ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא
להם וגו', ואחרי כן יצאו ברכש גדול. כשפא יוסף
לארץ מצרים, לא מצא בה רכוש גדול. גלגל

גְּלוּלִים, וְהָבִיא רָעַב עַל הָעוֹלָם, וְכָל הָעוֹלָם הָיוּ
מְבִיאים כֶּסֶף וְזָהָב לְמִצְרַיִם, וְהִתְמַלְּאָה כָּל אֶרֶץ
מִצְרַיִם כֶּסֶף וְזָהָב. לְאַחַר שֶׁחָבַל בְּתַקֵּן רְבוּשׁ גְּדוּל,
הָבִיא אֶת יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם.

שֶׁכֶּךָ יִרְכִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - בְּרֵאשׁוֹנָה בּוֹרֵא
[מקדים] רְפוּאָה, וְאַחַר כֶּךָ מִכָּה. כֶּךָ
בְּרֵאשׁוֹנָה הִתְקִין רְבוּשׁ גְּדוּל, וְאַחַר כֶּךָ ^(דף קצו ע"ב)
הָבִיא אוֹתָם לְגָלוּת, וְעַל כֵּן גְּלוּל גְּלוּלִים וְהָבִיא
רָעַב עַל [כָּל] הָעוֹלָם, כִּדְרֵי שְׂיָהִיו מְבִיאים כֶּסֶף וְזָהָב
כָּל הָעוֹלָם לְמִצְרַיִם.

בֹּא רֵאָה, מִשּׁוּם יוֹסֵף שֶׁהוּא צַדִּיק, הוּא גָּרַם עֲשָׂר
שָׁל כֶּסֶף וְזָהָב שְׂיִטְלוּ יִשְׂרָאֵל, כִּפְתוּב (תהלים
קה) וַיּוֹצִיאוּם בְּכֶסֶף וְזָהָב וַאֲיִן כִּשְׁבָטָיו כּוֹשֵׁל. וּמִיָּדוּ
שָׁל הַצַּדִּיק זֶה בֹּא לְיִשְׂרָאֵל, וְהַכֹּל לְזַכּוֹת אוֹתָם
לְעוֹלָם הַבָּא.

פְּתַח וְאָמַר, (קהלת ט) רֵאָה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר
אֶהְבֶּת וְגו'. בֹּא רֵאָה, הַפְּסוּק הַזֶּה הוּא

בסוד עליון, ובארוהו. ראה חיים - אלו חיי העולם
הבא, שאשרי האיש שזוכה לו כראוי.

עם אשה אשר אהבת - זו פגסת ישראל, משום
שפה פתוב אהבת, שפתוב (ידמיה לא) ואהבת
עולם אהבתיה. מתי? בשעה שצד הימין אוהו
אותה, שפתוב (שם) על פן משכתיה חסד.

כל ימי חיי הבלה, משום שהיא נקשרת בחיים,
והיא העולם ששורים בה חיים. שחרי העולם
הזה לא שורים בו חיים, משום שהם תחת השמש,
ולא מניעים לבאן אותם האורות של אותה
השמש, והסתלקו מהעולם מיום שנגרר בית
המקדש, שפתוב (ישעיה יג) חשך השמש בצאתו וגו'.
מה זה חשך השמש? שסלק את אורו ולא מאיר,
כמו שנאמר (שם נז) הצדיק אבד וגו'.

כי הוא חלקך בחיים - והו השמש עם הלבנה.
וצריכים להכניס תלבנה בשמש והשמש
בלבנה שלא להפרידם, וזה הוא חלק האדם
להכניס עצם לעולם הבא.

מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? (קהלת ט) כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ
 לַעֲשׂוֹת בְּכַחֲךָ עֲשֵׂה כִּי אֵין מַעֲשֵׂה וְחִשְׁבוֹן
 וְדַעַת וְחִכְמָה בְּשֵׂאוֹל אֲשֶׁר אֶתָּה הַלֵּךְ שָׁמָּה.
 הַפְּסוּק הַזֶּה יֵשׁ לְהַתְּכוּן בּוֹ. כָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ
 לַעֲשׂוֹת, וְכִי הִתְּרָה הַרְצוּעָה שְׂאֵדָם יַעֲשֶׂה כָּל מַה
 שְׁיִכּוֹל? אֵלָּא כָּתוּב לַעֲשׂוֹת בְּכַחֲךָ. מַה זֶה בְּכַחֲךָ?
 זוֹ נְשִׁמְתוֹ שֶׁל הָאָדָם, שֶׁהִיא הַכַּחַשׁ שֶׁל הָאָדָם,
 לְזִכּוֹת בָּהּ לְעוֹלָם הַזֶּה וְלְעוֹלָם הַבָּא.

דָּבָר אַחֵר בְּכַחֲךָ - זוֹ הָאֵשֶׁה שְׂאֵמְרָנוּ, שֶׁהִיא הַכַּחַשׁ
 לְהַתְּחוּק בָּהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.
 וְצָרִיךְ בֵּין אָדָם לְזִכּוֹת בָּהּ בְּזֶה הָעוֹלָם בְּכַחַשׁ זֶה,
 כִּדְרֵי שְׂוִיתָנִיבֵר בָּהּ לְעוֹלָם הַהוּא.

מַה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁאַחֵר שְׂוִינָא הָאָדָם מִן הָעוֹלָם
 הַזֶּה, אֵין בּוֹ כַחַשׁ לַעֲשׂוֹת דָּבָר וְלוֹמַר, עֲכָשׁוּ
 מִכָּאן וְהִלָּאָה אֵעֲשֶׂה מַעֲשִׂים טוֹבִים. שְׁוִדְאֵי שְׂאֵין
 מַעֲשֶׂה וְחִשְׁבוֹן וְדַעַת וְחִכְמָה בְּשֵׂאוֹל אֲשֶׁר וְגו'. אִם
 לֹא זוֹכָה אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, לֹא יוֹכֵחַ בּוֹ אַחֵר כִּי
 לְעוֹלָם הַהוּא. וּבְאַרְוֵה, מִי שְׂלֹא מִתְּקִין צִידָה

לְלַכֵּת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, לֹא יֵאָכֵל בְּעוֹלָם הַהוּא. וַיֵּשׁ
מַעֲשִׂים טוֹבִים שְׁעוֹשֶׂה אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁיֵּאָכֵל
מֵהֶם כָּאֵן, וְהִכֵּל נִשְׁאָר לְעוֹלָם הַבָּא וּלְהוֹזִין מֵהֶם.

בֹּא רֵאֵה, יוֹסֵף זָכָה בְּעוֹלָם הַזֶּה וְזָכָה בְּעוֹלָם
הַבָּא, מִשּׁוּם שֶׁרָצָה לְהֵאָחֵז בְּאִשָּׁה יְרֵאת ה',
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית לט) וְחָטְאתִי לְאֱלֹהִים. וּמִשּׁוּם
כִּד זָכָה לְשֹׁלֵט בְּעוֹלָם הַזֶּה וְזָכָה אֶת יִשְׂרָאֵל.

מַה כְּתוּב? (שם מז) וַיִּלְכֹּט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף, וְכִד
רֵאוּי. שֶׁתִּרִי אוֹתוֹ נָהָר שֶׁשׁוֹפֵעַ וַיּוֹצֵא, הוּא
לוֹקֵט הַכֶּל, וְכָל הָעֵשֶׂר עוֹמֵד בּוֹ. וְזֶה סוּד הַכְּתוּב
(שם נ) וַיִּתֵּן אֲתָם אֱלֹהִים בְּרִקְיַע הַשָּׁמַיִם, וְהִכֵּל הוּא
כְּרֵאוּי, וְדֵאֵי יוֹסֵף צָרִיד לְשֹׁלֵט עַל הַמַּלְכוּת.

וּבֹא רֵאֵה, כְּתוּב וַיִּרְכַּב אֹתוֹ בְּמִרְכָּבַת הַמַּשְׁנָה.
מִי מִרְכָּבַת הַמַּשְׁנָה? תְּקַדּוּשׁ כְּרוּךְ הוּא
עֹשֶׂה אֶת הַצְּדִיק שְׁלֵיט, מִשּׁוּם שֶׁהֵנָּה מְמַנּוּ נְזוּן
הָעוֹלָם, וְצָרִיד לְהוֹזִין, וְלְקַדּוּשׁ-כְּרוּךְ-הוּא יֵשׁ
מִרְכָּבָה עֲלִיזָנָה, וַיֵּשׁ לוֹ מִרְכָּבָה תַּחְתּוֹנָה.
הַמִּרְכָּבָה הַתַּחְתּוֹנָה הִיא מִרְכָּבַת הַמַּשְׁנָה, וַיּוֹסֵף

נִקְרָא צְדִיק, וְלוֹ רְאוּי לְהִיּוֹת רוֹכֵב עַל מְרֻכָּבַת
הַמַּשְׁנָה אֲשֶׁר לוֹ, לְקִדּוּשׁ-פְּרוּךְ-הוּא, וְהַכֹּל הוּא
בְּסוּד עֲלִיּוֹן שְׂיִתְיָה כְּמוֹ שְׁלֹמֶעֱלָה.

בא רֵאָה. וַיִּקְרָאוּ לְפָנָיו אַבְרָהָ, מֵה זֶה אַבְרָהָ?
הַקָּשֶׁר שֶׁנִּקְשָׁרִים הַשָּׁמַשׁ עִם הַלְבָנָה, וְהַכֹּל
בּוֹרְעִים בְּנֶגֶד הַמָּקוֹם הַזֶּה. וְנִתְּזוֹן אוֹתוֹ עַל כָּל
הָעוֹלָם, וְכֹלָם מוֹדִים אֵלָיו, ^(דף קצו ע"א) מִשּׁוּם זֶה הַכֹּל
הוּא בְּסוּד עֲלִיּוֹן.

בא רֵאָה, הַקִּדּוּשׁ פְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה אֶת מַלְכוּת
הָאָרֶץ בְּעֵינֵי מַלְכוּת הַרְקִיעַ, וְהַכֹּל זֶה כְּמוֹ זֶה.
וְכֹל מֵה שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּאָרֶץ, עוֹמֵד לְפָנָי הַקִּדּוּשׁ פְּרוּךְ
הוּא בְּרֵאשׁוֹנָה.

בא רֵאָה, הַמַּלְכוּת הַקִּדּוּשָׁה לֹא קִבְּלָה מַלְכוּת
שְׁלֵמָה עַד שֶׁתִּתְּחַפֵּךְ עִם הָאֲבוֹת, מִשּׁוּם
שֶׁתִּקְדּוּשׁ פְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה אוֹתָהּ הַמַּלְכוּת הָעֲלִיּוֹנָה
שֶׁתֵּאִיר מִסוּד הָאֲבוֹת.

וּכְשִׁיּוּסָף הַצְדִּיק יָרַד לְמַצְרַיִם בְּרֵאשׁוֹנָה, הוּא
מִשָּׁךְ אַחַר כָּךְ עִמּוֹ אֶת הַשְּׂבִינָה,

שְׁתֵּרֵי אֵינן שְׂכִינָה הוֹלֶכֶת אֵלָּא אַחַר הַצְּדִיק, וּמִשׁוֹם כֵּן נִמְשָׁךְ יוֹסֵף לְמִצְרַיִם בְּרֵאשׁוֹנָה, וְנִטְלָא אֶת כָּל עֵשֶׂר הָעוֹלָם בְּרֵאוֹי, וְאַחַר כֵּן יִרְדֶּה שְׂכִינָה לְמִצְרַיִם וְכָל הַשְּׂכָנִים עִמָּה.

וּמִשׁוֹם כֵּן יוֹסֵף, שְׁשָׁמַר אֶת הַבְּרִית, זָכָה לְהִתְעַטֵּר בְּמִקְוָמוֹ, וְזָכָה לְמַלְכוּת שְׁלִמְעָלָה וְלְמַלְכוּת שְׁלִמְמָטָה. וְעַל כֵּן, כָּל מִי שְׁשׂוֹמֵר בְּרִית הַקֹּדֶשׁ בְּאֵלוֹ קַיִם כָּל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה כְּלָה, שְׁתֵּרֵי הַבְּרִית שְׁקוּלָה כְּכֹל הַתּוֹרָה.

וַיֵּרָא יַעֲקֹב בִּי יֵשׁ שֶׁכֶר בְּמִצְרַיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו וְגו'. רַבִּי תַּיִיא פֶּתַח וְאָמַר, (זכריה יב) מִשָּׂא דְבַר ה' עַל יִשְׂרָאֵל נֶאֱמַר ה' נָטָה שָׁמַיִם וַיִּסַּד אֲרֶץ וַיִּצַר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבּוֹ. בְּפִסּוּק תּוֹה יֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן. מִשָּׂא דְבַר ה'. בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה שְׁאֹמֵר מִשָּׂא, לָמָּה מִשָּׂא? אֵלָּא בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא עַל הַדִּין שֶׁל שְׂאָר הָעַמִּים וְאָמַר מִשָּׂא - זֶה לְטוֹב. בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא עַל יִשְׂרָאֵל וְאָמַר מִשָּׂא - זֶה לְרָע.

בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא עַל הַדִּין שֶׁל שְׂאֵר הָעַמִּים
 לְטוֹב, מִשּׁוּם שֶׁמִּשָּׂא הוּא מִעֲמָסָה, כְּבִיכּוֹל
 זֶה מִעֲמָסָה עַל הַקְדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא הַשְּׁלוֹם שֶׁל
 הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, וּכְשֶׁנִּגְזַר הַדִּין
 עֲלֵיהֶם, עוֹבְרֵת מִפָּנָיו הַמִּעֲמָסָה הַזֶּה שֶׁהוּא סוֹבֵל
 עֲלֵיהֶם. בְּכָל מְקוֹם שֶׁנִּגְזַר דִּין עַל יִשְׂרָאֵל וְאוֹמֵר
 מִשָּׂא, כְּבִיכּוֹל מִעֲמָסָה הִיא עַל הַקְדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא,
 וּמִשּׁוּם כִּךְ מִשָּׂא מִהֲצַד הַזֶּה וּמִהֲצַד הַזֶּה, זֶה מִשָּׂא.

כִּיּוֹן שֶׁאָמַר נִטְהָ שָׁמַיִם וַיִּסַּד אֶרֶץ, לָמָּה צָרִיךְ
 וַיִּצַר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבּוֹ? וְכִי לֹא הֵינּוּ יוֹדְעִים
 שֶׁהוּא יִצַר רוּחַ אָדָם? אֵלֶּא לְהִרְאוֹת הַדְרָגָה יְדוּעָה,
 שֶׁכָּל הַרוּחֹת וְהַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הָעוֹלָם עוֹמְדוֹת
 בְּאוֹתָהּ תְּדַרְגָּה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, הַפְּסוּק תְּזֵה קִשָּׁה. אִם אָמַר
 וַיִּצַר רוּחַ אָדָם וְלֹא יוֹתֵר - יָפְתָה. אֲכַל מַה
 זֶה בְּקִרְבּוֹ? אֵלֶּא זֶה סוּד בְּשָׁנֵי צָדָדִים, שֶׁהֲרִי
 מִתְּנַהֵר תְּהוּא שֶׁשׁוֹפֵעַ וַיּוֹצֵא, מִשָּׁם יוֹצְאוֹת
 וּפּוֹרְחוֹת כָּל הַנְּשָׁמוֹת וּמִתְּכַנְּסוֹת לְמְקוֹם אֶחָד,

ואותה הדרגה היא יצר רוח אדם בקרבו. וזה כמו
אשה שמתעברת מן הזכר, ואותו הולך מצירת
לה במעיה, עד שהכל מצטייר בציוור משלם
במעיה. כך ויצר רוח אדם בקרבו, בקרבו זה
עומד, עד שנברא האדם בעולם ונותן לו.

דבר אחר ויצר רוח אדם בקרבו - בקרבו של
אדם ממש. משום שכאשר נברא האדם
והקדוש ברוך הוא נותן לו את נשמתו ויוצא
לאויר של העולם, אותה הרוח שבתוכו לא
מוצאת גוף להתפשט בתוכו, ועומדת בצד אחד
בתוכו.

וכשאדם מתפשט גופו, אותה הרוח מתפשטת
ונותנת בו כח. וכן כמו שהגוף
מתגדל, כך הרוח נותנת בו כח שיתחזק האדם
עמה, ומשום כך יצר רוח אדם בקרבו ממש.

ואם תאמר, יצר רוח אדם מה זה? משום שהרוח
היא צריכה כח שלמעלה יותר להסתיע

עָמָה, וְעַל כֵּן הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא יֵצֵר רוּחַ אָדָם
בְּקִרְבּוֹ, וְנוֹתֵן לוֹ סִיּוּעַ לְאָדָם.

בֵּא רְאֵה, בְּשֵׂאוֹתֶיהָ הָרוּחַ צְרִיכָה סִיּוּעַ - כְּמוֹ
שֶׁהוּא אוֹתוֹ הָאָדָם וְכְמוֹ שֶׁאוֹתוֹ הַגּוֹף נִתְקַן,
כִּדְ גַּם מִתְקַנִּים לוֹ אֶת אוֹתֶיהָ הָרוּחַ וּמוֹסִיפִים לוֹ
רוּחַ לְהִתְתַּקֵּן, וְזֶה הוּא יֵצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבּוֹ.

וּבֵא רְאֵה, כִּינּוֹן שֶׁאֵבֶד יוֹסֵף מֵאֲבִיו, יַעֲקֹב אֵבֶד
אוֹתֶיהָ תּוֹסֵפֶת הָרוּחַ שֶׁהִיָּתָה בּוֹ, וְהִסְתַּלְּקָה
מִמֶּנּוּ הַשְּׂכִינָה. אַחַר כֵּן מַה כָּתוּב? (בראשית מו) וַתְּחִי
רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. וְכִי עַד עַכְשָׁיו ^(דף קצו ע"ב) הִיָּה מֵת?
אֵלֶּא אוֹתֶיהָ תּוֹסֵפֶת הָרוּחַ הִסְתַּלְּקָה מִמֶּנּוּ הַשְּׂכִינָה
וְלֹא הִיָּתָה בְּתוֹכּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהֶעֱצַב שֶׁהִיָּה בּוֹ גֵרָם
לוֹ, [וְאִם גֵּרָמָה לוֹ לְזֶה] שֶׁלֹּא הִיָּתָה רוּחַ בְּקִיּוּמָהּ, וּמִשּׁוּם
כֵּן וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. וְכֵאן כָּתוּב וַיֵּרָא
יַעֲקֹב, שֶׁעַד עַכְשָׁיו לֹא הִתְבַּשֵּׂר. מִנֵּיִן הִיָּה יוֹדֵעַ?
אֵלֶּא וַיֵּרָא יַעֲקֹב, שֶׁרָאָה אֶת כָּל בְּיָרֵי הָאָרֶץ
שֶׁהוֹלְכִים לְמַצְרַיִם וּמְבִיאִים תְּבוּאָה. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב
וַיֵּרָא יַעֲקֹב.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, בֹּא רֵאֵה, דָּוִד הַמֶּלֶךְ זָכָה
לְהִתְחַבֵּר עִם הָאֱלֹהִים, וַיֵּרֶשׁ אֶת מְקוֹמוֹ
בְּתוֹכָם. זֶהוּ שְׂכָתוֹב אֲכַן מֵאִסּוֹ הַבּוֹנִים הִיתָה
לְרֵאשׁ פְּנֵה.

רַבִּי יִיסָא וְרַבִּי חֲזַקְיָה הָיוּ הוֹלְכִים מִקְפּוֹטְקִיא
לְלוּדָה, וְהָיָה עִמָּהֶם יְהוּדִי אֶחָד שְׁמִחֻיָּק נוֹד
שֶׁל יַיִן. בְּעוֹדָם הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי יִיסָא לְרַבִּי
חֲזַקְיָה, פְּתַח פִּיךָ וְאָמַר דְּבָר אֶחָד מֵאוֹתָם הַדְּבָרִים
הַמְּעַלִּים שֶׁל הַתּוֹרָה שְׁאַתָּה אוֹמֵר כָּל יוֹם לִפְנֵי
הַמַּאֲוֵר הַקָּדוֹשׁ.

פְּתַח וְאָמַר, (משלי ג) דְּרָכֶיךָ דְרָכֵי נֵעִם וְכָל
נְתִיבְתֶיךָ שָׁלוֹם. דְּרָכֶיךָ דְרָכֵי נֵעִם - אֵלּוּ
דְרָכֵי הַתּוֹרָה. שְׁמִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּדְרָכֵי הַתּוֹרָה, הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְשַׁרְהָ עֲלָיו אֶת נְעִימוֹת הַשְּׂכִינָה שֶׁלֹּא
תִזוּז מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים. וְכָל נְתִיבְתֶיךָ שָׁלוֹם - שֶׁכָּל
נְתִיבוֹת הַתּוֹרָה כָּלָם שָׁלוֹם. שָׁלוֹם לוֹ לְמַעְלָה,
שָׁלוֹם לוֹ לְמַטָּה. שָׁלוֹם לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, שָׁלוֹם לוֹ
בְּעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר הַיְהוּדִי הַהוּא, כְּמוֹ מִטְבַּע בְּכִים נִמְצָא
 בַּפְּסוּק הַזֶּה. אָמְרוּ לוֹ, מִנֵּיִן לָךְ? אָמַר
 לָהֶם, שָׁמַעְתִּי מֵאַבְא, וְלִמְדַתִּי כָּאֵן דְּבַר [טוֹב]
 בַּפְּסוּק הַזֶּה. פָּתַח וְאָמַר, הַפְּסוּק הַזֶּה הוּא בְּשָׁנֵי
 גּוֹנִים וּבְשָׁנֵי צָרִים. קוֹרְאִים בּוֹ דְרָכִים וְקוֹרְאִים
 בּוֹ נְתִיבוֹת. קוֹרְאִים בּוֹ נַעַם, וְקוֹרְאִים בּוֹ שְׁלוֹם.
 מִי הַדְרָכִים וּמִי הַנְּתִיבוֹת? מִי הַנַּעַם וּמִי הַשְּׁלוֹם?

אֵלֶּה דְרָכֶיהָ דְרָכֵי נַעַם, הֵינּוּ שְׁכֵתוֹב (ישעיה מ"ג)
 הַנוֹתֵן בַּיָּם דְּרָךְ. שְׁתֵּרֵי בְּכָל מְקוֹם שְׁנִקְרָא
 בַּתּוֹרָה דְּרָךְ, זֶה דְּרָךְ פְּתוּחָה לְכָל. בְּדְרָךְ הַזֶּה
 שְׁפִתוּחָה לְכָל אָדָם, כִּי דְרָכֶיהָ דְרָכֵי נַעַם. אֵלֶּה
 הַדְרָכִים שְׁפִתוּחִים מִן הָאֲבוֹת, שְׁכָרוּ בַּיָּם הַגְּדוֹל,
 וּנְכַנְּסִים לְתוֹכוֹ, וּמֵאוֹתָם הַדְרָכִים נִפְתְּחִים לְכָל
 עֶבֶר וּלְכָל צַדִּי הָעוֹלָם.

וְהַנַּעַם הַזֶּה הִיא נְעִימוֹת שְׁיוּצֵאת מִן הָעוֹלָם
 הַבָּא, וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא מְאִירִים כָּל
 הַמְּאֹרוֹת וְנִפְרָדִים לְכָל עֶבֶר, וְאוֹתוֹ הַטּוֹב וְאוֹתוֹ
 הַרָּע שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא שְׁיוּנְקִים [שְׁיוּרְשִׁים] הָאֲבוֹת

נִקְרָא נַעַם. דְּבַר אַחַר - הָעוֹלָם הַבֵּא נִקְרָא נַעַם,
 וְכַשְׁמַתְעוֹרֵר הָעוֹלָם הַבֵּא, כָּל הַשְּׂמִיחָה וְכָל הַטּוֹב
 וְכָל הָאוֹרוֹת וְכָל הַחַרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם מִתְעוֹרְרִים,
 וּמֵשׁוּם כִּי נִקְרָא נַעַם.

וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, הֲרַשְׁעִים שֶׁל הַגִּיהֵנוֹם, בְּשָׁעָה
 שְׁנִכְנַסְתָּ הַשֶּׁבֶת, בְּכֵן נָחִים, וַיֵּשׁ לָהֶם חַרוֹת
 וּמְנוּחָה. בְּשָׁעָה שִׁיּוּצֵאת הַשֶּׁבֶת, יֵשׁ לָנוּ לְעוֹרֵר
 שְׂמִיחָה עֲלֵינוּהָ עֲלֵינוּ שְׁנַנְצִל מֵאוֹתוֹ הָעֵנֶשׁ שֶׁל
 הֲרַשְׁעִים שְׁנִדְוֵנוּ [שְׁחֹרֵן] מִן הַשָּׁעָה הַחַיָּא וְהַלְאָה.
 וַיֵּשׁ לָנוּ לְהַתְעוֹרֵר וְלוֹמַר, (תהלים ז) וַיְהִי נַעַם אֲדָנִי
 אֶלְהֵינוּ עֲלֵינוּ. זֶהוּ הַנַּעַם הָעֲלִיּוֹן, שְׂמִיחַת [חַרוֹת]
 הַכּוֹל, וְעַל כֵּן דְּרַכִּיָּה דְרַכִּיָּה נַעַם.

וְכָל נְתִיבְתִיָּה שְׁלוֹם, מִי זֶה נְתִיבְתִיָּה? אֵלּוּ הֵם
 הַשְּׂבִילִים שִׁיּוּצֵאִים מִלְּמַעְלָה, וְאֵת כָּל
 לִוְקַח הַבְּרִית הַיְחִידִי שְׁנִקְרָא שְׁלוֹם, שְׁלוֹם הַבַּיִת,
 וּמִכְּבִים אוֹתָם לַיִם הַגָּדוֹל כְּשֶׁהוּא בְּגִבּוֹרָתוֹ, וְאִז
 נוֹתֵן לוֹ שְׁלוֹם. זֶהוּ שְׂפָתוֹב וְכָל נְתִיבְתִיָּה שְׁלוֹם.
 בֵּא רְאֵה, יוֹסֵף תָּיָה בְּרִית שְׁלוֹם, וְתִיָּה מְלֻךְ

בְּמִצְרַיִם וְשִׁלִּיטָה עַל הָאָרֶץ, וַיַּעֲקֹב, מִשּׁוּם
שֶׁהִסְתַּלְּקָה מִמֶּנּוּ הַשְּׂכִינָה, לֹא הָיָה יוֹדֵעַ.

וְעַם כָּל זֶה, לַיַּעֲקֹב הָיָה שְׁכָר, כִּדְרֵי לְקִנּוּת תְּבוּאָה
בְּמִצְרַיִם, וְרֵאָה שֶׁהוּא שְׁכָר עַל שְׁכָר, שִׁיָּרְדוּ
בָּנָיו לְמִצְרַיִם, וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ,
כִּדְרֵי שְׁלֹא תִרְאוּ עֲצָמְכֶם אֲלֵא כִּמוֹ רַעֲבִים, כִּמוֹ
אֲנָשִׁים שֹׂאִין לָהֶם שֶׁבַע.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, וַדַּאי סוּד יֵשׁ כָּאֵן, שְׁתֵּרֵי כָּכָל
זְמַן שֶׁהוּא צָעַר בְּעוֹלָם, לֹא צָרִיךְ הָאָדָם
לְהִרְאוֹת אֶת עֲצָמוֹ בַּשּׁוּק, כִּדְרֵי שְׁלֹא יִתְפַּס
בַּחֲטָאֵיו, וְעַל כֵּן אָמַר לָמָּה תִּתְרָאוּ, וְהִנֵּה נִתְּכָאֵר.

דָּבָר אַחֵר וַיִּרְא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ ^(דף קצח ע"א) שְׁכָר בְּמִצְרַיִם
- תְּבוּאָה מִמֶּשׁ, שְׁתֵּרֵי עַל כֵּן שָׁלַח תְּקוּדוֹשׁ
כְּרוּךְ הוּא רָעַב לְעוֹלָם, כִּדְרֵי לְהוֹרִיד אֶת יַעֲקֹב וְאֶת
בָּנָיו לְשָׂם, וְעַל זֶה רָאָה אֶת בָּנֵי הָאָרֶץ שֶׁהֵיוּ
מְבִיאִים מִשָּׂם תְּבוּאָה.

וַיִּרְא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שְׁכָר בְּמִצְרַיִם. בְּשַׁעַה שְׁמֵת
יִצְחָק, כָּאֵן יַעֲקֹב וְעִשָׂו לְחֵלֵק, וְעִשָׂו יֵצֵא

מחלקו של הארץ ומהכל, ויעקב שיסכל את הגלות יטל הכל. ועל זה ראה אותו השקר שהיה לו במצרים הוא ובניו לסכל את הגלות, ועל זה ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, מלפני הדין שלמעלה, שלא ימצא עליכם מקטרג. ויאמר הנה שמעתי כי יש שקר במצרים רדו שמה. הרי פרשוה רד"ו, כחשבון הזה היו ישראל במצרים. ויוסף הוא השליט על הארץ וגו'. רבי ייסא פתח ואמר, (תהלים כו) ועתה ירום ראשי על איבי סביבותי ואזכחה באהלו זבחי תרועה אשירה ואזמרה לה'.

בא ראה, כשהקדוש ברוך הוא מתרצה מהאדם, הוא זוקף אותו על כל בני העולם ועושה אותו הראש של הכל, וכל שונאיו נכנעים תחתיו. את דוד המלך שנאו אהיו, דחו אותו מהם - הקדוש ברוך הוא הרים אותו על כל בני העולם. בא חמיו - ברח מלפניו, הקדוש ברוך הוא הרים אותו על כל מלכותו, וכלם היו

בוֹרְעִים וְסוֹגְרִים לְפָנָיו. וְאֵת יוֹסֵף דָּחוּ אַחֲיוֹ, אַחַר
כִּדּוֹ בְּלֹם כָּרְעוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְפָנָיו, זֶהוּ שְׂפָתוֹב וַיִּבְאֹו
אַחֵי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ אַפְּיִם אֶרְצָה.

דָּבָר אַחַר וְעֵתָה יְרוֹם רֵאשִׁי - מַה זֶה וְעֵתָה? כְּמוֹ
וְאֵתָה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הֵינָה נִתְפָּאֵר, עֵת
שֶׁהִיא תִדְרָגָה הָעֲלִיּוֹנָה. וּמִי הִיא אוֹתָהּ הָעֵת? זוֹ
ה"א, וְנִקְרָאת עֵתָה. וְעֵתָה - זֶה הוּא וּבֵית דִּינּוֹ.

יְרוֹם רֵאשִׁי - לְהָרִים אוֹתָהּ בְּכַבּוֹד וּמַלְכוּת. עַל
אֵיבֵי סְבִיבוֹתַי - אֵלּוּ שְׂאֵר מַלְכֵי הָאָרֶץ.
וְאִזְבְּחָה בְּאֵהֶלּוּ - זוֹ יְרוּשָׁלַיִם. בְּאֵהֶלּוּ - זֶה אֵהֶל
מוֹעֵד. זְבַחֵי תְרוּעָה - שִׁישְׁמַע כָּל הָעוֹלָם. אֲשִׁירָה
וְאִזְמָרָה - מֵאוֹתוֹ צַד שֶׁהִיא תְרוּעָה. שְׁחֵרֵי מִשָּׁם,
מִהַצַּד שֶׁל תְרוּעָה, בָּאָה הַשִּׁירָה וְהַתְשַׁבְּחָת.

דָּבָר אַחַר וְעֵתָה יְרוֹם רֵאשִׁי - זוֹ בְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל.
עַל אֵיבֵי סְבִיבוֹתַי - זֶה עֵשָׂו וְכָל הַשָּׂרִים
שָׁלוּ. וְאִזְבְּחָה בְּאֵהֶלּוּ - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל. זְבַחֵי תְרוּעָה
- שְׂפָתוֹב (שם נא) זְבַחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁפָּרָה, כִּדִּי
לְהַעֲבִיר אֶת הַדִּין מִן הָעוֹלָם. אֲשִׁירָה וְאִזְמָרָה -

להודות ולשבח לקדוש-ברוך-הוא ללא הפסק לעולם.

דבר אחר ועתה ירום ראשי - בכל, יצא טוב על יצא רע, שפתוב על איבי סביבותי, זה היצא הרע שהוא סביב האדם, והוא שזנא אותו בכל. ואזכחה באהלוי ובחי תרועה - זו התורה שנתנה מצד האש, פפתוב (דברים לג) מימינו אש דת למו. שחרי בשביל התורה ירום ראשו [של האדם] ונשפרים כל שזנאיו לפניו, פפתוב (תהלים יח) תבריע קמי תחתי.

דבר אחר ועתה ירום ראשי - להכליל עם האבות, שחרי דוד המלך יש לו להדבק עם האבות, ואז יתרומם ויעלה למעלה, והוא בקשר אחד עם. על איבי סביבותי - אלו הם שפצד השמאל, כלם בעלי הדינים שמתכוננים לחבל, ואז השמש מתחבר ללבנה, והכל הוא אחד.

בא ראה, פתוב ויוסף הוא השליט על הארץ. זה השמש ששולט בלבנה ומאיר לה וזן אותה.

הוא המשביר לְכָל עם האָרֶץ, שְׁחַרֵי אֹתוֹ נָהַר
 שְׁשׁוּפֵעַ וְיֹוצֵא, מִמֶּנּוּ כֻלָּם נִזְוָנִים וּמִשָּׁם פּוֹרְחוֹת
 הַנְּשָׁמוֹת לְכָל, וּמִשׁוּם כֶּךָ כֻּלָּם מִשְׁתַּחֲוִים אֶל
 אֹתוֹ הַמָּקוֹם, שְׁחַרֵי אֵין לָךְ דְּבַר בְּעוֹלָם שְׁלֹא
 תִּלְוִי בְּמִזְל, וּבִאֲרוּחוֹ.

וַיִּכַּר יוֹסֵף אֶת אָחָיו וְהֵם לֹא הִבְרָחוּ. רַבִּי אֶלְעָזָר
 פָּתַח וְאָמַר, (תהלים מט) לָמָּה אִירָע בְּיָמַי רָע
 עוֹן עַקְבֵי יְסוּבֵנִי. בֹּא רֵאֵה, שְׁלֹשָׁה הֵם שְׁפוֹחָדִים
 וְלֹא יוֹדְעִים מַמָּה הֵם פּוֹחָדִים, וּבִאֲרוּחוֹ. אֲכַל מִי
 שְׁפוֹחַד וְלֹא יוֹדֵעַ מַמָּה הוּא פּוֹחַד - מִשׁוּם אֹתָם
 הַחֲטָאִים שְׁלֹא יוֹדֵעַ שְׁהֵם חֲטָאִים, וְלֹא מִשְׁנִיחַ
 בָּהֶם, וְהוּא פּוֹחַד מִיָּמֵי רָע.

מִי הֵם יָמֵי רָע? אֵלּוּ הֵם הַיָּמִים שְׁהֵם מוֹדְמָנִים
 בְּאֹתוֹ (דף קצ"ח ע"ב) רָע, וּמִי הֵם? זֶה [הוּא] יֵצֵר הָרָע,
 שֶׁהוּא נִקְרָא רָע, וַיֵּשׁ לוֹ יָמִים יְדוּעִים שְׁנִתְּנָת לוֹ
 רְשׁוֹת בְּעוֹלָם לְהַסְטִין לְכָל אֹתָם שְׁמַטְמָאִים אֶת
 דְּרָכֵיהֶם. שְׁמִי שְׁבֹא לְהַטְמֵא - מַטְמָאִים אֹתוֹ,

וְאַלֶּהֶם הֵם שְׁנִקְרָאִים יְמֵי רָע, וְאַלֹּו מְמַנִּים עַל
אוֹתָם חֲטָאִים שְׂדֵשִׁים אוֹתָם בְּנֵי אָדָם בְּעִקְבֵיהֶם.
בֹּא רְאֵה, כָּל אוֹתָם שְׂמִטָּמְאִים אֶת דְּרֻכֵיהֶם,
כַּמָּה קְבוּצוֹת שֶׁל מְזִיקִים מְזַדְמָנִים אֲצֵלָם
וּמִטָּמְאִים אוֹתָם. בְּדֶרֶךְ שְׂאֵדָם רוֹצֵה לְלַכֵּת -
בְּאוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ מְנַהֲיגִים אוֹתוֹ מִמָּשׁ. בֹּא אָדָם
לְהַטְהֵר - כַּמָּה הֵם שְׂמִטָּמְאִים לוֹ.

תְּרֵי שְׁנֵינוּ, שְׂבִשְׂאָדָם קָם בַּכָּקָר, צָרִיךְ לְרַחֵץ יָדָיו
מֵתוֹךְ נִטְלָה שֶׁל מַיִם, שֶׁהוּא כְּלִי לְהַלֵּל מִמֶּנּוּ
מַיִם, מֵתוֹךְ מִי שְׂרַחֵץ יָדוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּמוֹ
שְׂבִיאוֹתָהּ. וּבֹא רְאֵה, בְּשִׁבִיל הַנִּטְלָה חַיֵּו בְּאֶרְצֵנוּ
אֶת הַדְּבָר.

וְעוֹד, שְׂצָרִיךְ אָדָם לְהַלֵּל יָד יְמִין בְּשִׁמְאֵל, כִּדִּי
לְהַשְׁלִיט יְמִין עַל שְׂמֵאל, וְיִרְחֵץ הַיְמִין מִן
הַשְּׂמֵאל, וּמִשׁוֹם זֶה הִיא נְטִילָה. וְעַל כֵּן מִי שְׁנוֹטֵל
יָדוֹ, יִטַּל יְמִין בְּשִׁמְאֵל, לְהַשְׁלִיט הַיְמִין עַל
הַשְּׂמֵאל, כִּדִּי שְׂלֵא יִתֵּן מְקוֹם לְיֵצֵר הָרָע לְשַׁלֵּט
כָּלֵל, וְהֵנָּה בְּאֶרְצֵנוּ.

בֵּא רֵאָה, בְּשָׁעָה שְׁדִיִּין הָרַע שׁוֹלֵט, לֹא מֵשִׁיב יָדוֹ
 מִלְּהָרַע, וּבְשָׁעָה שֶׁהַיָּמִין שׁוֹלֵט עַל הָעַמִּים
 עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת לְשֹׁכְרֵי אוֹתָם, חָס הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם וְלֹא מְכַלֶּה אוֹתָם.

וּמֵשׁוּם כֵּן, כָּל מִי שֶׁהוּא חוֹטֵא, בְּאוֹתָם הַחֲטָאִים
 שֶׁדָּשׁ בָּהֶם בְּרִגְלָיו, לֹא יֵדַע עֲלֵיהֶם, וּפְחוּד
 תָּמִיד. דָּוִד הַמֶּלֶךְ הָיָה תָּמִיד נֹשֵׁמַר מִהַחֲטָאִים
 הַלְלוֹ, וּבְשִׁתְּהִי יוֹצֵא לְקֶרֶב, הָיָה מִפְּשָׁפֶשׂ בָּהֶם,
 וְעַל כֵּן לֹא פָחַד לְהִלָּחֵם עִמָּהֶם בְּקֶרֶב.

וּבֵא רֵאָה, אֲרַבְּעָה מְלָכִים הָיוּ, מִה שֶׁבִּקֵּשׁ זֶה לֹא
 בִּקֵּשׁ זֶה. דָּוִד אָמַר (תהלים יח) אֲרִדּוֹף אוֹיְבֵי
 וְאֲשִׁיגֵם וְלֹא אָשׁוּב עַד כִּלּוֹתָם. מָה הַטַּעַם? מֵשׁוּם
 שֶׁהָיָה נֹשֵׁמַר מִן הַחֲטָאִים הַלְלוֹ, וְלֹא נָתַן מְקוֹם
 לְשׁוֹנְאָיו לְשַׁלֵּט, וְעַל כֵּן רָצָה לְרִדּוֹף אַחֲרֵיהֶם
 תָּמִיד, וְהֵם לֹא יִרְדְּפוּ אַחֲרָיו לְתַבְּעַ אֶת חֲטָאָיו
 וְיַפֵּל בִּידֵיהֶם.

אָסֵא הָיָה מִפְּחוּד יוֹתֵר. אַף עַל גַּב שֶׁהָיָה מִפְּשָׁפֶשׂ
 בַּחֲטָאָיו, וְלֹא כִּמוֹ דָּוִד הַמֶּלֶךְ, הוּא רָצָה

לְרַדֵּף אֶתְרִיָּקָם, וְלֹא לְהִלָּחֵם בָּהֶם, וַיִּהְרַג אֹתָם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכֹךְ הָיָה, שְׂפָתוֹב (דברי הימים-ב יד)
וַיִּרְדָּפֵם אָסָא וְהָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ וְגו', וְכַתּוּב וַיִּגַּף ה'
אֶת הַכּוֹשִׁים לִפְנֵי אָסָא וְלִפְנֵי יְהוּדָה וַיִּגְּסוּ הַכּוֹשִׁים.
[ובן] מַה כָּתוּב בְּדוֹד? (שמואל א ל) וַיִּבֶם דָּוִד מִתְנַשֵּׁף
וְעַד הָעָרֶב לְמַחֲרָתָם. אֲבָל אָסָא, הוּא רוֹדֵף
וְתַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִכָּה.

גַּם יְהוֹשֻׁפֵט מְלֶכֶּךְ יְהוּדָה כֹּךְ הָיָה מְבַקֵּשׁ וְאוֹמֵר,
אֵינִי יָכוֹל לְרַדֵּף וְלֹא לְהִרְגוֹ, אֲלֵא אֲנִי אֹמֵר,
וְאַתָּה תִּהְרַג אֹתָם, מִשּׁוֹם שְׂלֵא הָיָה כָּל כֹּךְ
מִפְּשִׁישׁ כְּמוֹ אָסָא, וְכֹךְ עָשָׂה לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, שְׂפָתוֹב (דברי הימים-ב ב) וּבִעֵת תִּחְלוּ בְרִנָּה
וְתִהְלֶה נָתַן ה' מְאֹרְבִים עַל בְּנֵי עַמּוֹן מוֹאָב וְחַר
שַׁעִיר הַכּוֹשִׁים לִיהוּדָה וַיִּגְּפּוּ.

תּוֹקֵיָה מְלֶכֶךְ יְהוּדָה אֵף כֹּךְ גַּם אָמַר, אֵינִי יָכוֹל
לֹא לִזְמֹר וְלֹא לְרַדֵּף וְלֹא לְהִלָּחֵם בַּקָּרֶב,
מִשּׁוֹם שְׂפָחַד מִתְחַטָּאִים הִלְלוּ שְׂאֵמְרָנוּ. מַה
כָּתוּב? (מלכים-ב יט) וַיְהִי בַלְיִלָה תְּחִילָה וַיֵּצֵא מִלְּאָף ה'

וַיֵּךְ בַּמַּחֲנֶה אֲשׁוּר מֵאָה וּשְׁמוֹנִים וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף
 וַיִּשְׁכְּמוּ בַבֶּקֶר וְהָיָה כָּלָם פְּגָרִים מֵתִים. וַחֲזַקְיָה
 הָיָה יוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ, וְשׁוֹכֵב בְּמִטָּתוֹ, וְהִקְדֹּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא הֲרַג אֹתָם.

וּמָה הַצְּדִיקִים הִלְלוּ הָיוּ פוֹחֲדִים מִן הַחֲטָאִים
 הִלְלוּ - שָׂאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם עַל אַחַת בְּמָה
 וּבְמָה. מִשׁוּם כִּךְ יֵשׁ לְאָדָם לְהַשְׁמֵר מִהַחֲטָאִים
 הִלְלוּ וּלְפִשְׁפֹּשׁ בָּהֶם כְּמוֹ שְׂאֵמְרָנוּ, כִּדְי שְׂלֵא
 יִשְׁלְטוּ עָלָיו אֹתָם יְמֵי רָע, שְׂלֵא מְרַחֲמִים עָלָיו.

בֵּא רֵאָה, וַיִּכַּר יוֹסֵף אֶת אָחָיו. בְּשַׁעַה שֶׁנִּפְּלוּ
 בְּיָדוֹ, הוּא רַחַם עֲלֵיהֶם, מִשׁוּם שֶׁהוּא שְׁלֵם,
 וְהֵם לֹא הִבְרָחוּ. שְׂאֹתָם שְׁמַעוֹן וְלוֹי בָּאוּ מִצֵּד
 הַדִּין הַקָּשָׁה, וְעַל כֵּן לֹא רַחֲמוּ עָלָיו, שְׁחַרְי כָּל
 אֹתָם בְּעֲלֵי הַדִּין הַקָּשָׁה לֹא מְרַחֲמִים עַל בְּנֵי אָדָם
 בְּשַׁעַה שֶׁנּוֹפְלִים בְּיַדֵּיהֶם.

וּמִשׁוּם כִּךְ אָמַר דָּוִד (תהלים מט) לָמָּה אֵירָא. לֹא
 כְּתוּב יִרְאֵתִי, אֶלֶּא אֵירָא, [אֶלֶּא] שְׂיֵישׁ [שְׂאִין]
 לִי לְפָחוּד (דף קצט ע"א) מֵאֹתָם יְמֵי רָע, כִּפִּי שְׂאֵמְרָנוּ. עוֹן

עֲקָבִי יְסוּפְנִי, מִי הֵם עֲקָבִי? אֵלֹהִים הֵם בְּסוֹד
הַאֲמוּנָה, שְׂפָתוֹב (בראשית כה) וַיְדַוּ אֶחָזֶת בְּעַקֵּב עֵשָׂו.
זֶה הוּא הָעַקֵּב, וְהֵם הָעַקָּבִים שְׂמִסְתְּכָלִים בָּהֶם
תָּמִיד, בְּאוֹתוֹ הַחֲטָא שְׂאָדָם דָּשׁ בּוֹ תָּמִיד בְּעַקְבוֹ.

בֵּא רְאֵה מַה פְּתוֹב? (ישעיה ה) הוּי מַשְׂכֵּי הָעוֹן
בְּחֻבְלֵי הַשְּׂוֹא וּבְעֵבוֹת הָעֲנָלָה חֲטָאָה. בְּחֻבְלֵי
הַשְּׂוֹא - שְׂדָשׁ בּוֹ בְּעַקֵּב וְלֹא חוֹשֵׁשׁ עָלָיו, וְאַחַר
כֵּן מִתְחַזֵּק וְנִעְשָׂה [בְּחֻבְלֵי הַשְּׂוֹא] בְּעֵבוֹת הָעֲנָלָה,
וּמִתְחַזֵּק אוֹתוֹ הַחֲטָא, וּמְסַטָּה אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה
וּבְעוֹלָם הַבָּא.

אֲשַׁרְיָהֶם תַּצְדִּיקִים שְׂיִזְדַּעִים לְהַשְׁמֵר מִחֲטָאֵיהֶם,
וְהֵם תָּמִיד מְפַשְׁפְּשִׁים בְּמַעֲשֵׂיהֶם כִּדִּי
שְׂלֹא יִמְצֵא עֲלֵיהֶם מְקַטְרֵג בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא
יִשְׁטַיְנוּ עֲלֵיהֶם לְעוֹלָם הַבָּא, שְׂחֵרֵי הַתּוֹרָה מְתַקְנֵת
לָהֶם דְּרָכִים וְשְׂבִילִים לְלַכֵּת בָּהֶם, שְׂפָתוֹב (משלי ג)
דְּרָכֶיהָ דְּרָכֵי נֵעִם וְכֹל נְתִיבָתֶיהָ שְׁלוֹם.

וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֵמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וְגו'. רַבִּי
חֲזִיא פְתַח וְאָמַר, (שם כד) בְּנִפְלֵ אוּיְבָדֵי אֵל

תשָׁמַח וּבְכַשְׁלוֹ אֵל יִגַּל לְבָבָּךְ. בֵּא רְאֵה, הַקְדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה אֶת הָאָדָם שְׂיִזְכָּה לְכַבֹּדוֹ וּלְשִׁמְשׁוֹ
 לְפָנָיו תָּמִיד וּלְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יָמִים וְלֵילוֹת, מְשׁוּם
 שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְתַרְצֵה בָּהּ בַּתּוֹרָה תָּמִיד.

וְכִיּוֹן שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּרָא אֶת הָאָדָם, נָתַן
 לְפָנָיו תּוֹרָה, וְלִמַּד אוֹתוֹ בָּהּ לְדַעַת אֶת
 דְּרָכֶיהָ. מִנֵּיין לָנוּ? שְׂכָתוֹב (אִיוב כח) אִזּוּ רְאֵה וַיִּסְפְּרָה
 הַכִּינָה וְגַם חֲקָרָה. וְאַחַר כֵּן, וַיֹּאמֶר לְאָדָם הֵן
 יֵרְאֵת ה' הִיא חֲכָמָה וְסוּר מִרַע בִּינָה. כִּיּוֹן
 שֶׁהַסְתַּכֵּל בָּהּ וְלֹא שָׁמַר אוֹתָהּ, עָבַר עַל מִצְוֹת
 רַבּוֹנוֹ וְנִתְפָּס בְּחַטָּאוֹ.

וְכָל אוֹתָם שֶׁעָבְרוּ עַל דְּבַר אֶחָד שֶׁל הַתּוֹרָה
 נִתְפָּסוּ בָּהּ. שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ שֶׁהִתְחַכֵּם עַל כָּל
 בְּנֵי הָעוֹלָם, עָבַר עַל דְּבַר אֶחָד שֶׁל הַתּוֹרָה, וְגָרַם
 לוֹ לְהַעֲבִיר מִמֶּנּוּ אֶת מַלְכוּתוֹ וּלְפַלֵּג אֶת הַמַּלְכוּת
 מִבְּנָיו. מִי שֶׁעוֹבֵר עַל הַתּוֹרָה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

וַיּוֹסֶף שְׁתִּיחָה יוֹדֵעַ תּוֹרָה, וְאַחֲיוּ נִפְלוּ בִּידוֹ, לָמָּה
 נִלְגַּל עֲלֵיהֶם כָּל הַגְּלָגוּל הַזֶּה, וְחָרִי הוּא

יִדַע אֶת הַתּוֹרָה שְׁלֵמָה אוֹתוֹ אָבִיו? אֵלֶּא חֵם
וְשָׁלוֹם שְׂיוּסָף גְּלִגֵּל עֲלֵיהֶם גְּלִגּוּלִים לְנֶקֶם מֵהֶם,
אֵלֶּא כָּל זֶה לֹא עָשָׂה אֵלֶּא לְהַבְיֵא אֶת אָחִיו בְּנִימִין
אֶצְלוֹ, שְׁתִּשׁוּקְתוֹ הִיָּתָה אֵלָיו, וְהוּא לֹא הִשְׁאִיר
אֶת אָחִיו לְפָלֵל, שְׁתֵּרֵי כְּתוּב וַיַּצּוּ יוֹסֵף וַיִּמְלְאוּ אֶת
כְּלֵיהֶם בָּר וְגו', וְכֹל זֶה כְּדֵי שְׁלֵא יִפְלוּ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּשֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
הַלְּבָנָה, הָיָה תָּמִיד מְסַתְּכֵל בָּהּ, כְּכַתוּב (דברים
יא) תָּמִיד עֵינַי ה' אֶלְהִיךָ בָּהּ. הַשְּׁנֵחָתוֹ בָּהּ תָּמִיד.
וְכַתוּב אִזּוֹ רָאָהּ, שְׁתֵּרֵי הַשְּׁמַשׁ כְּהַשְּׁנֵחָתוֹ בָּהּ
מֵאִירָתָה. וַיִּסְפְּרָהּ, מַה זֶה וַיִּסְפְּרָהּ? כִּמּוֹ שֶׁנֶּאמַר (איוב
כח) מְקוֹם סִפִּיר אֲבָנֶיהָ.

הַכִּינָהּ, שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת בְּתַקוּן בְּשָׁנִים עֶשְׂרִי
תְּחוּמִים מְחֻלְקֵת לְשִׁבְעִים שָׁרִים,
הַתְּקִין אוֹתָהּ בְּשִׁבְעָה עֶמּוּדִים עֲלִיוֹנִים לְהַאֲוִר
וְלִשְׁבֵּת עַל שְׁלֵמוֹת. וְגַם חֲקָרָהּ, לְהַשְׁנִיחַ עָלֶיהָ
תָּמִיד, פַּעַם אַחַר פַּעַם, שְׂאִין פּוֹסֵק לְעוֹלָמִים.

וְאַחַר כֵּן הִזְהִיר אֶת הָאָדָם וְאָמַר, וַיֹּאמֶר לְאָדָם
 הֲנִי יִרְאֶה ה' הִיא חֲכָמָה וְסוּר מִרַע בְּיָנָה,
 שְׁחֵרֵי הִיא מִתְעַטְּרֶת עַל הַתְּחִתּוֹנִים לִירֵא וְלִדְעַת
 אֶת הַקְּדוֹשׁ פְּרוּךְ הוּא בְּגִלְגָּה. וְסוּר מִרַע בְּיָנָה,
 בְּרוּר מִהַפְּסֻלֹת שְׁלֵא לְקַרֵּב עִמּוֹ, וְאִזּו הַשְּׁנֻחַת
 [הַמְּצָאוֹת] תְּבִינָה לְדַעַת וְלְהַסְתַּכֵּל בְּכַבוֹד הַמְּלֹךְ
 הָעֲלִיּוֹן.

רַבִּי יוֹסִי קָם לִילָה אֶחָד לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, וְהָיָה
 שָׁם עִמּוֹ יְהוּדֵי אֶחָד שֶׁפָּנַשׁ בּוֹ בְּאוֹתוֹ הַבַּיִת.
 פָּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (מְשִׁלֵּי י) לֹא יוֹעִילוּ אוֹצְרוֹת
 רָשָׁע וְצַדִּיקָה תִצְּלֵל מִמֶּנּוּת. לֹא יוֹעִילוּ אוֹצְרוֹת רָשָׁע
 - אֵלּוּ הֵם שְׁלֵא מִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, וְהוֹלְכִים אַחַר
 דְּבָרֵי הָעוֹלָם וְלִכְנֵם אוֹצְרוֹת רָשָׁע. מַה פְּתוּב?
 (קַהֲלַת ה) וְאֶבֶד הָעֵשֶׂר הַהוּא בְּעֵינֵי רַע, מִשּׁוּם שֶׁהֵם
 אוֹצְרוֹת רָשָׁע.

וְצַדִּיקָה תִצְּלֵל מִמֶּנּוּת - אֵלּוּ שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה
 וְיוֹדְעִים דְּרָכֶיהָ לְהַשְׁתַּדֵּל בָּהּ, שְׁחֵרֵי

התורה נקראת עין חיים, ונקראת צדקה, שכתוב
(דברים ו) וצדקה תהיה לנו.

דבר אחר וצדקה תציל ממות - זו צדקה ממש,
והיא בשני גוונים ובשני צדדים. קורא לו
תורה (דף קצט ע"ב) וקורא לו צדקה, והכל אחד.

אמר אותו היהודי, וקורא לו שלום. אמר רבי
יוסי, כך זה ודאי שנקראת שלום. קם אותו
היהודי והשתתף עמו. פתח אותו היהודי ואמר,
(משלי כח) עבד אדמתו ישבע לחם ומרדף ריקים
ישבע ריש. הפסוק הזה קשה, וכי שלמה המלך,
שהוא חכם מכל בני העולם, איך אמר שיתאמץ
אדם לעבד את האדמה ולהשתדל אחריה ויעזב
חיי עולם?.

אלא סוד הוא. פתח ואמר, (בראשית ב) ויקח ה'
אלהים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה
ולשמרה, ובארוהו שהוא בסוד הקרפנות. בא
ראה, לעבדה - זה המלך העליון. ולשמרה - זה
המלך התחתון. העולם העליון והעולם התחתון.

לְעִבְדָּהּ - [לזָכֵר] בְּסוּד שֶׁל זְכוּר. וּלְשִׁמְרָהּ - בְּסוּד
שֶׁל שְׁמוֹרָה.

וּמִשּׁוּם כִּי עִבַד אֲדָמְתוֹ זֶה גַּן עֵדֶן, שְׁצַרִּיךְ
לַעֲשׂוֹת וּלְעַבֵּד וּלְמַשְׁךְ לָהּ בְּרָכוֹת
מִלְּמַעְלָה, וּבְשִׁמְתֵּיבְרָכָת וּנְמִשְׁכוֹת לָהּ בְּרָכוֹת
מִלְּמַעְלָה, גַּם הוּא מִתְבָּרֵךְ עִמָּהּ. בֵּא רְאֵה שֶׁחֲכִיחַן
שְׂמֵבְרֵךְ מִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ו) וַאֲנִי אֲבָרְכֶם.
וּמִשּׁוּם כִּי עִבַד אֲדָמְתוֹ יִשְׁבַּע לָחֶם - זֶהוּ הַמְזוּזָן
שֶׁלְּמַעְלָה. וּמִרְדֵּף רִיקִים - מִי שִׁיתִּיבְכַן בַּצַּד הָאֲחֵר
שֶׁהוּא מְרִדֵּף רִיקִים - יִשְׁבַּע רִישׁ וְדַאֲי. אָמַר רַבִּי
יוֹסֵי, אֲשַׁרִּיךְ שְׁזוּכִיתָ לְדָבָר הַזֶּה.

עוֹד פָּתַח וְאָמַר פְּסוּק אַחֲרָיו, (משלי כח) אִישׁ
אֲמוּנָת רַב בְּרָכוֹת. זֶהוּ אָדָם שֶׁכּוֹ אֲמוּנָת
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ רַבִּי יִיסָא הַזִּקְנָן, שֶׁאֵף עַל
גַּב שֶׁהָיָה לוֹ מֵאֲכָל שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם לֶאֱכֹל, לֹא הָיָה
מִתְקִין אוֹתוֹ עַד שֶׁהָיָה מְבַקֵּשׁ מְזוּזָנוֹ לְפָנָי הַמְּלִיךְ
הַקָּדוֹשׁ. אַחַר שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ וּבִקְשׁ מְזוּזָנוֹ מִלְּפָנָי

הַמְּלָאָה, אִזְּ הָיָה מִתְקִינָה, וְהָיָה תָּמִיד אֹמֵר: לֹא
נִתְקַיֵּן עַד שִׁנְתָּנוּ מִבֵּית הַמְּלָאָה.

וְאִין לְהַעֲשִׂיר לֹא יִנְקָה, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא רָצָה
לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, שֶׁהִיא הַחַיִּים שֶׁל הָעוֹלָם
הָיָה וְהַחַיִּים שֶׁל הָעוֹלָם הַבֶּא. עֲבָשׁוּ שֶׁהִיא הַשְּׁעָה
לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה - נִשְׁתַּדֵּל.

פָּתַח אֹתוֹ הָאִישׁ בְּסוֹד הַחֲלוּם וְאָמַר, וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף
אֵת הַחֲלֻמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וְגו'. וַיִּזְכֹּר
יוֹסֵף אֵת הַחֲלֻמוֹת, וְכִי לָמָּה יוֹסֵף [אָמַר אִין] זָכַר לָהֶם
אֹתָם הַחֲלוּמוֹת שֶׁחָלַם לָהֶם, וּמָה הוֹעִיל לוֹ אֵלּוּ
לֹא הוֹזִכִּיר לָהֶם, שֶׁהָרִי יוֹסֵף הָיָה חָכָם, וְכַתּוּב כָּל
עָרוֹם יַעֲשֶׂה בְּדַעַת וּכְסִיל יִפְרֹשׂ אֹלֶת?

אֲבָל בֵּינָן שָׂרָאָה שֶׁהֵם בָּאוּ וּמִשְׁתַּחֲוִים לוֹ אַפְּסִים
עַל הָאָרֶץ, אִזְּ נִזְכֵּר מִמָּה שֶׁחָלַם לָהֶם
בְּשִׁתְּיָה עִמָּהֶם, שֶׁכַּתּוּב וְהִנֵּה קָמָה אֶלְמָתִי וְגַם
נִצְבָּה וְהִנֵּה תִסְבְּינָה אֶלְמָתֵיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוִין
לְאֶלְמָתִי. אָמַר יוֹסֵף בְּשָׁעָה שָׂרָאָה שְׂבוּרְעִים אֶחָיו
לְפָנָיו, שֶׁכַּתּוּב וַיָּבֹאוּ אֶחָי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ אַפְּסִים

אֶרְצָה, אִזְ וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלָמוֹת אֲשֶׁר חָלַם,
שְׁתֵּהרִי רְאֵה שָׁהֵם קַיָּמִים.

עוֹד, וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלָמוֹת אֲשֶׁר חָלַם - זָכַר
אוֹתָם, מִשּׁוּם שְׂאִין שִׁבְחָה לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא. שְׁתֵּהרִי חֲלוֹם שֶׁהוּא טוֹב, צְרִיךְ אָדָם
לְהִזְכִּירוֹ, שְׁלֵא יִשְׁכַּח, וְאִז מִתְקַיָּם, שְׁתֵּהרִי כְמוֹ
שֶׁנִּשְׁכַּח לְפָנַי הָאָדָם, כִּדְ נִשְׁכַּח עֲלָיו.

בֵּא רְאֵה, חֲלוֹם שְׁלֵא נִפְתַּר, כְּאֵנְרֵת שְׁלֵא
נִקְרָאָה. וּבֵא רְאֵה, מִשּׁוּם שְׁלֵא נִזְכָּר, כְּמִי
שְׁלֵא הִכִּיר אוֹתוֹ. וְעַל זֶה, מִי שֶׁנִּשְׁכַּח מִמְּנוֹ חֲלוֹם
וְלֹא יָדַע אוֹתוֹ, לֹא עוֹמֵד עֲלָיו לְהִתְקַיָּם. וּמִשּׁוּם
זֶה יוֹסֵף הִיָּה זוֹכֵר אֶת חֲלוֹמוֹ, כִּדְ לְהִתְקַיָּם, מִשּׁוּם
שְׁלֵא יִשְׁכַּח הַחֲלוֹם מִמְּנוֹ לְעוֹלָם, וְהִיָּה תָמִיד
מְצַפֶּה לוֹ. וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מְרַגְלִים אַתֶּם. הוּא זָכַר
אֶת הַחֲלוֹם, אֲבָל לֹא אָמַר לָהֶם דְּבָר, אֶלָּא מְרַגְלִים
אַתֶּם.

פְּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (קהלת ה) כִּי בֵּא הַחֲלוֹם בְּרַב
עֲנִיָּן וְקוֹל כְּסִיל בְּרַב דְּבָרִים. כִּי בֵּא הַחֲלוֹם

כָּרַב עֲנִין, הִנֵּה פִּרְשִׁיהָ שְׂכַמָּה יֵם הָעוֹזְרִים
 בְּחֵלֹם, וּמְמַנִּים דְּרָגוֹת עַל דְּרָגוֹת, עַד שֶׁחֵלְלוּ מוֹת
 מֵהֶם כָּלֵם אַמֶּת, וּמֵהֶם שְׁיֵשׁ בָּהֶם אַמֶּת וְכוּנֹ. אֲבָל
 לְאוֹתָם צְדִיקֵי הָאֶמֶת, אֵין מִתְנַלְּמִים לָהֶם דְּבָרִים
 כּוֹזְבִים כְּלוּם, אֶלָּא כָּלֵם אַמֶּת.

בֵּיא רֵאָה דְּנִיָּאל מַה כְּתוּב בּוֹ, (דְּנִיָּאל ב) אִז לְדְנִיָּאל
 בְּחִזְיוֹן הַלְּיָלָה (דף ר ע"א) סוּד גְּלָה, וְכְתוּב (שם ז)
 דְּנִיָּאל רֵאָה חֵלֹם בְּהִיּוֹתוֹ יָשָׁן עַל מִשְׁכְּבוֹ, אִז כְּתַב
 אֶת הַחֵלֹם. וְאִם יֵשׁ בּוֹ דְּבָרִים כּוֹזְבִים, לָמָּה נִכְתַּב
 בֵּין הַכְּתוּבִים? אֶלָּא אוֹתָם צְדִיקֵי אַמֶּת, בְּשַׁעֲה
 שְׁנַשְׁמוּתֵיהֶם עוֹלוֹת, לֹא מִתְחַבְּרִים בָּהֶם אֶלָּא
 דְּבָרִים קְדוּשִׁים, שְׁמוּדִיעִים לוֹ דְּבָרֵי אַמֶּת, דְּבָרִים
 קְיָמִים, שְׁלֹא מִשְׁקָרִים לְעוֹלָמִים.

וְאִם תֵּאמַר, הִנֵּה שְׁנִינּוּ שְׁדוּד הַמֶּלֶךְ לֹא רֵאָה
 חֵלֹם טוֹב, הִנֵּה נִשְׁמָע שֶׁהָיָה רוֹאֶה דוּד
 דְּבָרִים שְׁלֹא אַמֶּת? אֶלָּא וְדַאי, כָּל יָמָיו הָיָה
 מִשְׁתַּדֵּל לְשַׁפֵּךְ דְּמִים וְנִלְחַם קְרִבּוֹת, וְכָל חֵלְלוּ מוֹת

לא היו אלא חלומות רעים, חרבן ושממה ודם
ושפיכות דמים, ולא חלום של שלום.

ואם תאמר, לאדם טוב מראים חלום רע? כך זה
נדאי. כל אותם רעות שעתידים להשיג - על
אותם שעוברים על דברי תורה, ואותם ענשים
שעתידים להעניש בעולם ההוא בלם רואה, כדי
שכל שעה תהיה יראת אדונו עליו. והנה העירו
שכתוב (קהלת ג) והאלהים עשה שייראו מלפניו -
זה חלום רע. ועל זה לאותו צדיק מראים לו חלום
רע, כמו שנתבאר.

בא ראה, שהנה שנינו, שאותו אדם שרואה
חלום, צריך לו לפתח את פיו בו לפני
אנשים שאוהבים אותו, כדי שיעלה רצונם אליו
לשוב ויפתחו פיהם לטוב, וימצא הרצון והדבר
הכל לטוב. הרצון שהוא המחשבה ראשית הכל,
והמלה שהיא סיום הכל. ועל כן נמצא שהנה הוא
שלמות בסוד עליון.

וּמִשׁוּם כִּךָ הַכֹּל מִתְקַיֵּם, וְצָרִיכִים אֹהֲבֵי הָאִישׁ
 לְהִתְקַיֵּם בְּאוֹתוֹ פְּתוּחַ טוֹב, וְהַכֹּל הוּא
 פְּרֹאֲוִי. וּמִשׁוּם כִּךָ הַקְּרוֹשׁ פְּרוּף הוּא מוֹדִיעַ לְאָדָם
 כֹּל אֶחָד וְאֶחָד בְּאוֹתָהּ הַדְּרָגָה שְׁלוֹ פְּמֹ שֶׁהוּא,
 וּבְאוֹתוֹ גִּזּוֹן שֶׁכֹּל אֶחָד וְאֶחָד אֹמֵר שְׂיִתְיָה חֵלֹם.
 אָמַר אוֹתוֹ יְהוּדִי, וַדַּאי שֶׁחֵלֹם אֵינוֹ אֵלָּא לְאָדָם
 צְדִיק, שֶׁהוּא רָאָה חֵלֹם פְּרֹאֲוִי.

וּבֵּא וּרְאֵה, שֶׁכֵּאֲשֶׁר אָדָם יֵשֵׁן עַל מִטָּתוֹ, נִשְׁמָתוֹ
 יֹצֵאת וּמִשׁוֹטְטֶת בְּעוֹלָם לְמַעְלָה וּנְכַנְסֶת
 לְמָקוֹם שֶׁנְּכַנְסֶת, וּבְמָה קְבוּצוֹת מִזִּיקִים עוֹמְדִים
 וְהוֹלְכִים בְּעוֹלָם וּפּוֹגְשִׁים אֶת אוֹתָהּ הַנִּשְׁמָתָה. אִם
 הִיא צְדִיקָה, עוֹלָה לְמַעְלָה וְרוֹאֶה מַה שְּׂרוֹאֶה. וְאִם
 לֹא, נֶאֱחָזֶת בַּצַּד הַהוּא, וּמוֹדִיעִים לָהּ דְּבָרִים
 כּוֹזְבִים אוֹ דְּבָרִים שֶׁעֲתִידִים לָבֵא לְזִמְנֵי הַקְּרוֹב.
 וּכְשֶׁמֶת עוֹרֶרֶת אוֹתָהּ הַנִּשְׁמָתָה שָׁבוּ, הִיא מוֹדִיעָה
 לוֹ מַה שְּׂרָאָתָה.

וְעַל כֵּן לְאָדָם שְׂאֵינוֹ צְדִיק מוֹדִיעִים לוֹ חֵלֹם טוֹב
 שְׂאֵינוֹ אֶמֶת, הַכֹּל כִּדִּי לְהַסְטוֹתוֹ מֵאוֹתָהּ

דָּרָךְ הָאֱמֶת. כִּיּוֹן שֶׁהוּא הִסִּיט אֶת דְּרָכּוֹ מִדְּרָךְ
הָאֱמֶת, מְטַמְּאִים אוֹתוֹ. שָׁפַל מִי שָׁפַא לְהַטְהֵר -
מְטַהְרִים אוֹתוֹ, וּמִי שָׁפַא לְהַטְמֵא - מְטַמְּאִים
אוֹתוֹ. הִנֵּה וַדַּאי כִּף נִתְכַּאֵר.

יֵשְׁבוּ עַד שֶׁעָלָה הַבְּקָר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וַדַּאי לֹא
זָכַר שְׁמוֹ שֶׁל יוֹסֵף בְּאוֹתָם דְּגָלִים, שְׁכַתוֹב
(במדבר ב) דְּגָל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם, וְלֹא כָתוּב דְּגָל מַחֲנֵה
יוֹסֵף, מִשּׁוּם שֶׁהַתְּנַאָּה עַל אַחֲיוֹ, וְהִנֵּה נִתְכַּאֵר.

אָמַר אוֹתוֹ הַיְהוּדִי, וַדַּאי שֶׁמֵּעֵתִי, שִׁיּוֹסֵף הוּא
בְּעוֹלָם הַזְּכָר, וְכָל הַשְּׂבָטִים הֵם בְּעוֹלָם
הַנְּקֵבָה, וְעַל כֵּן לֹא נִכְלָל יוֹסֵף עִמָּהֶם, מִשּׁוּם
שֶׁהוּא בְּעוֹלָם הַזְּכָר עִמָּהֶם.

מַה כָּתוּב? כִּלְנֹו כְּנִי אִישׁ אֶחָד נִחְנוּ. נִחְנוּ? אֶחָנוּ
הָיָה צָרִיךְ לְכַתֵּב! לָמָּה חָסַר א' ? אֵלֶּא מִשּׁוּם
שֶׁסּוּד הַתְּבָרִית לֹא נִמְצָא עִמָּם. הִסְתַּלַּק מִשָּׁם א',
שֶׁתְּרִי א' הוּא זָכַר. וְעַל כֵּן ב' הוּא נִקְבָּה, א' זָכַר.
וּמִשּׁוּם כִּף א' הִסְתַּלַּק מִשָּׁם, וְנִשְׁאַרוּ אוֹתָן נִקְבוֹת
אֵצֶל הַשְּׂבִינָה.

אַחַר כֵּךְ אָמְרוּ בְּנִים אֲנַחְנוּ. נוֹסְפָה א'. אָמְרוּ וְלֹא
 יָדְעוּ מָה אָמְרוּ, מִשּׁוֹם שְׂיוֹסֶף נִמְצָא שָׁם,
 וְהַשְּׁלִימוּ הַדְּבָר וְאָמְרוּ אֲנַחְנוּ. מַנִּין לָנוּ? שְׂפָתוֹב
 וַיֹּאמְרוּ שְׁנֵיהֶם עֲשֶׂר עֶבְרִיךְ אֲחִים אֲנַחְנוּ. וַיּוֹסֶף
 הוּא בְּחֻשְׁבוֹן. כְּשֶׁנִּכְנַם בְּחֻשְׁבוֹן, אָמְרוּ אֲנַחְנוּ.
 וּבְשֵׁלֹא נִכְנַם בְּחֻשְׁבוֹן, אָמְרוּ נַחְנוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כָּל הַדְּבָרִים הִלְלוּ שְׂאֵמְרָנוּ כֵּאֵן,
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּרַצָּה בָּהֶם, שְׂחֵרֵי
 הַשְּׂכִינָה (דף ר ע"ב) לֹא זָוָה מִכֵּאֵן, כִּכְתוּב (מלאכי ג) אִז
 נִדְּבָרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשַׁב ה' וַיִּשְׁמַע
 וַיִּכְתַּב סֵפֶר וּפְרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי ה' וְלַחֲשָׁבֵי שְׁמוֹ.

וַיַּאֲסֹף אַתֶּם אֶל מִשְׁמַר שְׁלֹשֶׁת יָמִים. אָמַר רַבִּי
 אֶלְעָזָר, שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים הִלְלוּ לָמָּה? אֶלֹא
 שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים הִלְלוּ כִּנְגַד שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים שֶׁל שְׂכָם,
 שְׂפָתוֹב (בראשית לד) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיוֹתָם
 כֵּאֵבִים.

כֵּאֵ רֵאָה מַה כְּתוּב בּוֹ, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יוֹסֶף בַּיּוֹם
 הַשְּׁלִישִׁי זֹאת עָשׂוּ וַחֲיוּ. לְהִרְאֹת שְׂהוּא לֹא

עֲשֵׂה כְּמוֹ שֶׁהֵם עָשׂוּ בְּשִׁכְּם, שְׁנַרְמוּ לְאֲנָשֵׁי שְׁכֵם
 לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם אֶת זֹאת, סוּר הַבְּרִית, וְאַחַר שֶׁעָשׂוּ
 הַבְּרִית הַזֹּאת, הִרְגוּ אוֹתָם, וְלֹא נִשְׁאַר מֵהֶם אֶחָד.
 וְהוּא מַה כָּתוּב? זֹאת עָשׂוּ וְחִיו. מַה הַפֵּעִם?
 מִשּׁוֹם שֶׁאֵת הָאֱלֹהִים אֲנִי יֵרָא, שְׁמַר הַבְּרִית. וְכָל
 הַנְּלָגוּל הַזֶּה לֹא הָיָה אֶלָּא בְּשִׁבִיל בְּנֵי־מִין.

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו אֲבָל אֱלֹהִים אֲנַחְנוּ עַל
 אָחִינוּ וְגו'. וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו - זֶה
 שְׂמִעוֹן וְלוֹי, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּרֵאשִׁיטָה שְׂכָתוּב (שם לו')
 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו הִנֵּה בַעַל הַחֲלָמוֹת הַלְזָה
 בָּא. מַה לְּהִלֵּן שְׂמִעוֹן וְלוֹי - אֵף כָּאֵן שְׂמִעוֹן וְלוֹי.
 בָּא רֵאָה, מִי אִישׁ וּמִי אָחִיו? אֶלָּא אִישׁ זֶה
 שְׂמִעוֹן. כָּתוּב כָּאֵן אִישׁ, וְכָתוּב שָׁם (במדבר כה)
 וְהִנֵּה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא. מַה לְּהִלֵּן מִשְׂמִעוֹן -
 אֵף כָּאֵן גַּם שְׂמִעוֹן. וּמִשּׁוֹם שֶׁחֲזַר בְּתִשּׁוּבָה, כָּכָה
 וְהִתְנַחֵם עַל זֶה, וְאָמַר לְלוֹי אֲבָל אֱלֹהִים אֲנַחְנוּ.
 עַל כֵּן נִבְּנָה מִזְלוֹ שׁוֹר, כְּמוֹ שֶׁמִּזְלוֹ שָׁל יוֹסֵף שׁוֹר,

שְׁפָתוֹב (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ. וּמִזֹּלוֹ שָׁל
שְׁמֵעוֹן הוּא שׁוֹר.

וְעַל כֵּן וַיִּקַּח מֵאֲתָם אֶת שְׁמֵעוֹן, כִּדְרֵי שְׁלֵא יִקְטֹרֵג
עִם לוֹ, מִשּׁוֹם שְׁשִׁמְעוֹן וְלוֹ, כְּשִׁשְׁנִיָּהֶם
מִתְחַבְּרִים, יְכוּלִים לְקַטֵּרֵג. וַיֵּאָסֵר אֹתוֹ לְעִינֵיהֶם.
הִנֵּה פִרְשׁוּתָהּ, לְעִינֵיהֶם אָסֵרוּ, וְאַחַר שִׁיִּצְאוּ הָיָה
מֵאֲכִיל אֹתוֹ וּמִשְׁקָה אֹתוֹ.

וְאִם תֵּאמַר שֶׁהוּא רְצוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף, מִשּׁוֹם שְׁפָתוֹב
(משלי כה) אִם רָעַב שִׁנְאָךְ תֵּאֲכִילֵהוּ לֶחֶם וְאִם
צָמֵא תִשְׁקֵהוּ מַיִם. אִם כֶּן, יוֹסֵף שֶׁהוּא צָדִיק אֵיךְ
עָשָׂה כֶּן, שֶׁתִּרֵי פָתוֹב (שם) כִּי גִחְלִים אֲתָה חֲתָה
עַל רֵאשׁוֹ וְה' יִשְׁלַם לְךָ?.

אֲלֵא חֵם וְחִלְיָלָה שִׁיּוֹסֵף לְכֶךְ הוּא חֲשִׁשׁ, אֲלֵא
כְּאָדָם לְאֲחִיו כֶּךְ גַּם תִּהְיֶה עוֹשֶׂה, תִּתְנַהֵג
עִמוֹ בְּאֲחֻזָּה וְלֹא בְּצוּרָה אַחֲרָת, וְלֹא עִמוֹ בְּלִבְדוּ,
אֲלֵא עִם כָּל אֲחִיו, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב וַיִּצֵּו יוֹסֵף וַיִּמְלֵאוּ
אֶת בְּלִיָּהֶם כֶּךְ וּלְהַשִּׁיב בְּסִפְיָהֶם אִישׁ אֶל שִׁקְוֹ

וְלִתְּת לָהֶם צָדָה לְדָרְדֹךְ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן, כְּדִי לְהַתְּנִיחַ
עִמָּם בְּאַחֲוָה.

רַבִּי יוֹסִי פָתַח וְאָמַר, (נחום א) אִם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים
וְכֵן נִגְזְזוּ וְעָבַר וְעָנְתָךְ לֹא אֶעֱנֶךָ עוֹד. הַפְּסוּק
הַזֶּה בְּאַרְוֵתוֹ, שֶׁבְּאֲשֶׁר הָעַם בְּכֻלָּם יֵשׁ שָׁלוֹם וְאִין
בָּהֶם בְּעֲלֵי שְׂנְאָה, הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא חָם עֲלֵיהֶם,
וְהַדִּין לֹא שׁוֹלֵט בָּהֶם. וְאִף עַל גַּב שְׂכָלָם עוֹבְדִים
לְכוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת וְהֵם בְּשָׁלוֹם - הַדִּין לֹא שׁוֹלֵט
עֲלֵיהֶם, וּבְאַרְוֵה שְׂכָתוֹב (הושע ה) חֲבוֹר עֲצָבִים
אֶפְרַיִם הִנֵּח לֹו.

וְכֵן נִגְזְזוּ וְעָבַר, מַה זֶה וְכֵן נִגְזְזוּ? הֲיָה צָרִיךְ
לְהִיּוֹת וְנִגְזְזוּ! אֵלָּא זֶהוּ רֵאשׁ הַפְּסוּק שֶׁהוּא
שָׁלוֹם, אִף כָּאֵן שָׁלוֹם, וּמִי הוּא? זֶהוּ צְדָקָה. מִשׁוּם
שֶׁצְדָקָה זֶהוּ שָׁלוֹם, וּמִי שֶׁמְרַבֵּה בְּצְדָקָה, מְרַבֵּה
שָׁלוֹם לְמַעַלָּה וּמְרַבֵּה שָׁלוֹם לְמַטָּה, וּמִשׁוּם כֵּן וְכֵן
נִגְזְזוּ וְעָבַר, שְׁנוֹזְזִים מִמוֹנָם בְּצְדָקָה. וְעָבַר? הֲיָה
צָרִיךְ לְהִיּוֹת וְעָבַרוּ. מַה זֶה וְעָבַר? אֵלָּא זֶה הַדִּין

שָׁל הָרְגוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כו) עַד יַעֲבֹר זַעַם. עָבַר
הַדִּין מֵעֲלֵיהֶם.

דָּבָר אַחֵר כִּי אָמַר ה' אִם שְׁלָמִים - אֵלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן לָהֶם בְּרִית הַקְּדוֹשׁ
לְשׂוֹמֵר אוֹתוֹ תָּמִיד, וְשֶׁהָאָדָם יִהְיֶה בּוֹ שְׁלָם בְּכָל
הַצְּדָדִים, לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה. וְאִם אֵין הָאָדָם שׂוֹמֵר
אוֹתוֹ תָּמִיד, הֵרִי הוּא פָּגוּם, פָּגוּם בְּכָל. מַנִּין לָנוּ?
שְׂכָתוֹב (בראשית י') הַתְּהַלֵּךְ לְפָנַי וְהָיָה תָּמִים. מַה זֶה
תָּמִים? שְׁלָם. שְׁעַד שֶׁלֹּא הַתְּקַוְּמָה בּוֹ בְּרִית, הוּא
פָּגוּם.

וּמִשּׁוֹם כֵּן, אִם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים - אִם שְׁלָמִים
שֶׁשׂוֹמְרִים הַמְצָנָה הַזֹּאת לְהִיזֵת שְׁלָמִים,
שֶׁלֹּא יִהְיוּ פָּגוּמִים. וְכֵן רַבִּים - יִרְבּוּ (דף רא ע"א) וַיִּגְדְּלוּ
בוֹ, מִשּׁוֹם שֶׁאֵין הַנְּשָׁמוֹת יּוֹצְאוֹת לְעוֹלָם אֶלָּא עִם
הַבְּרִית הַזֹּאת. וְכֵן נִגְזַר - זֶה אִם שְׁלָמִים שֶׁשׂוֹמְרִים
אוֹתוֹ תָּמִיד, נִגְזַר מִי שֶׁנִּמְוֹל וְקִבֵּל עָלָיו אֶת
הַבְּרִית הַזֹּאת. וְעָבַר - מַה זֶה וְעָבַר? אוֹתָהּ זִהְמַת
הָעֲרָלָה שֶׁהִיָּתָה בּוֹ בְּרִישׁוֹנָה.

דָּבָר אַחַר כֵּה אָמַר ה' אִם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים -
 אֵלֹה בְּנֵי יַעֲקֹב. שְׁחַרֵי כָּל זְמַן שְׁחִיו אֵצֶל
 יוֹסֵף, הֵם שְׁלָמִים, שְׁעוֹמְדִים עִם הַכְּרִית. וְכֵן נִגְוֹזוּ
 - שְׁחַלְכוּ וְהַשְׁאִירוּ אֶת יוֹסֵף וְאֶת שְׂמֵעוֹן. וְעָבַר -
 אִז תְּדִין שׁוֹרֵה בְּגִלְלָם [הַשְּׂבִינָה שְׂרָתָה בִּינֵיהֶם], כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹת יב) וְעָבַר ה' לְנִגְףָה אֶת מִצְרַיִם.

בֹּא רֵאָה, יֵשׁ דִּין קָשָׁה וְיֵשׁ דִּין רַפָּה. תְּדִין הַקָּשָׁה
 חֲזָק, תְּדִין הַרַפָּה חֲלָשׁ. וְכֹאֲשֶׁר יוֹנֵק תְּדִין
 הַרַפָּה תֵּוָה מִתְּדִין הַקָּשָׁה, אִז מִתְּנַבֵּר, וְהוּא חֲזָק.
 בְּשָׁעָה שְׁנַעֲשֶׂה דִין עַל יִשְׂרָאֵל, נַעֲשֶׂה בְּדִין הַרַפָּה
 תֵּוָה, וְאִינוּ מִתְּנַבֵּר בְּאוֹתוֹ תְּדִין הַקָּשָׁה.
 וּכְשֶׁתְּדִין נַעֲשֶׂה עַל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים
 וּמְזוֹלוֹת, מִתְּנַבֵּר תְּדִין הַרַפָּה תֵּוָה בְּדִין הַקָּשָׁה
 שְׁלִמְעָלָה בְּדֵי לְהַתְּנַבֵּר. וְהוּ שְׂכָתוֹב וְעָבַר ה' לְנִגְפָה
 אֶת מִצְרַיִם. וְעָבַר - שְׁחַתְּמֵלֵא עֲבָרָה וְזַעַם וְהַתְּנַבֵּר
 בְּדִין הַקָּשָׁה. אִף כָּאֵן וְעָבַר. וּבֹא וּרֵאָה, בְּשָׁעָה
 שְׂמַת־כְּנָסִים עֲשָׂרָה כְּבִית הַכְּנָסֶת וְאַחַד מֵהֶם
 נִשְׁמַט, אִז תְּקַדּוֹשׁ כְּרוּף הוּא רוֹגֵז עֲלָיו.

דְּבַר אַחַר וְכֵן נִגְזַר - בְּשֵׁמֶת־בְּטָלִים מֵהֶם אוֹתָם
 הַמַּעֲשִׂים הַרְעִים, אִזִּי וְעָבַר. מַה זֶה וְעָבַר?
 רַבִּי שְׂמַעוֹן אָמַר, בְּזִמְנֵי שֶׁהִנְשָׂמָה יוֹצֵאת מִן הָעוֹלָם
 הַזֶּה, הִיא נִדְוֵגִית פְּכֻמָּה דִינִים פְּטָרָם תְּפִנָּם
 לְמִקּוּמָהּ. אַחַר כֵּן כָּל אוֹתָן הִנְשָׂמוֹת יֵשׁ לָהֶן
 לְעָבַר בְּזֶה הַנֶּחֱרָד דִּינֹר שְׁשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא וְלִרְחֹץ שָׁם.
 וּמִי הוּא שְׂיַעֲמַד שָׁם וְיַעֲבֹר בְּלִי פֶחֶד? כִּמּוֹ שְׂנַאֲמַר
 (תהלים כד) מִי יַעֲלֶה בְּחַר ה' וְגו', וְנִשְׁמַת הַצַּדִּיק
 עוֹבֵרֶת בְּלִי פֶחֶד, וְיִקּוּם בְּמִקּוּם קִדְשׁוֹ.

וּמִי שְׂמַשְׁתִּידֵל בְּצַדִּיקָה בְּעוֹלָם הַזֶּה וְיִתֵּן מִמְּמוֹנּוֹ
 לְצַדִּיקָה, אִזִּי וְעָבַר בְּאוֹתוֹ הַמִּקּוּם וְלֹא פוֹחֵד,
 וְהַכְּרוֹז קוֹרֵא לְנִשְׂמָה תְּהִיֵּא, (נחום א) וְעִנְתָּךְ לֹא
 אֲעַנְךָ עוֹד. מִי שְׂזוּכָה לְעָבַר בְּזֶה, אִין לוֹ יוֹתֵר דִּין
 בְּלָל.

בֵּא רֵאָה, כָּל זֶה שֶׁל יוֹסֵף עִם אֶחָיו וְכָל הַדְּבָרִים
 הַלְלוּ לָמָּה צְרִיךְ? אֵלֶּא תוֹרַת אֱמֶת הִיא
 הַתּוֹרָה, וְכָל דְּרָכֶיהָ דְּרָכִים קְדוֹשׁוֹת, וְאִין לָךְ דְּבַר

בַּתּוֹרָה שְׂאִין בּוֹ סוּדוֹת עֲלִיזִים וְקְדוּשִׁים וּדְרָכִים
לְבַנֵּי אָדָם לְהִתְחַזֵּק בָּהֶם.

פָּתַח וְאָמַר, (משלי ב) אֵל תֹּאמַר אֲשֶׁלְמָה רָע וְגו'.
כֹּא רֵאָה, הַקְדוּשׁ פְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לְאָדָם
שִׂיתְגַּבֵּר בַּתּוֹרָה, וְלָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, וְלִצַּד הַיְמִין,
וְלֹא יֵלֵךְ לִצַּד הַשְּׂמֹאל. וּמִשׁוֹם שֶׁצָּרִיךְ לָהֶם לָלֶכֶת
לִצַּד הַיְמִין, יֵשׁ לָהֶם לְהִרְבּוֹת אֲהַבָּה זֶה עִם זֶה,
וְלֹא תִהְיֶה שִׁנְאָה זֶה עִם זֶה, כִּי שֶׁלֹּא לְהַכְחִישׁ
אֶת הַיְמִין, שֶׁהוּא הַמָּקוֹם שֶׁיִּשְׂרָאֵל נִדְבָקִים בּוֹ.

וְכֹא וְרֵאָה, מִשׁוֹם כֵּן הוּא יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר רָע,
וְיִשְׂרָאֵל צָרִיכִים לְחַזֵּק אֶת יֵצֵר טוֹב עַל יֵצֵר
רָע בְּאוֹתָם הַמַּעֲשִׂים הַכְּשִׁרִים, וְאִם אָדָם סוּטָה
לְשְׂמֹאל, אִזּוֹ מִתְגַּבֵּר יֵצֵר רָע עַל יֵצֵר טוֹב. וּמִי
שֶׁהִיָּה פָּגוּם, מִשְׁלִים לוֹ בַּחֲטָאוֹ, שֶׁחֲרִי אִין הַמְּנַוֵּל
הַזֶּה נִתְקַן אֲלֵא בַּחֲטָאִים שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם.

וּמִשׁוֹם כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְהִזְהָר שֶׁלֹּא יִתְקַן אוֹתוֹ
יֵצֵר רָע בַּחֲטָאוֹ, וְתָמִיד יִשְׁמַר, שֶׁחֲרִי יֵצֵר
טוֹב רוֹצֵה לְהַשְׁלִימוֹ תָּמִיד בַּשְּׂלֵמוֹת, וְלֹא יֵצֵר

הָרַע. וּמִשׁוֹם כָּךְ, אֵל תֹּאמֶר אֲשַׁלְּמָה רָע קִנּוּה
אֵל ה' וַיִּשַׁע לָךְ.

דָּבָר אַחֵר אֵל תֹּאמֶר אֲשַׁלְּמָה רָע - פְּכַתוּב
(תהלים לח) וּמִשְׁלָמִי רָעָה תַּחַת מַזְכָּה. לְמִי
שְׁשַׁלְּמִים לֹא מַזְכָּה - שְׁשַׁלְּמִים לֹא רָע, מִשׁוֹם [וְרֵאת
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאֵת עֲשׂוּ וְחִיו. וְגַם הוּא תְּמִיד עוֹשֶׂה]
שְׁכַתוּב (משלי יז) מִשֵּׁיב רָעָה תַּחַת מַזְכָּה לֹא תִמּוּשׁ
רָעָה מִבֵּיתוֹ. אֲפִלוּ לְמִי שֶׁהִשְׁלִימוּ לֹא רָעוֹת, אִין
לֹא לְהִשְׁלִים רָע תְּמוּרַת אוֹתוֹ הָרַע שְׁשַׁלְּמוּ לֹא,
אַלֵּא קִנּוּה אֵל ה' וַיִּשַׁע לָךְ.

וְהַפְּסוּק תִּזְהַ בְּאֵרוֹהוּ בְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק שְׁשַׁלְּמִים רָעָה
לְשַׁלְּמִים רָע לְאַחִיו בְּשַׁעָה שֶׁנִּפְּלוּ בְּיָדוֹ.
קִנּוּה אֵל ה' וַיִּשַׁע לָךְ, מִשׁוֹם שֶׁהוּא הָיָה (דף רא ע"ב)
יִרְא מִן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתוּב וְאֵת עֲשׂוּ
וְחִיו וְגו'. [וְגַם] וְהוּא הָיָה תְּמִיד מְצַפֶּה
לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. [כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, קִנּוּה לְה' וַיִּשַׁע לָךְ].

רַבִּי אֲבָא פָּתַח וְאָמַר, (משלי כ) מִיָּם עֲמֻקִּים עֲצָה
בְּלֵב אִישׁ וְאִישׁ תְּבוּנָה יִדְלָגָה. מִיָּם עֲמֻקִּים

עֲצָה בְּלֵב אִישׁ - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִשׁוּם
 שֶׁהוּא עוֹשֶׂה עֲצוֹת, שְׂמֵכִיא טְעָמִים לְגַלְגַּל
 גְּלוּבוֹלִים עַל הָעוֹלָם עַל יְדֵי יוֹסֵף לְקַיֵּם אֶת אוֹתָהּ
 הַגְּזֵרָה שְׁנוֹר רָעַב עַל הָאָרֶץ [הָעוֹלָם]. וְאִישׁ תְּבוּנָה
 יִדְלָגָה - זֶה יוֹסֵף שְׂגָלָה אוֹתָם עֲמָקִים שְׁנוֹר
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הָעוֹלָם.

בֵּיא רֵאָה, לֹא רִי לְיוֹסֵף שֶׁהוּא לֹא שְׁלֵם רָע
 לְאַחִיו, אֶלָּא שֶׁעָשָׂה עִמָּהֶם חֶסֶד וְאַמֶּת,
 וְכִף וְרִכִּי הַצְּדִיקִים תָּמִיד. מִשׁוּם זֶה הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא חָס עֲלֵיהֶם תָּמִיד, בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם
 הַבָּא.

מִיָּם עֲמָקִים עֲצָה בְּלֵב אִישׁ - זֶה יְהוּדָה, וְהִנֵּה
 פִּרְשׁוּתָהּ, בְּשָׁעָה שֶׁהִתְקַרַּב לְיוֹסֵף עַל הָעֶסֶק
 שֶׁל בְּנֵימִין. וְאִישׁ תְּבוּנָה יִדְלָגָה - זֶה יוֹסֵף.

רַבִּי אַבְא הִיךְ יוֹשֵׁב עַל שַׁעַר הַכְּנִיסָה שֶׁל לוֹד.
 רֵאָה אִישׁ אֶחָד שֶׁהִיךְ בָּא, וַיֵּשֶׁב עַל בְּלִיטָה
 בְּצַד הַחֵר, וְהִיךְ עֵיף מִן הַדְּרָה, וַיֵּשֶׁב וַיִּשְׁן שָׁם.
 בִּינְתָיִם רֵאָה נָחַשׁ אֶחָד שֶׁהִיךְ בָּא אֵלָיו. יֵצֵא

קוֹסְטָפּא דְגוֹרְדָנָא (בין שְׂרִי) וְהַרְג אֶת הַנְּחָשׁ.
 בְּשֶׁהִתְעוֹרַר אוֹתוֹ הָאִישׁ, רָאָה אֶת אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ
 בְּנִגְדּוֹ שֶׁהָיָה מֵת. הוֹדִיקָה אוֹתוֹ הָאִישׁ, וְנִפְלָה
 אוֹתָהּ הַבְּלִיטָה לְעֵמֶק שְׁתַּחֲתִיָּה וְנִצּוֹל.

בָּא אֵלָיו רַבִּי אַבְא, אָמַר לוֹ, אָמַר לִי מַה מַּעֲשִׂיָּה,
 שֶׁחֲרִי הַקְּרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִרְחִישׁ לְךָ שְׁנֵי
 חַנּוּכִים הַלְלוּ שְׂאִינָם לְחַנּוּם? אָמַר לוֹ אוֹתוֹ הָאִישׁ,
 כָּל יָמַי לֹא שָׁלַם לִי אִישׁ רָע בְּעוֹלָם שְׁלֹא
 הִתְפַּיֵּסְתִּי עִמּוֹ וּמַחֲלֵתִי לוֹ. וְעוֹד, אִם לֹא יִכְלֹתִי
 לְהִתְפַּיֵּס עִמּוֹ, לֹא עָלִיתִי עַל מִטְּתִי עַד שֶׁמַּחֲלֵתִי
 לוֹ וּלְכָל אוֹתָם שֶׁצָּעְרוּ אוֹתִי, וְלֹא חָשַׁשְׁתִּי כָּל
 חַיּוּם לְאוֹתוֹ הָרָע שֶׁשָּׁלַם לִי, וְלֹא דִי לִי זֶה, אֶלֶּא
 שֶׁמֵּאוֹתוֹ חַיּוּם וְהִלָּאָה הַשְּׁתַדּוּלְתִי לַעֲשׂוֹת עִמָּהֶם
 טוֹב.

בְּכַה רַבִּי אַבְא וְאָמַר, מַעֲשִׂיו שָׁל זֶה הֵם יוֹתֵר
 מִיּוֹסֵף, שִׁיּוֹסֵף הָיוּ אֶחָיו וַדָּאִי, וְהָיָה לוֹ
 לְרַחֵם עֲלֵיהֶם, אֲבָל מַה שְּׁזָה עָשָׂה - יוֹתֵר מִיּוֹסֵף,
 נָאָה הוּא שֶׁהַקְּרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִרְחִישׁ לוֹ גַּם עַל גַּם.

פְּתַח וְאָמַר, (שם י) הוֹלֵךְ בְּתָם יִלְךְ כְּטַח וּמַעֲקֹשׁ
 דְּרָכָיו יוֹדֵעַ. הוֹלֵךְ בְּתָם יִלְךְ כְּטַח - זֶה
 הָאָדָם הַהוּא שֶׁהוֹלֵךְ בְּדְרָכֵי הַתּוֹרָה, יִלְךְ כְּטַח -
 שְׂלֵא יְכוּלִים נִזְקֵי הָעוֹלָם לְהִרְעֵ לוֹ. וּמַעֲקֹשׁ דְּרָכָיו
 יוֹדֵעַ - מִי יוֹדֵעַ? זֶה הוּא מִי שֶׁסּוֹטָה מְדַרְךְ הָאֵמֶת
 וְרוֹצֵה לְגַבּוֹת מִחֲבָרוֹ, יוֹדֵעַ. מַה זֶה יוֹדֵעַ? הוּא יִכְר
 בְּעֵינָיו כָּל בְּעָלֵי הַדִּין שְׂלֵא יֵאבֵד מֵהֶם חַדְמוֹת שְׂל
 אוֹתוֹ הָאָדָם, כִּדִּי לְהַבִּיא אוֹתוֹ לְמָקוֹם שִׁינְקָמוֹ
 מִמֶּנּוּ, וּמִשׁוּם כֶּךָ יוֹדֵעַ.

וּבֵא וּרְאֵה, אוֹתוֹ שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְךְ אֵמֶת, הַקְּדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא מְכַסֶּה עָלָיו כִּדִּי שְׂלֵא יוֹדֵעַ וְלֹא
 יִכְר לְבַעֲלֵי הַדִּין, אֲבָל מַעֲקֹשׁ דְּרָכָיו יוֹדֵעַ וַיִּכְר
 לָהֶם. אֲשֶׁרֵי אוֹתָם בְּנֵי הָאָדָם שֶׁהוֹלְכִים בְּדַרְךְ
 אֵמֶת וְהוֹלְכִים לְכַטַּח עַל הָעוֹלָם, שֶׁהֵם אֵינָם
 פּוֹחֲדִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא.

וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוֹכֵאוּ בֵּית יוֹסֵף. רַבֵּי יוֹסֵי
 אָמַר, אוֹי לָהֶם לְבְנֵי הָאָדָם שֶׁאֵינן יוֹדְעִים
 וְאֵין מִסְתַּכְּלִים בְּדְרָכֵי הַתּוֹרָה. אוֹי לָהֶם בְּשַׁעֲה

שִׁבְא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַבַּע אוֹתָם עַל דִּין
מַעֲשֵׂיהֶם, וַיְקוּם הַגּוֹף וְהִנָּפֵשׁ לְתֵת חֲשָׁבוֹן עַל כָּל
מַעֲשֵׂיהֶם בְּמָרָם יִפְרְדוּ הַנְּפֵשׁ מִן הַגּוֹף.

וְאוֹתוֹ הַיּוֹם הוּא יוֹם הַדִּין, הַיּוֹם שֶׁסְּפָרִים
פְּתוּחִים וּבְעֵלֵי הַדִּין עוֹמְדִים, מִשּׁוֹם
שֶׁבְאוֹתוֹ הַזְּמַן עוֹמֵד הַנְּחָשׁ בְּקִיּוּמוֹ לְנִשְׁךְ אוֹתוֹ,
וְכָל הָאֵיבָרִים מִתְרַגְּשִׁים אֶצְלוֹ, וְהַנְּשָׁמָה נִפְרָדֶת
מִן הַגּוֹף וְהוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹמְטָת, וְאִין יוֹדַעַת לְאִיּוֹ
דְרָךְ תֵּלֶךְ וּלְאִיזָה מְקוֹם מַעְלִים אוֹתָהּ.

אִי לְאוֹתוֹ הַיּוֹם! הַיּוֹם שֶׁל רְגוֹ וְנִאָצָה אוֹתוֹ הַיּוֹם.
מִשּׁוֹם כִּךְ צָרִיךְ לְאָדָם לְהִרְגִּיז אֶת יְצֵרוֹ כָּל
יוֹם, לְהִזְכִּיר לְפָנָיו אוֹתוֹ יוֹם שֶׁיַּעֲמֵד בְּדִין הַמַּלְאָךְ,
שֶׁמְכַנְיָסִים אוֹתוֹ תַּחַת הָאָרֶץ לְהִרְקַב, וְהַנְּשָׁמָה
נִפְרָדֶת (דף רג ע"א) מִמֶּנּוּ.

וְשָׁנִינוּ, לְעוֹלָם יִרְגִּיז אָדָם יְצֵר טוֹב עַל יְצֵר הָרָע
וַיִּשְׁתַּדֵּל אַחֲרָיו. אִם הוֹלֶךְ מִמֶּנּוּ - יָפָה,
וְאִם לֹא - יִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, שֶׁתִּהְיֶה אִין לָךְ דְּבָר
לְשֹׁכֵר אֶת תֵּיִצֵר הָרָע אֶלָּא תַּתּוֹרָה. אִם הוֹלֶךְ -

מוטב, ואם לא - יזכיר לו את יום המות, כדי
לשבר אותו.

כאן יש להסתכל, שהרי זה הוא יצר הרע, וזה
הוא מלאך המות, וכי מלאך המות נשבר
לפני יום המות, והרי הוא התרג של בני האדם,
ונשמע שזו שמחה שלו, ומשום כך מסטה את בני
האדם תמיד כדי להמשיכם לזה?.

אלא ודאי מה שנתבאר שזכר לו אדם אותו יום
המות - ודאי כן זה, כדי לשבר את לב
האדם, שהרי אין יצר הרע שורה אלא במקום
שנמצאת שמחת היין וגנסות הרוח, וכשנמצאת
רוח שבורה, אז נפרד ממנו ואין שורה עמו,
ומשום כך צריך להזכירו את יום המות, וישבר
גופו, והוא הולך לו.

כא ראה, יצר טוב צריך שמחה של תורה, ויצר
הרע שמחה של יין ונאופים וגנסות רוח,
ומשום כך צריך אדם לרגז תמיד מאותו היום
הגדול, יום הדין, יום החשבון, שאין לו לאדם

לְהִגֵּן עָלָיו אֲלֵא מַעֲשָׂיו הַכְּשִׁירִים שֶׁהוּא עוֹשֶׂה
בְּעוֹלָם הַיְהוּה בְּדִי שִׁינְנוּ עָלָיו בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה.

בֹּא רֵאָה, וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוֹכֵאוּ בֵּית יוֹסֵף.
וַיְמַה בְּלָם הָיוּ גְבוּרִים, בְּלָם חֲזָקִים, וְעַלֵם
אֶחָד שֶׁהֵבִיא אוֹתָם לְבֵית יוֹסֵף פִּחְדוֹ - כְּשִׁיבֵא
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַבְעַ אֹתוֹ לְדִין אֶת הָאָדָם
עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

מִשּׁוֹם כֶּךָ צָרִיךְ לְאָדָם לְהִזְהַר בְּעוֹלָם הַיְהוּה
לְהִתְחַזֵּק בַּקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וַיִּשִׂים בּוֹ
אֶת כַּמָּחֹנוֹ. שְׂאֵף עַל גַּב שֶׁהוּא חוֹטֵא, אִם יִחֹזֵר
מִמֶּנּוּ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, תְּרִי הוּא תַקִּיף חֲזָק,
וַיִּתְחַזֵּק בּוֹ בַּקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּאֵלוֹ לֹא חֲטָא.

שְׁתֵּרֵי הַשְּׂכָמִים, מִשּׁוֹם שֶׁחֲטָאוּ עַל גְּנִבַת יוֹסֵף
הָיוּ פוֹחְדִים, שְׂאֵלְמָלֵא לֹא חֲטָאוּ לֹא הָיוּ
פוֹחְדִים כְּלָל, מִשּׁוֹם שֶׁחֲטָאֵי הָאָדָם מִשְׁבָּרִים אֶת
לְבוֹ, וַאֲיִן לוֹ כְּלָל כַּח. מָה הַטַּעַם? שְׁתֵּרֵי אוֹתוֹ
יֵצֵר הַטּוֹב נִשְׁבֵּר עִמוֹ, וַאֲיִן לוֹ כַּח לְהִתְחַזֵּק עַל
אוֹתוֹ יֵצֵר הָרָע, וְעַל זֶה כְּתוּב (דברים ב) מִי הָאִישׁ

הִירָא וְרַךְ הַלֵּב, הִירָא [שִׁירָאָה זו] מִן הַחֲטָאִים
שֶׁפִּידוּ, שֶׁהֵם שֶׁכָּר הַלֵּב שֶׁל הָאָדָם.

וְכֵן רֵאָה לְכַמָּה דוֹרוֹת נִפְרָע הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מֵאוֹתָם חֲטָאֵי הַשְּׂכֵטִים, שֶׁהָרִי אֵין נֶאֱכָר
מִלְפָנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּלוּם, וְנִפְרָע מְדוּר
לְדוּר, וְהָדִין תָּמִיד עוֹמֵד לְפָנָיו עַד שֶׁנִּפְרָע,
וְשׁוֹרָה הָדִין בְּמָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ.

מִנֵּין לָנוּ? מִחֻזְקֵיהוּ. חֻזְקֵיהוּ חֲטָא אֶת אוֹתוֹ
הַחֲטָא, שֶׁגָּלָה אֶת נִסְתָּרוֹת הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְשָׂאָר הָעַמִּים עוֹבְרֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים
וּמִזְלוֹת, שֶׁלֹּא הָיָה צָרִיךְ לְגַלוֹת, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שָׁלַח אֶת יְשַׁעְיָהוּ וְאָמַר לוֹ, (ישעיה לט) הִנֵּה
יָמִים בָּאִים וְנִשְׂאָ כָּל אֲשֶׁר בְּבֵיתְךָ וְאֲשֶׁר אֲצִרֶנּוּ
אֲבִתֶיךָ עַד הַיּוֹם הַזֶּה וְגו'.

כֵּן רֵאָה כַּמָּה גַּרְם אוֹתוֹ הַחֲטָא מִשׁוּם שֶׁגָּלָה
מֵה שֶׁהָיָה נִסְתָּר, שֶׁכִּיּוֹן שֶׁהִתְגַּלָּה, נִתַּן
הַמָּקוֹם לְמָקוֹם אַחַר שֶׁלֹּא צָרִיךְ לְשַׁלֵּט עָלָיו.
מִשׁוּם כֵּן אֵין בְּרָכָה שׁוֹרָה אֶלָּא בְּמָקוֹם נִסְתָּר.

ובאַרוּה, מַה זָּהוּא [מִיָּה] נִסְתָּר, הַכָּרְכָה [שְׁהִימָה]
שׁוּרָה עָלָיו. כִּיּוֹן שְׁנַתְנַלָּה, נִתַּן מָקוֹם לְמָקוֹם
אַחַר לְשַׁלַּט עָלָיו.

כָּתוּב (איכה א) כָּל מִכְבְּדִיהָ הִזְלִינָהּ כִּי רָאוּ
עֲרוֹתֶיהָ, וּבְאַרוּהָ. אֲבָל כָּל מִכְבְּדִיהָ
הִזְלִינָהּ - זוּ מַלְכוּת בְּכָל, שְׁהֲרִי מִשָּׁם נִשְׁלַח
דוֹרוֹן לִירוּשָׁלַיִם, שְׁכָתוּב (ישעיה לט) בָּעֵת הַהִיא
שָׁלַח מְרַאדְךָ בְּלֶאדָן כֶּן בְּלֶאדָן מְלֶךְ בְּכָל סְפָרִים
וּמִנְחָה אֶל חֲזֻקִיָּהּ.

וּמַה כָּתוּב בָּהֶם? שָׁלוֹם לְחֲזֻקִיָּהּ מְלֶךְ יְהוּדָה
וְשָׁלוֹם לְאַלְהֵים הַגָּדוֹל וְשָׁלוֹם לִירוּשָׁלַיִם.
כִּיּוֹן שְׁיִצֵּא הַפֶּתַק שְׁלוֹ מִמֶּנּוּ, הַחֲזִיר עַל לְבוֹ
וְאָמַר: לֹא נָאָה שְׁעַשִׂיתִי שְׁהַקְדַּמְתִּי אֶת שָׁלוֹם
הָעָבֵד לְשָׁלוֹם רַבּוֹ. קָם מִכֶּסֶּאוֹ וּפִסַּע שָׁלַשׁ
פְּסִיעוֹת, וְהַחֲזִיר אֶת הַפֶּתַק שְׁלוֹ, וְכָתַב אַחֲרָיִם
פְּתִיחָהֶם. וְכֹךְ כָּתַב: שָׁלוֹם לְאַלּוֹהֵי הַגָּדוֹל, שָׁלוֹם
לִירוּשָׁלַיִם, וְשָׁלוֹם לְחֲזֻקִיָּהּ. וְזֵהוּ מִכְבְּדִיהָ.

וְאַחַר כֵּן הַזִּילוּתָהּ. מָה הַטַּעַם הַזִּילוּתָהּ? מִשּׁוּם כִּי
 רָאוּ עֲרוֹתֶיהָ, שֶׁהָרְאָה לָהֶם חֲזֻקָיָה,
 שֶׁאֵלְמִלָּא כֵּן לֹא הַזִּילוּתָהּ אַחֲרַיִךְ. מִתּוֹךְ שֶׁחֲזֻקָיָהּ
 הָיָה יוֹתֵר צַדִּיק, הִתְעַכֵּב הַדָּבָר מִלָּבֵא, וְלֹא בָּא
 בְּיָמָיו, שֶׁכָּתוּב (ישעיה לט) כִּי יִהְיֶה שָׁלוֹם וְאַמֶּת בְּיָמָיו.
 וְאַחֲרַיִךְ כֵּן פָּקַד אֶת אוֹתוֹ הַחֲטָא עַל בְּנָיו אַחֲרָיו.

כִּמוֹ כֵּן אוֹתוֹ הַחֲטָא שֶׁל הַשְּׂכָטִים עָמַד עַד לְאַחֲרַיִךְ
 מִכֵּן, מִשּׁוּם שֶׁהָדִין שֶׁלְמַעְלָה לֹא יָכַל לְשַׁלֵּט
 עֲלֵיהֶם, עַד שֶׁנִּמְצְאָה הַשְּׁעָה לְהַפְרֵעַ וּנְפַרֵעַ מֵהֶם.
 וּמִשּׁוּם כֵּן, כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ חֲטָאִים, תָּמִיד פּוֹחֵד,
 כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כח) וּפְחַדְתָּ לַיְלָה וַיּוֹמֶם וְגו'. וְעַל
 כֵּן וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוֹבֵאוּ וְגו'.

וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיִּרְא אֶת בְּנֵי־מִן אֲחָיו בֶּן אָמוֹ וְגו'.
 רַבִּי חֲזִיָּא פָּתַח וְאָמַר, (משלי יג) תּוֹחֶלֶת
 מִמְשָׁכָה מַחֲלָה לֵב וְעֵץ חַיִּים תִּאָּוֶה בָּאָה. זֶה הוּא
 שֶׁשָּׂנִינוּ, שֶׁאִין לְאָדָם לְהַתְּבַנֵּן בְּבִקְשָׁתוֹ אֶל
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אִם בָּאָה וְאִם לֹא בָּאָה. מָה

הטעם? משום שאם הוא מתבונן בה, כמה בעלי
הדין באים להתבונן במעשיו.

וסוד הוא, שהרי אותה ההתבוננות שהוא
מתבונן באותה הבקשה, גורמת לו
למחלת לב. מה זה מחלת לב? זהו מי שעומד
תמיד על האדם להסטיין למעלה ולמטה.

ועין חיים תאונה באה. שנינו, מי שרוצה שהקדוש
ברוך הוא יקבל את תפלתו, ישתדל בתורה,
שהיא עין חיים, ואז תאונה באה. מי התאונה? זו
הדרגה שכל תפלות העולם בידיה, ומכניסה
אותם לפני המלך העליון. כתוב פאן באה, וכתוב
שם (אסתר ב) בפערב היא באה. וזו היא תאונה באה,
באה לפני המלך העליון להשלים את רצון
אותו האיש.

דבר אחר תוחלת ממשכה מחלה לב - זהו
המקום שנתן אותו הדבר במקום אחר
שאינו צריה, ונמשך עד שנתן מיד ליה,
ולפעמים שלא יבא. מה הטעם? משום

שְׁמַת־פֶּשֶׁט וְנִמְשָׁךְ עִם כָּל אוֹתָם הַמְּמַנִּים לְהוֹרִיד
אוֹתוֹ לְעוֹלָם.

וְעַץ חַיִּים תֵּאָוֶה בָּאָה - זוֹ הִיא הַתּוֹחֶלֶת שְׁלֵא
נִמְשָׁכֶת, מִשּׁוֹם אוֹתָם מְמַנֵּי הַמְּרַכְּבוֹת,
אֵלֶּא שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן [לָהֶם] לוֹ מִיָּד,
מִשּׁוֹם שֶׁכֵּאֲשֶׁר נִמְשָׁכֶת בֵּין אוֹתָם מְמַנֵּי
הַמְּרַכְּבוֹת, כִּמָּה הֵם בְּעָלֵי הַדִּין שֶׁנִּתְּנָת לָהֶם
רְשׁוּת לְעֵינַי וּלְהַסְתַּכֵּל בְּדִינֵנוּ טָרָם יִתְּנוּ לוֹ, וְמֵה
שֶׁיֵּצֵא מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וְנִתֵּן לוֹ לְאָדָם, בֵּין שְׂזוּכָה
בֵּין שְׁלֵא זוּכָה - נִתֵּן מִיָּד, וְזֶהוּ עֵץ חַיִּים תֵּאָוֶה
בָּאָה.

דָּבָר אַחֵר תּוֹחֶלֶת מִמְשָׁכָה - זֶה יַעֲקֹב,
שֶׁנִּמְשָׁכָה לוֹ הַתּוֹחֶלֶת שֶׁל יוֹסֵף עַד לְזִמְנֵ
אָרֶךְ. וְעַץ חַיִּים תֵּאָוֶה בָּאָה - זֶה הוּא בְּנֵי־מִין,
שֶׁחֲרֵי מוֹזֵמֵן שֶׁבִּקֵּשׁ אוֹתוֹ יוֹסֵף עַד אוֹתוֹ זִמְנֵ
שֶׁהוּא בָּא אֵלָיו לֹא הָיָה אֵלֶּא זִמְנֵ מוֹעֵט, שֶׁאוֹתוֹ
הַזִּמְנֵ לֹא נִמְשָׁךְ. זֶהוּ שֶׁכֵּתוּב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיִּרְא
אֶת בְּנֵי־מִין אֲחִיו בֶּן אֱמוֹ. מַה זֶה בֶּן אֱמוֹ?

שְׂדָמוֹת אִמּוֹ הִיָּתָה בּוֹ, וְהִיָּתָה דוֹמָה דְּמוֹתוֹ
לְדָמוֹת רַחֵל, מִשּׁוֹם כֶּךָ כָּתוּב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא
אֶת בְּנֵימִין אָחִיו בֶּן אִמּוֹ.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, וַחֲרֵי כָּתַב בְּרֵאשׁוֹנָה וַיֵּרָא יוֹסֵף
אֶתֶם אֶת בְּנֵימִין, וְכֵאן כָּתוּב וַיִּשָּׂא עֵינָיו
וַיֵּרָא אֶת בְּנֵימִין אָחִיו, אִיזוֹ רְאִיָּה רְאָה? אֵלֹא
רְאָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֶת בְּנֵימִין שֶׁחֶלְקוֹ הָיָה עִמָּהֶם
בְּאֶרֶץ, וּבְחֶלְקָם שָׁל בְּנֵימִין וַיְהוּדָה תִּשְׁרָה
הַשְּׂבִינָה, שֶׁחֲרֵי רְאָה אֶת יְהוּדָה וְאֶת בְּנֵימִין
שֶׁבְחֶלְקָם יְהִיָּה הַמִּקְדָּשׁ. וְזֶהוּ וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶתֶם
אֶת בְּנֵימִין, רְאָה אוֹתוֹ עִמָּהֶם, וְאֶת יוֹסֵף שֶׁהָיָה
אָחִיו לֹא רְאָה עִמָּהֶם בְּאוֹתוֹ הַחֶלֶק.

אֵיךְ בָּא, וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת בְּנֵימִין אָחִיו בֶּן
אִמּוֹ. מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? וַיִּמָּהֵר יוֹסֵף כִּי
נִבְכְּרוּ רַחֲמָיו אֶל אָחִיו וַיִּבְקֹשׁ לְבָבוֹת וַיִּבֹא
הַחֲדָרָה וַיִּבְךְ שָׂמָּה.

רַבִּי חֲזַקְיָה פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה כב) מִשָּׂא גִיָּא תְּזִיזוּן
מַה לָּךְ אִפּוּא כִּי עֲלִית בְּלָךְ לַגְּנוֹת. בֹּא

רֵאָה, הָרִי פְּרִשׁוּהָ, בְּזִמְנֵי שְׁנֵי חָרָב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
 וְהָיוּ שׁוֹרְפִים אוֹתוֹ בְּאֵשׁ, עָלוּ כָּל אוֹתָם הַכֹּהֲנִים
 עַל כַּתְּלֵי [בְּנֵי] הַמִּקְדָּשׁ, וְכָל הַמִּפְתָּחוֹת
 בִּידֵיהֶם, וְאָמְרוּ: עַד כָּאן הָיִינוּ גּוֹבְרִים שְׁלָךְ.
 מִכָּאן וְאֵילָךְ טַל אֶת שְׁלָךְ.

אֲבָל בֵּא רֵאָה, גֵּיא חֲזִיוֹן - זוֹ הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיָּתָה
 בַּמִּקְדָּשׁ, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם מִמְּנָה הָיוּ
 יוֹנְקִים יְנִיקַת הַנְּבוּאָה. שְׂאֵף עַל גַּב שְׂכָל
 הַנְּבִיאִים הָיוּ מִתְנַבְּאִים מִמָּקוֹם אַחֵר - מִתּוֹכָהּ
 הָיוּ יוֹנְקִים אֶת נְבוּאָתָם, וְעַל כֵּן הִיא נִקְרָאת
 גֵּיא חֲזִיוֹן. חֲזִיוֹן, הֵנָּה פְּרִשׁוּהָ שֶׁהוּא הַמִּרְאָה שֶׁל
 כָּל הַגּוֹנִים הָעֲלִיוֹנִים.

מֵה לָךְ אִפּוּא כִּי עֲלִית בְּלָךְ לַגְּנוֹת, שְׁחֲרִי
 כְּשֶׁנֶּחְרַב הַמִּקְדָּשׁ, הַשְּׂכִינָה בָּאָה וְעֲלָתָהּ
 לְכָל אוֹתָם הַמִּקְוֹמוֹת שֶׁהָיָה בָּהֶם מְדוּרָה
 פְּרִאשׁוּנָה, וְהִיָּתָה בּוֹכָה עַל בֵּית מְדוּרָה, וְעַל
 יִשְׂרָאֵל שֶׁהִלְכוּ לַגְּלוּת, וְעַל כָּל אוֹתָם הַחֲסִידִים
 וְהַצְּדִיקִים שֶׁהָיוּ שָׂם וְנֶאֱבְדוּ. וּמִנֵּיין לָנוּ? שְׂכַתּוֹב

(ירמיה לא) כֹּה אָמַר ה' קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי
תְּמָרוּרִים רָחֵל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהָ, וְהִרִי נִתְּבָאֵר.
וְאִזּוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׂוֹאֵל אֶת הַשְּׂכִינָה וְאוֹמֵר
לָהּ: מַה לָּךְ אִפּוּא כִּי עָלִית בְּלֶךְ לַגְּנוֹת.

מַה זֶה בְּלֶךְ, שְׁתִּירֵי כִּי עָלִית זֶה מִסְּפִיק. מַה זֶה
בְּלֶךְ? לְהַכְלִיל עֲמָה כָּל הַצְּבָאוֹת
וְהַמְּרָכְבוֹת הָאֲחֵרִים שֶׁכֻּלָּם בָּכוּ עֲמָה עַל חֲרַבְנֵן
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

וּמִשׁוּם כֶּךָ מַה לָּךְ אִפּוּא. אֲמָרָה לְפָנָיו: וְכִי בְּנֵי
בְּנֵלוֹת, וְהַמִּקְדָּשׁ נִשְׂרָף, וְאֲנִי מַה לִּי
כָּאֵן? הִתְחִילָה וְאוֹמְרָת, (ישעיה כב) תִּשְׂאוֹת מְלֵאָה
עִיר הוֹמְיָה קִרְיָה עֲלִיזָה חֲלָלִיךָ לֹא חֲלָלִי חֶרֶב
וְלֹא מִתִּי מִלְחָמָה. עַל כֵּן אֲמַרְתִּי שְׁעוּ מִנִּי אֲמַרְר
בְּכִי וְגו'. וְהִנֵּה בְּאֲרָנוּ, שְׁתֵּקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
אֲמַר לָהּ (ירמיה שם) כֹּה אָמַר ה' מִנְעֵי קוֹלְךָ מִכִּי
וְגו'.

וּבֹא וּרְאֵה, מֵיּוֹם שֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, לֹא הָיָה
יּוֹם שֶׁלֹּא נִמְצְאוּ בוֹ קְלָלוֹת, מִשׁוּם שֶׁכָּאֲשֶׁר

בית המקדש היה קים, היו ישראל עובדים
 עבודות ומקריבים עולות וקרפנות, והשכינה
 שורה בבית המקדש עליהם כמו אם שרופצת על
 פניה, והיו כל הפנים מאירות, עד שנמצאו
 ברכות למעלה ולמטה, ולא היה יום שלא נמצאו
 בו ברכות ושמחות, והיו ישראל שרויים לטח
 בארץ, וכל העולם היה נזון בגללם.

עכשו שנהרב בית המקדש, והשכינה עמהם
 בגלות, אין לה יום שלא נמצאים בו
 קלות, והעולם מקלל, ואין נמצאות שמחות
 למעלה ולמטה.

ועתיד הקדוש ברוך הוא להקים את פנסת
 ישראל מן העפר כמו שנתבאר, ולשמח
 את העולם בכל, כמו שנאמר (ישעיה נז) והביאותים
 אל הר קדשי ושמחתים בבית תפילתי וגו', וכתוב
 (ירמיה לא) בבכי יבאו ובתחנונים אובילים. כמו
 שבהתחלה, שכתוב (איכה א) פכו תבכה פלילה

וּדְמַעְתָּהּ עַל לַחְיָהּ, כָּךְ גַּם כֵּן לְאַחַר כָּךְ בְּכִי
יִחְזְרוּ, שְׂכָתוֹב בְּכִי יִבְאוּ וְגו'.

הַבְּקָר אֹר וְהָאֲנָשִׁים שֶׁלְּחוּ הֵמָּה וַחֲמִירֵיהֶם. רַבִּי
אֶלְעָזָר אָמַר, כָּאֵן יֵשׁ לְהַתְּכוּנָה, אִם הֵם
הָיוּ הוֹלְכִים וְנִשְׁלָחִים, לָמָּה לָנוּ לְכַתֵּב בְּתוֹרָה
הֵמָּה וַחֲמִירֵיהֶם? אֵלֶּא מִשּׁוֹם שְׂכָתוֹב וְלִקְחַת אֶתְנוּ
לְעַבְדִּים וְאֵת חֲמִירֵינוּ, מִשּׁוֹם כָּךְ וְהָאֲנָשִׁים שֶׁלְּחוּ
הֵמָּה וַחֲמִירֵיהֶם, כִּדִּי שְׂלֵא יִשְׁאָרוּ הֵם וַחֲמִירֵיהֶם
כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית כב) וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר
וַיַּחֲבֹשׁ אֶת חֲמֹרוֹ וְגו'. אוֹתוֹ הַבְּקָר שֶׁל
אַבְרָהָם הָיָה מֵאִיר לְעַמֵּד עֲלֵיהֶם בְּזִכּוֹתוֹ, אִזּוֹ זְכוּתוֹ
שֶׁל אַבְרָהָם עֲמֻדָה עֲלֵיהֶם וְהִלְכוּ בְּשָׁלוֹם וְנִצְלוּ מִן
הַדִּין, מִשּׁוֹם שְׂאוֹתָהּ הַשְּׁעָה עֵמֵד עֲלֵיהֶם הַדִּין
לְהַפְרֵעַ מֵהֶם, רַק שְׂזִכּוֹת אוֹתוֹ הַבְּקָר שֶׁל אַבְרָהָם
הִגְנָה עֲלֵיהֶם וְנִשְׁלָחוּ מִן הַדִּין, שְׂלֵא שְׁלַט עֲלֵיהֶם
בְּאוֹתוֹ זְמַן.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (שמואל-ב כג) וּכְאוֹר בֶּקֶר
 יִזְרַח שָׁמֶשׁ - זֶהוּ הָאוֹר שֶׁל אוֹתוֹ בֶּקֶר שֶׁל
 אַבְרָהָם. יִזְרַח שָׁמֶשׁ - זֶה הוּא הַשָּׁמֶשׁ שֶׁל יַעֲקֹב,
 שְׁפָתוֹב (בראשית לב) וַיִּזְרַח לוֹ הַשָּׁמֶשׁ. בֶּקֶר לֹא עֲבוֹת
 - שְׁאוֹתוֹ בֶּקֶר הוּא לֹא כָּל כֶּד עֲבוֹת, אֵלֶּא מִנְּנָה
 מִמָּטָר. נְנָה מִמָּטָר - הוּא הַמָּטָר שֶׁבֵּא מִצֵּד יִצְחָק,
 שְׁאוֹתוֹ מִטָּר מוֹצִיא דָּשָׂא מִן הָאָרֶץ.

דָּבָר אַחֵר וּכְאוֹר בֶּקֶר - בְּאוֹתוֹ אוֹר הַבֶּקֶר שֶׁל
 אַבְרָהָם (דף רג ע"ב) יִזְרַח שָׁמֶשׁ, זֶה הוּא יַעֲקֹב,
 שְׁאוֹרוֹ בְּאוֹתוֹ אוֹר שֶׁל הַבֶּקֶר. בֶּקֶר לֹא עֲבוֹת -
 מִשּׁוֹם שְׁאוֹתוֹ בֶּקֶר אֵינּוּ חֲשׂוּהָ, אֵלֶּא מֵאִיר, שְׁחֵרִי
 בְּשַׁעָה שֶׁבֵּא הַבֶּקֶר, תְּדִין לֹא שׁוֹלֵט כָּלֵל, אֵלֶּא
 הַכֹּל מֵאִיר בְּצֵד שֶׁל אַבְרָהָם. מִנְּנָה מִמָּטָר - זֶהוּ
 הַצֵּד שֶׁל יוֹסֵף הַצְּדִיק, שֶׁהוּא מִמָּטִיר עַל הָאָרֶץ
 לְהוֹצִיא דָּשָׂא וְכֹל טוֹב הָעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בֵּא רְאֵה, בְּשַׁעָה שֶׁנִּכְנָם הַלֵּילָה
 וּפּוֹרֵשׁ בְּנַפְיוֹ עַל הָעוֹלָם, כִּמְהָ שׁוֹמְרִים
 מִזִּיקִים מְזַמְּנִים לְצֵאת וּלְשֵׁלֵט בְּעוֹלָם, וְכִמְהָ בְּעֵלֵי

הדינים מתעוררים בכמה צדדים למינם, ושולטים על העולם. כיון שפגיע הבקר ומאיר, כלם מסתלקים ולא שולטים, וכל אחד ואחד נכנס למקומו ושבו למקומו.

כמו שנאמר הבקר אור - זה בקר של אנבהם. והאנשים שלחו - אלו בעלי הדין, שהיו שולטים בלילה. המה ותמריהם - [המה - אותם בעלי הדינים שאמרנו. ותמריהם -] הם שומרי החקים שבאים מצד הטמאה, שאינם קדושים ולא שולטים ולא נראים מבשפא הבקר. והם מצדם של אותם התמורים, שומרי החקים שאמרו.

שתרי אין לה דרגות עליונות שאין [יש] בהם ימין ושמאל, רחמים ודין, דרגות על דרגות קדושות מצד הקדשה, וטמאות מצד הטמאה, וכלם דרגות על דרגות, אלו על אלו. ובכל מקום שמתעורר הבקר של אנבהם בעולם, כלם עוזרים ולא שולטים, משום שאין להם [קיים] לעמד בצד ימין, אלא בצד שמאל. ותקדוש פרוץ הוא עשה

יוֹמָם וְלַיִל לְהִנְהִיג כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְצַד שְׁלוֹ פְּרָאוֹי
לוֹ. אֲשֶׁרֵי חֻלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם תְּהִי וּבְעוֹלָם
הַבָּא.

רַבִּי חֵיִיא פְּתַח וְאָמַר, (מלאכי ג) וְזָרְחָה לָכֶם יְרֵאֵי
שְׁמֵי שְׁמַשׁ צְדָקָה וּמִרְפֵּא בְּכַנְפֵיהָ. בֵּא רֵאֵה,
עֲתִיד תִּקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהֵאִיר לְיִשְׂרָאֵל אוֹתוֹ
הַשְּׁמַשׁ שְׁגִנּוּ תִקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִיּוֹם שְׁנִבְרָא
הָעוֹלָם [שְׁגִנּוּ תִקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא] מִלְּפָנֵי הַרְשָׁעִים שֶׁל
הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב (איוב לח) וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אוֹרָם.
וְאֵת אוֹתוֹ הָאֹר גִּנּוּ אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
שְׂפָאֲשֶׁר יֵצֵא בְּרֵאשׁוֹנָה, תְּהִי מֵאִיר מְסוּף
הָעוֹלָם וְעַד סוּף הָעוֹלָם. בֵּינּוֹן שְׁהֶסְתַּבֵּל בְּדוֹר אֲנוֹשׁ
וּבְדוֹר הַמְּבוּל וּבְדוֹר הַפְּלִגָּה וּבְכָל אוֹתָם הַרְשָׁעִים,
גִּנּוּ אֵת אוֹתוֹ הָאֹר.

בֵּינּוֹן שְׂפָא יַעֲקֹב וְנִדְבַק בְּאוֹתוֹ הַמְּמַנֶּה הַגְּדוֹל שֶׁל
עֲשׂוֹ וְהַכִּישׁ אוֹתוֹ בִּירְכוּ, וְתִהִי נִבְתָּה, אִז מַה
בְּתוֹב? וַיִּזְרַח לוֹ הַשְּׁמַשׁ. אֵיזָה שְׁמַשׁ? אוֹתוֹ הַשְּׁמַשׁ
שְׁגִנּוּ, מִשּׁוֹם שֵׁישׁ בּוֹ רְפוּאָה לְרַפֵּא אוֹתוֹ

מארכבתו, ואחר כך נרפא בשמש ההוא, שכתוב
(בראשית לג) ויבא יעקב שלם, שלם בגופו, שנרפא.

ועל כן עתיד הקדוש ברוך הוא לגלות את
השמש ההוא ולהאיר אותו לישראל,
שכתוב וזרחת לכם יראי שמי שמש צדקה. מה
זה שמש צדקה? זה השמש של יעקב שנרפא בו.
ומרפא בכנפיה - של אותה שמש כלם יתרפאו.
משום שהנה בזמן שישראל יקומו מן העפר, כמה
הגרים וכמה סומים יהיו בהם, ואז הקדוש ברוך
הוא יאיר להם אותה השמש להרפא בה, שכתוב
ומרפא בכנפיה.

ואז יואר אותו השמש מסוף העולם ועד סוף
העולם, ולישראל תהיה רפואה, והעמים
עובדי עבודת פוכבים ומזלות ישרפו בו. אבל
לישראל מה כתוב? (ישעיה נח) אז יבקע כשחר אורך
וארכבתך מהרה תצמח והלך לפניך צדקך כבוד
ה' יאספקך.

אָנּוּ חוֹזְרִים לְדַבְרֵי הַרְאִשׁוֹנִים. וְלִיּוֹסֵף יֵלֵךְ שְׁנֵי
 בָּנִים בְּמָטָרם תָּבֵא שְׁנַת הַרְעָב וְגו'. רַבִּי יִצְחָק
 פָּתַח, (מִיבָה ה) וְהָיָה שְׂאֵרֵית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב
 עַמִּים רַבִּים כְּטַל מֵאֵת ה' בְּרַבִּיבִים עָלַי עֲשֵׂב אֲשֶׁר
 לֹא יִקְנֶה לְאִישׁ וְלֹא יִיחַל לְבְנֵי אָדָם. בֵּא רְאֵה,
 בְּכָל יוֹם וְיוֹם כְּשֶׁהָאֹר עוֹלָה, מִתְעוֹרֶרֶת עֲפֹר
 אַחַת בְּעֵץ שֶׁל גֵּן הָעֵדֶן, וְקוֹרֵאת שְׁלֹשׁ פְּעָמִים,
 וְהַשְׂרֵבִיט מוֹדֵקָה, וְהַכְּרוֹז קוֹרֵא בְּחִיל: לָכֶם
 אוֹמְרִים שְׂרֵי הַמְּשָׁלָה, מִי מִכֶּם שְׂרוּאָה וְלֹא
 רוּאָה, שְׁעוֹמֵד בְּעוֹלָם וְלֹא יוֹדְעִים עַל מָה בְּיָמִים,
 וְלֹא מִשְׁנִיחִים בְּכַבּוֹד רַבּוֹנָם, (דָּרַד ע"א) הַתּוֹרָה עוֹמֶדֶת
 לְפָנֵיהֶם וְלֹא מִשְׁתַּדְּלִים בָּהּ - טוֹב לָהֶם שְׁלֹא
 נִבְרְאוּ, עַל מָה יִקּוּמוּ בְּלֵי שֶׁכַּל. אוֹי לָהֶם
 כְּשִׁיתְעוֹרְרוּ יָמֵי רָע וַיִּטְרְדוּ אוֹתָם מִן הָעוֹלָם.

מִי הֵם הַיָּמִים שֶׁל רָע? אִם תִּעְלֶה עַל דַּעְתְּךָ
 שֶׁהֵם יָמֵי הַזְּקֵנָה - לֹא כָּךְ, שְׁחֵרֵי יָמֵי
 הַזְּקֵנָה, אִם זָכָה בְּבָנִים וּבְנֵי בָנִים - הֵם יָמֵי טוֹב.
 מִי הֵם יָמֵי רָע? אֵלֶּא הֵם כְּמוֹ שְׁנֵאמַר, שְׁפֹתָיֶיךָ
 (קַהֲלַת יב) וְזָכַר אֶת בּוֹרְאֶיךָ בְּיָמֵי בְּחוֹרְתֶיךָ עַד

אֲשֶׁר לֹא יָבֵאוּ יָמֵי הַרְעָה. אֵינָם יָמֵי הַזְקֵנָה. אֵלֶּא
 סוּד הַדְּבָר- כְּשֶׁבָרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת
 הָעוֹלָם, בָּרָא אוֹתוֹ בְּאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, וְכָל אוֹת
 וְאוֹת נִכְנְסָה לְפָנָיו, עַד שֶׁהִתְקַיְּמוּ כָּל אוֹתִיּוֹת
 בְּאוֹת בִּי"ת. וְכָל אוֹתָן אֶלְפָּא בֵּיתוֹת שֶׁהִתְנַלְּגוּ
 הָאוֹתִיּוֹת, כְּלָן עוֹמְדוֹת [כְּלָן] לְבָרָא הָעוֹלָם.

בִּיּוֹן שֶׁהִתְנַלְּגוּ וְהִתְחַבְּרוּ שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ
 ט"ר יַחַד, עֲלָתָה מִי"ת, וְלֹא הִתְיַשְׁבָּה, עַד
 שֶׁנָּעַר בָּהּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאָמַר לָהּ: מִי"ת
 מִי"ת, עַל מָה אַתְּ עוֹלָה וְאֵינְךָ מִתְיַשְׁבֶּת
 בְּמְקוֹמְךָ? אָמְרָה לְפָנָיו: וְכִי עָשִׂיתְּ אוֹתִי לְהִיּוֹת
 אוֹת בְּרֵאשׁ שֶׁל טוֹב, שְׁחֲרֵי הַתּוֹרָה פְּתַחַה בִּי כִּי
 טוֹב, אֵיךְ אֲנִי מִתְחַבֶּרֶת לְהִתְיַשֵּׁב עִם אוֹת רָע?

אָמַר לָהּ: שׁוּבִי לְמְקוֹמְךָ, שְׁחֲרֵי אַתְּ צְרִיכָה
 אוֹתָהּ, שְׁחֲרֵי הָאָדָם שְׁאֵנִי רוֹצֵה לְבָרָא
 בְּכֶם, שְׁתִּיכֵן נִכְלָלִים יַחַד וַיִּבְרָא, אֲכַל אֵת
 לְיָמִין, וְהוּא לְשִׁמְאֵל. וְאִזּוּ שָׁבוּ וְהִתְיַשְׁבוּ זֶז עִם
 זֶז יַחַד.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִפְרִיד אוֹתָם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 וּבָרָא אוֹתָן אֶת כָּל אֶחָת וְאֶחָת יָמִים
 וְשָׁנִים יְדוּעוֹת, אֵלוּ לְיָמֵינִי וְאֵלוּ לְשִׁמְאֵל. אֵלוּ
 שָׁל תִּימֵינִי בְּקָרְאִים יָמֵי הַטּוֹב, וְאֵלוּ שָׁל הַשִּׁמְאֵל
 בְּקָרְאִים יָמֵי הַרְעָה. וְעַל כֵּן אָמַר שְׁלֹמֹה, עַד
 אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יָמֵי הַרְעָה, שְׂאֵלוּ סוֹבְבִים אֶת
 הָאָדָם בְּחַטָּאֵיו שֶׁהוּא עֹשֶׂה. כִּיזֵן שֶׁנִּבְרָאוּ יָמִים
 שָׁל טוֹב וַיָּמִים שָׁל רָע, אֲזַי שָׁבוּ וְהִתְיַשְּׁבוּ
 לְהַכְלִיל בְּאָדָם.

וּמִשׁוּם כֵּן אָמַר דָּוִד, (תהלים טט) לָמָּה אֵירָא בְּיָמֵי
 רָע עֵזוֹן עַקְבֵי יְסוֹבְבֵי. יָמֵי רָע וַדַּאי, וְזֶה
 הַסּוּד. אֵלוּ בְּקָרְאִים יָמֵי רָעָב, שְׁנֹת הַרְעָב, וְאֵלוּ
 בְּקָרְאִים יָמֵי הַשָּׁבַע, שְׁנֹת הַשָּׁבַע.

וְסוּד הַדָּבָר - שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא אֶת מַעֲיַן הַבְּרִית
 הַקְדוֹשׁ בְּיָמֵי הַרְעָב, בְּשָׁנַת הַרְעָב. וּמִשׁוּם
 כֵּן יוֹסֵף, שֶׁהוּא סוּד הַבְּרִית, סָתַם אֶת מַעֲיָנוּ
 בְּשָׁנַת הַרְעָב וְלֹא נָתַן לוֹ מְקוֹם לְרַבּוֹת בְּעוֹלָם.
 וְזֶה צָרִיךְ לְאָדָם, שֶׁכַּאֲשֶׁר שׁוֹלְטֵת שְׁנַת הַרְעָב,

שְׂיָסְתֶם אֶת מַעֲזַן הַכְּרִית קִדְשׁ שְׁלוֹ כְּרִי שְׁלֹא
יִהְיֶה לוֹ מְקוֹם לְרִבּוֹת בְּעוֹלָם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, סוּד זֶה הוּא סוּד עֲלִיּוֹן. בְּשַׁנַּת
הַרְעָב הָהִיא, כִּינּוּן שֶׁהִיא שׁוֹלְטָת, צָרִיךְ
לְסַתֵּם אֶת מַעֲזָנוּ, מִשּׁוּם שָׂאֵם אֵינּוּ סוֹתֵם אוֹתוֹ,
גּוֹרֵם לְמִשְׁךְ רוּחַ לְאוֹתוֹ הַנּוֹלֵד מִהַצַּד הַהוּא,
וְנוֹתֵן מְקוֹם לַצַּד הַהוּא לְגִדּוֹל בְּעוֹלָם, צַד
הַטְּמֵאָה בְּצַד הַקְּדוּשָׁה. וְעוֹד סוּד, שְׁכַתוֹב (מְשַׁלֵּי ל)
פַּתַּח שְׁלוֹשׁ רְגָזָה אֶרֶץ וְגו'.

וּמִשּׁוּם כֶּךָ יוֹסֵף הַצַּדִּיק, סוּד הַכְּרִית, סֶלֶק
וְסַתֵּם אֶת מַעֲזָנוּ בְּשַׁנַּת הַרְעָב, שְׁלֹא
לְהַתְעַרֵּב עִמָּה כָּלֵל וְלָתֵת לָהּ מְקוֹם, וּמִי
שִׁפּוֹתַח מַעֲזָנוּ בְּזִמְנֵי הַהוּא, עֲלִיו כְּתוֹב (הוֹשַׁע ה)
בַּה' כְּגָדוּ כִּי בָנִים זָרִים יִלְדוּ עִתָּה יֹאכְלִים וְגו'.
שְׁחַרְי אֵלּוּ נִקְרְאִים בָּנִים זָרִים וְדַאֵי. בַּה' כְּגָדוּ
וְדַאֵי. וּמִשּׁוּם כֶּךָ אֲשֶׁרִי חֶלְקֵם שֶׁל יִשְׂרָאֵל
הַקְּדוּשִׁים שְׁלֹא הֶחְלִיפוּ מְקוֹם קְדוּשׁ בְּמְקוֹם
טְמֵא.

וְעַל זֶה כְּתוּב וּלְיוֹסֵף יֵלֵךְ שְׁנֵי בָּנִים בְּטָרֵם תָּבֹא
 שְׁנַת הָרָעָב, שְׁתֵּרֵי מִחֻמְזֵן הֵהוּא שִׁשְׁלֻטָּה
 שְׁנַת הָרָעָב, סָתֵם אֶת מַעְיָנֹו וְסֵלֵק אֶת מְקוּרֹו
 שְׁלֵא לָתֵת בָּנִים לְצַד הַטְּמָאָה וְלֹא לְהַחֲלִיף
 מְקוּם שָׁל קֹדֶשׁ בְּמְקוּם שָׁל טְמָאָה. וְצָרִיךְ אָדָם
 לְצַפּוֹת לְרַבּוֹנֹו בְּשׁוֹיבָא וַיִּשְׁלַט, כְּכַתוּב (ישעיה ח)
 וַחֲכִיתִי לָהּ הַמַּסְתִּיר פָּנָיו מִבֵּית יַעֲקֹב וְקִוִּיתִי
 לוֹ.

אֲשֵׁרִיָּהֶם הַצְּדִיקִים שְׁיִוְדָעִים אֶת יְרֻכֵי הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא וְשׁוֹמְרִים אֶת מִצְוֹת
 הַתּוֹרָה לְלָקֶת בָּהֶם, שְׁכַתוּב (הושע יד) כִּי יִשְׂרָאֵל
 יְרֻכֵי ה' וְצַדִּיקִים יֵלְכוּ בָּם וּפְשָׁעִים יִכְשְׁלוּ בָּם.
 וְכַתוּב (דברים ד) וְאַתֶּם תְּדַבְּקִים בָּהּ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים
 בְּלִבְכֶם חַיִּים. [ר"א ל"ג וְכַתוּב (ויקרא כ) וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים
 כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי (ה)]. שְׁתֵּרֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה לְקַדֵּשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל (דף רד ע"ב)
 כְּבַל, וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם כְּלֹם בְּצַד הַטְּמָאָה] [כֹּא רָאָה, כְּשֶׁחֲצֵד תִּנָּה שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם,
 לֹא צָרִיךְ לְאָדָם לְהִרְאוֹת לְפָנָיו בְּשׁוֹק, מִשׁוּם שְׁיִכּוּל לְחֻיִק וְנִתְנָה לוֹ רִשׁוֹת
 לְהַשְׁחִית. וְכֹא וְרָאָה מַה כְּתוּב בְּיַעֲקֹב, וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ, שְׁלֵא
 רָצָה לְהִרְאוֹת לְפָנָיו].

ומשום זה הקדוש ברוך הוא הזהיר את ישראל
להתקדש, שכתוב והייתם קדשים כי
קדוש אני. מי זה אני? זה הקדוש ברוך הוא,
מלכות השמים הקדושה. המלכות האחרת של
עובדי עבודה זרה נקראת אחר, שכתוב (שמות לד)
כי לא תשתחוה לאל אחר כי ה' קנא שמו.

ובא ראה, אני - שלטון העולם הזה והעולם
הבא, והכל תלוי בו. אחר - צד הטמאה,
אחר, צד האחר בצד הטמאה, ושלטונו בעולם
הזה, ואין לו כלום בעולם הבא, ומשום זה מי
שנדבק באני הזה, יש לו חלק בעולם הזה
ובעולם הבא.

ומי שנדבק באחר הזה, נאבד מן העולם ההוא
ואין לו חלק בעולם הבא. ויש לו חלק
בעולם הזה בטמאה, משום שאותה המלכות
האחרת, עובדי עבודת פוכבים ומזלות, כמה
הם מגנים שומרים ממנים בה לשלט בעולם
הזה.

וּמִשׁוּם כִּי אֵלִישַׁע אַחַר שְׁנֵי יָמִים וְנִדְבַק בְּדַרְגָּה
 הַזֹּה, נִטְרַד מִן הָעוֹלָם הַבָּא הַהוּא, וְלֹא
 נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה וְנִטְרַד מִן הָעוֹלָם
 הַהוּא, וְעַל כֵּן נִקְרָא אַחֵר.

וּמִשׁוּם כִּי צָרִיךְ אָדָם לְהִפָּרֵד מִכָּל הַצְּדִדִים
 שְׁלֵל לְהִטָּמֵא בְּצַד הַהוּא, לְזִכּוֹת
 בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. וְעַל כֵּן זֶה בְּרָכָה וְזֶה
 קָלָלָה, זֶה שֶׁבַע וְזֶה רָעָב. הַכֹּל בְּהַפּוּךְ זֶה מִזֶּה,
 וְהִנֵּה בְּאַרְנוֹ.

וּמִשׁוּם כִּי, בְּאֹתוֹ זְמַן שֶׁל שְׁנַת הַרְעָב, אֵין
 לְאָדָם לְהִרְאֹת בְּשׂוּק, וְלֹא לְפִתּוּחַ
 מַעֲיָנו לְהוֹלִיד בָּנִים לְאֵל אַחֵר, וְהִנֵּה נִתְּבָאֵר.

אֲשֶׁרִי הָאִישׁ שֶׁנִּשְׁמַר לְלֶכֶת בְּדַרְגָּה אֶמֶת וּלְהִדְבֵק
 תְּמִיד בְּרַבּוֹנוֹ, שְׁכָתוֹב (דְּבָרִים י) וְבוֹ תִדְבֵק
 [וְכֵתוֹב אֵת יי אֱלֹהֶיךָ תִּירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד וְבוֹ תִדְבֵק] וּבְשֵׁמוֹ תִשָּׁבַע. וְבוֹ
 תִשָּׁבַע לֹא כְּתוֹב, אֶלָּא וּבְשֵׁמוֹ. מַה זֶה תִשָּׁבַע? כִּמוֹ
 שֶׁבְּאַרְנוֹ, לְהִיזֹת דְּבֵק בְּסוֹד הָאֱמוּנָה.

שִׁבְעַת דְּרָגוֹת לְמַעַלָּה עֲלִיּוֹנוֹת עַל הַכֹּל, הַסּוּד
 שֶׁל שְׁלֵמוֹת הָאֱמוּנָה וְהַסּוּד שֶׁל שִׁבְעַת
 דְּרָגוֹת שְׁלֵמֻטָּה מֵהֶם, שֶׁהֵם חֲבוּר אֶחָד וְקֹשֶׁר
 אֶחָד, אֵלֹה עִם אֵלֹה, שֶׁכֵּלֶם יִהְיוּ אֶחָד. וּמִשׁוּם כִּךְ
 כְּתוּב (מלכים-א ה) שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים
 אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם, וְהַכֹּל אֶחָד וְקֹשֶׁר אֶחָד. וְעַל
 בֵּן כְּתוּב וּבְשֵׁמוֹ תִּשְׁבַּע, מְלֻמַּעַלָּה וּמְלֻמַּטָּה.
 אֲשֶׁרִיו [מי שזוכה להתדבק בקדוש-ברוך-הוא כראוי, צדיק הוא בעולם

הזה ובעולם הבא. שתקדוש ברוך הוא פותח לו אוצרות טובים קרושים בפעולה

שיוצרו לקבלת התפלה, כמו שנאמר]

וְיָמֵי שְׁמִינַח אֵלֹה עִם אֵלֹה, עֲלִיו כְּתוּב] (דברים כח) יִפְתַּח ה' לְךָ אֶת
 אוצרו הטוב את השמים. אֵלֹה הָאוּצְרוֹת
 שְׁלֻמַּעַלָּה וְלֻמַּטָּה. שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים
 כֵּלֶם אֶחָד, שְׁכַתוּב אֶת אוצרו הטוב את
 הַשָּׁמַיִם. אוצרו אֶחָד, וְהוּא אֶת הַשָּׁמַיִם. (זכריה ד)
 שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת, וְהֵם אֶחָד.

רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. בִּינְתוּם
 רָאוּ אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה בָּא מְעַטָּף בְּעֵטוֹף שֶׁל
 מִצְוָה וּכְלֵי זֶזֶן קְשׁוּרִים תַּחְתָּיו. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא,

הָאִישׁ הַזֶּה, אֶחָד מִן הַשָּׁנִים יֵשׁ בּוֹ - אִו שֶׁהוּא
צָדִיק שָׁלֵם, אִו שֶׁהוּא בְּשִׁבִיל לְרַמּוֹת אֶת בְּנֵי
הָעוֹלָם.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, הֲרִי תַחֲסִידִים הָעֲלִיּוֹנִים
אָמְרוּ, הֵיךְ הֵן כָּל אָדָם לְבָרָה זְכוּת. הִנֵּה
שָׁנִינוּ, אָדָם שִׁיוּצֵא לְדַרְדָּה, יתְּכַוֵּן לְשִׁלְשָׁה דְבָרִים
- לְדוּרוֹן, לְקָרֵב, וְלַתְּפִלָּה. מִנֵּינ לָנוּ? מִיַּעֲקֹב.
שֶׁהֲרִי הוּא הַתְּכַוֵּן לְשִׁלְשָׁת אֵלֹהִים, וְזָרוּ עֲצָמוֹ
לְדוּרוֹן, לְקָרֵב וְלַתְּפִלָּה. וְהָאִישׁ הַזֶּה הוּא הוֹלֵךְ
בְּדַרְדָּה, הִנֵּה יֵשׁ בּוֹ עֲטוּף שָׁל מִצְנָה לַתְּפִלָּה,
וְהִנֵּה בּוֹ כְּלֵי זֵינ לְקָרֵב. כִּיֵּן שֵׁישׁ בּוֹ שְׁנֵי אֱלֹהִים,
הַשְּׁלִישִׁי אֵינ לְדַרְדָּה אַחֲרֵיהֶם.

כְּשֶׁקָּרַב אֲלֵיהֶם, נָתַנוּ לוֹ שָׁלוֹם וְלֹא הִשִּׁיב
לָהֶם. אָמַר רַבִּי חֵיָא, הִנֵּה אֶחָד
מֵאוֹתָם ^(דף רה ע"א) הַשָּׁנִים שְׂרָאוּיִים לְהִיּוֹת בּוֹ - אֵינ
בּוֹ, שֶׁהֲרִי לֹא תִקֵּן עֲצָמוֹ לְדוּרוֹן, וּבְדוּרוֹן כָּלוּל
הַשָּׁלוֹם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֲוִלֵי הִנֵּה מְשַׁתְּדֵל

בְּתַפְלָתוֹ, אִי שְׁמַרְחִישׁ תִּלְמוּדוֹ כִּי שְׁלֵא יִשְׁכַּח
אוֹתוֹ.

הִלְכוּ יַחַד, וְלֹא דִבֵּר אוֹתוֹ הָאִישׁ עִמָּהֶם. אַחַר
כֵּן נִשְׁמְטוּ רַבֵּי חֲזִיא וְרַבֵּי יוֹסִי וְהִשְׁתַּדְּלוּ
בַּתּוֹרָה. כִּיּוֹן שָׂרְאָה אוֹתוֹ הָאִישׁ שְׁמַשְׁתַּדְּלִים הָיוּ
בַּתּוֹרָה, קָרַב אֲלֵיהֶם וְנָתַן לָהֶם שְׁלוֹם.

אָמַר לָהֶם, רַבּוֹתֵי, בְּמָה חִשְׁדַּתֶּם אוֹתִי
כְּשֶׁנָּתַתֶּם לִי שְׁלוֹם וְלֹא הִשְׁכַּחְתִּי לָכֶם?
אָמַר לוֹ רַבֵּי יוֹסִי, אוֹלַי הָיִיתָ אוֹמֵר תִּפְלָה אִי
מְרַחֵשׁ בְּתִלְמוּדָה. אָמַר לָהֶם, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
יְדוֹן אֶתְכֶם לְכַף זְכוּת.

אָבָל אָמַר לָכֶם, יוֹם אֶחָד הָיִיתִי הוֹלֵךְ בְּדַרְדָּה,
מִצְאָתִי אִישׁ אֶחָד וְהִקְדַּמְתִּי לוֹ שְׁלוֹם,
וְאוֹתוֹ אִישׁ הָיָה שׁוֹדֵד, וְקָם עָלַי וְצִעַר אוֹתִי,
וְאֶלְמָלֵא שְׁתַּנְּבַרְתִּי עָלָיו הַצִּטְעַרְתִּי. מֵאוֹתוֹ יוֹם
נִדְרַתִּי שְׁלֵא לְהַקְדִּים שְׁלוֹם, רַק לְאָדָם צְדִיק, אֶלֵּא
אִם הִפְרַתִּיו בְּרֵאשׁוֹנָה, מִשּׁוּם שְׁיָכוּל לְצִעַר אוֹתִי
וְיִתְנַבֵּר עָלַי בְּכַח, מִשּׁוּם שְׁאִסּוּר לְהַקְדִּים שְׁלוֹם

לְאִישׁ רָשָׁע, שְׂכָתוֹב (ישעיה מ"ט) אֵין שָׁלוֹם אָמַר ה'
לְרָשָׁעִים.

וְאוֹתָהּ הַשָּׁעָה שָׁרְאִיתִי אֶתְכֶם וּנְתַתֶּם לִי שָׁלוֹם
וְלֹא הִשְׁכַּחְתִּי לָכֶם, חֲשַׁדְתִּי אֶתְכֶם, מִשּׁוֹם
שְׁלֹא רָאִיתִי בְּכֶם מִצְוָה שְׁנִרְאִית בַּחוּץ, וּכְמוֹ כֵּן
הָיִיתִי חוֹזֵר עַל תְּלִמוּדֵי, אֲבָל עֲכָשׁוּ שְׁרְאִיתִי
אֶתְכֶם שְׂאֵתֶם צְדִיקִים, הִנֵּה תִדְרֹךְ מִתְקַנֵּת לְפָנַי.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים ע"ג) מִזְמוֹר לְאַסָּף אֶךְ טוֹב
לְיִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים לְבָרִי לְבָב. בֹּא רְאֵה,
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲשָׂה אֶת הַיָּמִין וְעֲשָׂה שְׂמֹאל
לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם. אַחַד נִקְרָא טוֹב, וְאַחַד נִקְרָא
רָע. וּבְשָׁנֵי אֵלֶּה נִכְלָל הָאָדָם, וְהַתְקַרֵּב בְּכָל.

וּבְאוֹתוֹ הָרָע, שֶׁהוּא הַשְּׂמֹאל, נִכְלָלוּ עַמִּים עוֹבְדֵי
בּוֹכָבִים וּמְזוֹלוֹת וְנִתְּן בְּצַד שְׁלָחָם, מִשּׁוֹם
שֶׁהֵם עַרְלֵי לֵב וְעַרְלֵי בָשָׂר וְלֹהֲטֵמָא בּוֹ. אֲבָל
בְּיִשְׂרָאֵל מַה פְּתוּב? אֶךְ טוֹב לְיִשְׂרָאֵל.

וְאִם תֹּאמַר, לְכֹלֶם? לֹא, אֵלֶּה לְאוֹתָם שְׁלֹא
נִטְמָאִים עִם אוֹתוֹ הָרָע, שְׂכָתוֹב לְבָרִי לְבָב,

משום שזה טוב וזה רע. טוב לישראל לבדם, ורע
לעמים עובדי כוכבים ומזלות. אך טוב לישראל
כדי להתדבק בו, ובזה נדבקו ישראל בסוד עליון,
בסוד האמונה, שחכל יהיה אחד.

אמר רבי יוסי, אשרינו שלא טעינו בה, והרי
הקודש ברוך הוא שלח אותך אלינו. אמר
רבי יוסי, משום שטוב הוא לישראל, יש לישראל
חלק לעולם הזה, ובעולם הבא לראות עין בעין
את מראה הכבוד, ככתוב (ישעיה נב) כי עין בעין
יראו בשוב ה' ציון. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.